

9 770354 296008

СРПСКА РЕЧ

www.srpska-rec.co.yu

ЗА ИСТИНУ, ПРАВДУ И СЛОБОДУ

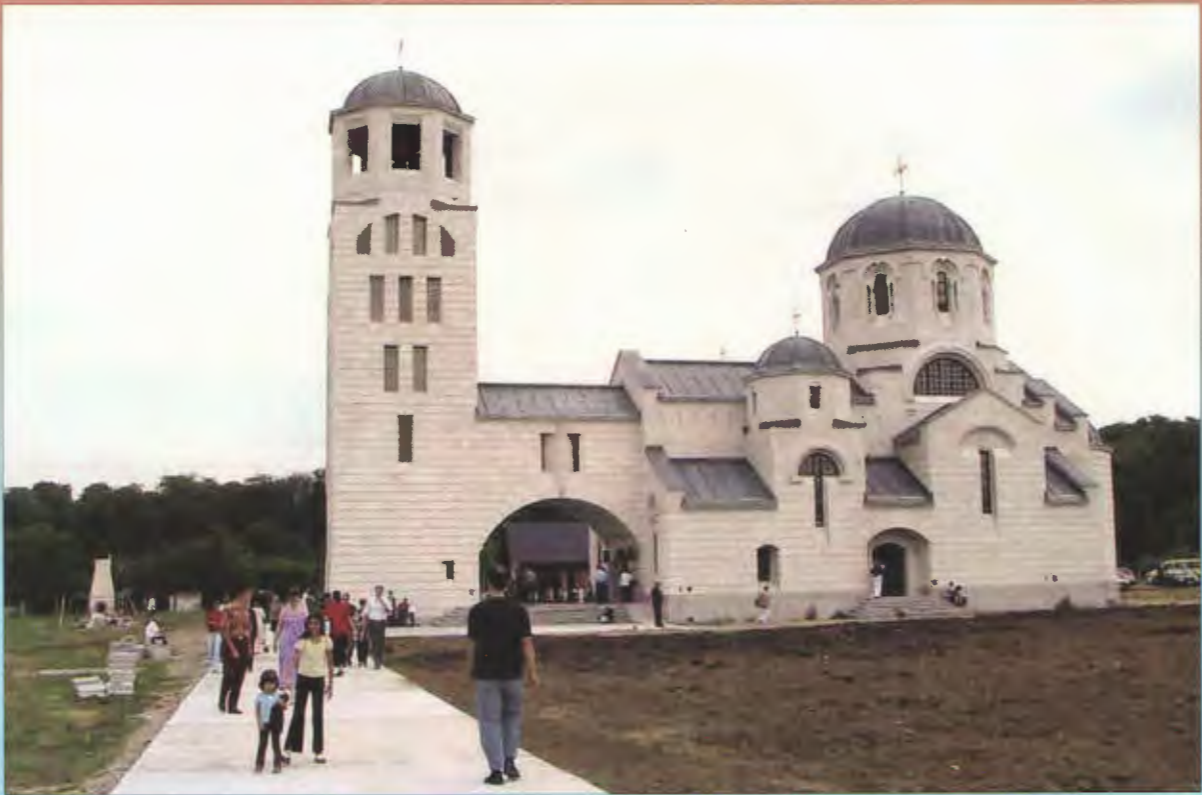
БРОЈ 343 • 14. АПРИЛ 2004. • ЦЕНА 50 ДИНАРА

Раде Булатовић-Марковић

ОПЕТ РАДИ РАДЕ

ХРАМ У ИЗГРАДЊИ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЕВАНГЕЛИСТЕ ЛУКЕ

Прилоге за **НОВИ ХРАМ** можете уплатити у канцеларији храма Светог Вазнесења Господњег у Жаркову као и на рачуне Српске православне цркве

Жиро рачун динарски: 908-20501-70

Позив на број: 50221/1445-33530-6

или

Девизни рачун: 54234/1245-91565-2

Код Комерцијалне банке А.Д. Београд

Уз напомену:

**За изградњу НОВОГ ХРАМА Св. Апостола и Евангелисте Луке
у улици Кнеза Вишеслава бб, насеље Кошутњак, Београд**

**За сваког дародавца без обзира на приложени износ
Црква ће се молити Богу на сваком свом богослужењу**

Богољуб ПЕЧИЋ

ЗАКОНИ

Два контроверзна закона, један донет, а други у току, који баш и нису за дику нове власти, нарочито онај први, о новчаној помоћи хашким оптуженицима и дирљивом саосећању са њиховим „сиромашким правом“, не престаје да саблажњава противнике Милошевићевог режима, јер се испоставило да жртве морају да дворе своје целате како би им било све потаман, чак и тамо где многи од њих преаслужено одговарају за своја злодела учињена баш онима којима је држава одрезала да плаћају апанажу њиховим породицама, као да су у питању заслужни грађани ове обезгаћене земље.

Протести су почели у Бору, где је више од једне деценије столовао Никола Шаиновић, чувени господар тамошњег злата, упамћен и као премијер чији је рецепт стравичне хиперинфлације опљачкао народ до голе коже, да би се онда прелио у остале градове у којима се људи напросто нуде за хашке добровољце како би материјално збринули своје породице, што јесте луцидно, ма колико изгледало смешно, ако се зна да у том истом Бору сада један пристојан стан вреди колико и једномесечна државна апанажа за Николу Шаиновића.

Иако се званично одрекла Срба и Србије, а себе на Цетињу уписала у Црногорке, тај исти закон важи и за Марију Милошевић, која ће о трошку „земље коју презире“ путовати у Хаг да парама омраженог народа посећује оца и партијског шефа Војислава Шешеља.

Наравно да ова наша зајебанција, да грађани Србије плаћају трошкове тлачитеља, ма колико показивала перверзну природу ове законске мере изгласане по хитном поступку на дан уочи доделе америчке помоћи, није баш нешто нарочито тангирала европске званичнике, будући да су им већ познати бескрајни домети српског мазохизма, али су јасно дали на знање новој власти да не желе да финансирају београдски купле-рај у коме силовани плаћају своје напаснике.

Други закон, налик реформском, а садржајем бла-фемичан, не само због стотинак поднетих амандмана

већ и хумористичним нормама о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција, пре служи као згодна тема за предизборну кампању председничких кандидата Томе Николића и Бориса Тадића, неголи као ваљано решење да се стане на реп корупцији, пре свега функционерима у извршној власти, који су до сада себи и својим ближњима омогућавили да јавни интерес подреде приватном и некажњено трасирају свакојаке путеве личног богаћења.

Наиме у Закону (чл. 6) таксативно се набраја шта све функционер не сме да ради, међутим ни једним прописом нису утврђене санкције уколико прекрши овај закон. Функционер, дакле, може да се и даље богати по разним основама свог привилегованог положаја или да то омогући „крвним сродницима у правој и побочној линији“, тазбини и кумовима, али уколико неким пуким случајем буде откривен (Марија Рашета), онда му слеђује само морална одговорност до које је и досад држао као до лањског снега.

Ваљда у жељи да уозбиљи читаву ствар, речени законодавац обавезује функционера (чл. 14) да у року од 15 дана по именовану поднесе извештај о имовини и приходима чак и крвних сродника по побочној линији, на шта су се посланици по скупштинским кулоарима спрдали тврдњом да ће неки министри, њихови заменици, општински и градски функционери, осванути у гипсу, пребијени од сопствених рођака што гурају нос у њихову приватност. Под фирму „функционер“ сврстани су чак и одборници општинских скупштина, којих има десетак хиљада, што заиста прелази границу хумора кад се сви ови растрче да преслишају фамилије, колико, рецимо, пара држе у банци или сламарицама.

По свој прилици биће у праву онај посланик који је израчунао да ће за спровођење овог закона бити потребно око две милијарде динара, а његове ефекте равне нули платиће солидарно сви порески обвезници, јер је реч о превисокој цени за јефтину моралну одговорност званичника власти.

Уређује: Александар ЧОТРИЋ

РАСИПНИЦИ

Градска влада Београда издвојила је из буџета чак 45 хиљада евра за снимање спота Момчила Бајагића Бајаге за песму „Ружа ветрова“.

За овај новац било је могуће купити нови аутобус градског превоза, стотинак металних контејнера за смеће, или знатно побољшати исхрану у дечијим вртићима у којима се деца трују салмонелом, трихинелозом и другим заразним болестима.

Бајагић је 2000. године стекао статус службеног певача ДС, јер је наступао у ДОС-овој изборној кампањи, а запамћен је и његов наступ у Кули, маја 2002. године, на прослави годишњице оснивања злогласне Јединице за специјалне операције.

НАПАДНУТА ДВОЈИЦА МУШКИХ АКТИВИСТА ЖЕНА У ЦРНОМ

У Србији се већ годинама дешавају најапсурдније ствари на свету, а то потврђује и саопштење „Жена у црном“, које су пренели неки медији у Србији, да су нападнута двојица мушкараца, иначе, активисти поменуте женске невладине организације.

Елем, несрећници Бобан Стојановић и Радојица Бунчић, нападнути су, тврди њихова матична организација, у центру Београда после протестне акције одржане на Тргу Републике „Не у наше име“. Активисте су, кажу, напала тројица непознатих насилника испред кафића „Ајша“. Полиција је спровела увиђај на лицу места, саопштено је. Будући да су активистима нанете телесне повреде, они су одвезени у Ургентни центар. „Жене у црном“ нису саопштиле какво је здравствено стање повређених „госпон дама“.

ОНИ ХОЋЕ ДА НАС ВОДЕ У ЕВРОПУ

Група посланика Демократске странке у Скупштини Србије престано додацује увредљиве поруке другим колегама, гласно међусобно разговарају, грохотом се смеју и повишеним тоном свађају се са посланицима из других посланичких група. Ови посланици, који показују крајњу непристојност и примитивизам, седе у последњим клупама на левој страни скупштинске сале. Међу њима по свом скандалозном и недоличном понашању предјаче Драган Шутановац, бивши председник скупштинског Одбора за безбедност, Милена Милошевић, председница СО Врачар, Анита Беретић из Сомбора, Александар Радосављевић, смењени портпарол ДС који је тврдио да поседује авионске карте Неде Арнерић на релацији Бодрум-Београд-Бодрум, и Гордана Чомић, бивша потпредседница ДС која је у трци за нови потпредседнички мандат, од око две хиљаде делегата на Скупштини ДС, добила само 47 гласова.

ДРАШКОВИЋ: ТРЕБА ДА УЋЕМО У „ПАРТНЕРСТВО ЗА МИР“

Председник СПО Вук Драшковић изјавио је да би се као министар спољних послова Србије и Црне Гора залагао „за територијално-политичку аутономију Срба на Косову и Метохији“.

„Како ће се аутономне јединице звати, најмање је важно. Основно је да Срби добију аутономију унутар Косова и Метохије и да међународне снаге заједно са нашом локалном полицијом гарантују безбедност живота и имовине. Наравно да сам и за то да се снагама Кфора, као савезничке снаге, што пре прикључе и наше војне јединице, али будимо реални, то неће бити могуће најмање док не уђемо у „Партнерство за мир“ и Алијансу за борбу против глобалног тероризма“, рекао је Драшковић.

Он сматра да су „највећа препрека на том путу тројица-четворица људи, као и глупости које Милошевићеве снаге и даље чине“.

„Говорим о паљењу џамија и бомбама у Митровици и неистини да су војници Кфора српски непријатељи и албански саучесници. То напросто није тачно. Ако говоримо о злочинима у протеклих пет година, можемо да окривимо командне структуре међународне заједнице која држи затворене очи пред злочинима, а не о војницима који су спасли Чаглавицу и Грачаницу, Пећку патријаршију и Дечане“, истиче Драшковић.

КОНФУЗИЈА У ГСС

Наш извор из врха Грађанског савеза Србије тврди су општински одбори странке из Јагодине, Новог Сада, Крагујевца и Ваљева покренули иницијативу за смену председника Горана Свилановића.

Његова оставка се тражи што је био главни заговорник идеје да се кандидати ГСС без изјашњавања чланства нађу на листи Демократске странке, затим што је потписао уговор са ДС који чланови Главног одбора ГСС никада нису видели, али и због тога што је слагао када је рекао да је по том договору ГСС-у припало 18 одсто посланичких места, а на крају је добијено свега 13 посто.

Саговорник „Српске речи“ из ГСС тврди да апсолутну конфузију код чланства изазивају посланици странке, пре свих потпредседник Снежана Лакићевић, која када изађе за скупштинску говорницу каже: „Ми у Демократској странци сматрамо...“, или „Ја овде говорим у име Демократске странке...“

ВИСОКИ ФУНКЦИОНЕР МУП И ДС ДЕЛИО ОРУЖЈЕ

Начелник Ресора јавне безбедности Министарства унутрашњих послова Србије Мирослав Милошевић изјавио је да су припадници МУП, у сарадњи са Безбедносно информативном агенцијом, у стрељачком клубу „Црвена звезда“ пронашли већу количину пушака, пиштоља и револвера.

Међу пронађеним оружјем су пушкомитраљеви – „брно“ 7,9 мм, М 53, М 84, аутомати – „хеклер“, „томпсон“, МГВ, М44, шкорпиони, пушке, аутоматске и ловачке – „калшњиков“, ремингтон, винчестер, пиштољи и револвери. (Оволико оружја коалиционе снаге нису пронашле у целом Ираку.) Милошевић је рекао да је оружје стрељачком клубу уступило бивши заменик министра унутрашњих послова Ненад Милић. Милић је високи функционер Демократске странке, а пре именовања на поменуту функцију био је шеф кабинета премијера Зорана Ђинђића. Проверама је утврђено да је по налогу Милића, оружје 29. децембра 2003. године регистровано у Одељењу унутрашњих послова Савски венац, као трофејно оружје, „иако је у одличном стању“, рекао је помоћник министра. Милић је, према речима Милошевића, био тада упозорен да то по закону није могуће.

„Остаје нејасно, и као интересантно питање нама се поставља, шта ће стрељачкој организацији у поседу пушкомитраљеви, аутомати, шкорпиони и слично оружје. Не постоји законска могућност уступања и давања одобрења за држање трофејног оружја, а друго је питање што ово уопште није трофејно оружје“, рекао је Милошевић. Милошевић је нагласио да је ово почетак рада на случају и да ће се, у том циљу, обавити разговори са бившим министром унутрашњих послова Душаном Михајловићем и његовим замеником Ненадом Милићем, као и са свим одговорним лицима. Ко може да претпостави какви ће још „трофеји“ претходне власти бити откривени?!

КАКО СТОЈИ СТВАР СА ЗЛОЧИН(ЦИМА)

Након покретања истраге против Радомира Марковића, Милана Радоњића, Ненада Илића и Ненада Бујошевића за злочин на Ибарској магистралу пуномоћници Вука Драшковића, Српског покрета обнове и породица оштећених поднели су више кривичних пријава због учешћа на било који начин у злочину на Ибарској магистралу, у покушају убиства Вука Драшковића у Будви и против одређених функционера који су те истраге ометали. Сада након више од три године стање са тим пријавама је следеће:

1. Против генерала Драгише Динића, начелника Управе саобраћајне полиције МУП-а Србије и пуковника Видана Мијаиловића, начелника Управе за саобраћај при МУП-у Србије – Секретаријат у Београду државни тужилац је подигао оптужницу која је спојена главном оптужницом и њима двојици се суди са четворицом оптужених за злочин на Ибарској магистралу;

2. Против пријављених Милорада Луковића Легије, бившег команданта ЈСО, и генерала Бранка Ђурића, бившег начелника МУП-а Србије – Секретаријат у Београду, државни тужилац је преузео захтев за спровођење истраге оштећених као тужилаца и проширио истрагу против припадника ЈСО, Душана Маричића, Бранка Берчека и Леонида Миливојевића. Та истрага још није завршена и води се у Окружном суду у Београду;

3. Против Михаља Кертеса, бившег директора Савезне управе царина, истражни судија Окружног суда у Београду донео је решење да је за тај случај надлежан Четврти општински суд у Београду. Четврти општински суд до данас ништа није урадио по тој кривичној пријави.

4. Оштећени као тужилац ставио је захтев за спровођење истраге истражном судији Другог општинског суда у Београду против окривљеног бившег Окружног јавног тужеоца у Београду, Андрије Милутиновића. Милутиновић је још пре скоро две године испитан пред истражним судијом, али се даље по том предмету не поступа.

5. Против окривљених Милана Радоњића, Стевана Басте и Ратка Ромића стављен је захтев за спровођење истраге због постојања основане сумње да су снимањем стана Вука Драшковића у Будви, прилазних путева стану, провере ко се налази у комшилуку Вука Драшковића као и провере да ли Драшковић има своје обезбеђење или обезбеђење црногорске полиције, пружили логистичку подршку извршиоцима атентата на Вука Драшковића без које они не би могли да из-

БИВШИ ПРЕМИЈЕРОВ САВЕТНИК ПРЕД ХАПШЕЊЕМ

Осим истраге која се против Зорана Јањушевића води пред Трећим општинским судом, а везане за прошлогодишњу аферу „Јањушевић-Колесар“, у којој је оптужено више стотина хиљада евра, у току је и процес пред Другим општинским судом, где се бивши саветник за безбедност премијера Ђинђића терети да је као стечајни управник београдске „Бродотехнике“ злоупотребио службени положај. Недавно је поднет и захтев за проширење ове истраге, а све због сумње да би Јањушевић могао да одговара, и у овом предмету, због утаје пореза.

Наиме, Зоран Јањушевић је, као стечајни управник београдске „Бродотехнике“ потписао уговор са фирмом „Омега плус“ власника Златка Манџуке о заједничкој изградњи два реморкера. Предвиђено улагање у овај посао било је по педесет посто, а обезбеђен је и купац – холандска фирма „Дамен Шипјард“.

Истакнути члан ДС Јањушевић се терети да је самоиницијативно контактирао са холандским партнером и захтевао да се исплата за реморкере изврши на рачун „Бродотехнике“. При том је холандском партнеру рекао да „Омега плус“ више није у послу уговорене израде бродова. Да односи, ипак, нису били онакви какве их је Јањушевић представио, сазнало се након позива представника холандске фирме упућеног „Омега плусу“. С обзиром на то да је „Бродотехника“ била у поступку стечаја, а да се, на њеном челу, само као ликвидациони управник, налазио Јањушевић, Трговински суд је донео меру којом се, без обзира на уговорени посао, забрањује извоз реморкера. Међутим, Јањушевић, ипак, како је поменуто у истрази, даје налог да реморкери напусте воде СЦГ и испоруче се Холандији.

Речна полиција у Новом Саду, због мере забране отуђења, зауставља бродове. Међутим, према непотврђеним информацијама, Трговински суд истог дана, у петак, 12. октобра 2001. године, повлачи меру забране извоза реморкера и издаје ново решење којим омогућава бродовима да напусте земљу!

После саслушања сведока у овом поступку, као и самог Јањушевића, донет је захтев за проширење истраге против бившег стечајног управника „Бродотехнике“ и премијеровог саветника. Према поузданим информацијама, крајем јануара ове године постојао је и налог за хапшење Зорана Јањушевића.

Наиме, против њега је, након отпочете истраге, донета мера којом му се забрањује да напусти место боравка, јер није пронађен на адреси коју је оставио Суду.

Јањушевић је надлежним органима предао само „обичан“ пасош, али не и дипломатски, који је, до почетка ове године поседовао. Непознаница је како је могуће да Јањушевић, који је чиновничко место у Влади напустио средином прошле године, уопште и био у поседу дипломатске исправе.

НОВАЦ ЗА „ЕГЗИТ“ И ВАНУ ПРЕУСМЕРИТИ ЗА ХИЛАНДАР

Координационо тело војвођанских одбора Демократске странке Србије, Народне демократске странке, Српског покрета обнове, Нове Србије и Српског народног покрета „Светозар Милетић“ затражило је од покрајинске владе да хитно донесе одлуку о упућивању финансијске помоћи манастиру Хиландар, који је страдао у пожару.

„Као истински демократске и национално одговорне странке захтевамо од Извршног већа да средства намењена финансирању Војвођанске академије наука и уметности, као и средства предвиђена за фестивал „ЕГ-ЗИТ“, преусмери пострадаој српској светињи и на тај начин покаже да јој је стало до наше културне и духовне баштине“, наводи се у саопштењу. Покрајинска влада, на чијем челу је Ђорђе Ђукић из ДС, негативно је одговорила на овај захтев.

Подсетимо да је ВАНУ формирана противно мишљењу академика САНУ из Војводине, а на иницијативу покрајинског посланика ДХСС-а Драгољуба Живковића, који је докторирао у Приштини на марксизму, код којога Фехмија Аганија, потпредседника Руговине партије. За музички фестивал „ЕГ-ЗИТ“ везују се бројне афере, финансијске малверзације, огромни расходи, погибија посетилаца, масовно коришћење дрога током трајања манифестације...

Поводом овог захтева за спровођење истраге саслушана су сва тројица окривљених, али иако је прошло много времена друге радње се не предузимају.

6. Поднете су и кривичне пријаве Окружном јавном тужиоцу против бившег министра полиције Душана Михајловића, бившег начелника РДБ-а и директора БИА Андреје Савића и судије Окружног суда у Београду Мирослава Цветковића, али Окружно јавно тужилаштво поводом тих кривичних пријава није реаговало и нити је оштећене било шта обавестило.

На основу изнетог јасно се види да се ни после промена од 5. октобра нити промена извршених доласком нове власти после децембарских избора у ставу према злочину на Ибарској магистралу ништа није променило.

Олако показано сажалење

Ову анализу о умешаности Милошевића у четири стравична злочина који представљају школски пример државног тероризма, урадили смо да бисмо скренули пажњу садашњој српској Влади да са Слободаном Милошевићем ствари не стоје тако једноставно као што их представља СПС и њен коалициони партнер из претходне власти, Српска радикална странка, и да је Милошевић један од ретких владара у Европи 20. века који је прибегавао физичкој ликвидацији политичких неистомишљеника.

Усвајање закона о финансијској помоћи оптуженима пред Хашким трибуналом, који се налазе у притвору, и њиховим породицама, представља својеврсну рехабилитацију Слободана Милошевића и његове политике у последњој деценији 20. века. Добро су познати сви аспекти и резултати те у крви огрезале власти, те политике ратова, рушења, паљења, расељавања, убијања, криминала, отворене диктатуре и државног тероризма. Доношење оваквог закона у Скупштини Србије у потпуности дезавуише и поништава све, пуну деценију дуге, активности опозиције: протесте, демонстрације, шетње градским улицама и трговима, говоре, митинге и све друге многобројне акције против Милошевићевог режима.

Овај закон у симболичном, психолошком и ширем политичком смислу даје Милошевићу и његовим присталицама сатисфакцију за политику вођену у претходној деценији. Слободан Милошевић пред Хашким трибуналом одговара за последице три рата које је иницирао, водио и на крају изгубио, а у којима су извршена најтежа кривична дела, укључујући геноцид, злочин против човечности и ратни злочин против цивилног становништва. Међутим, доношење оваквог закона има врло тешке последице и изазива оправдани револт код жртава Милошевићевог државног тероризма у Србији и код породица убијених политичких противника Милошевићевог режима и свих грађана Србије који су против метода физичке ликвидације политичких неистомишљеника.

ЛИКВИДАЦИЈА „ОПАСНИХ“

Тренутно се у Србији на разним полицијским и судским инстанцама воде поступци за убиство Славка Ђурувије, извршено у хаустору зграде где је станао, у улици Лоле Рибара у Београду, 11. априла 1999. године, покушај убиства Вука Драшковића и убиство Веселина Бошковића, Звонка Осмајлића, Драгана Вушуровића и Вучка Ракочевића на Ибарској магистралу, у атару села Петка, 3.

октобра 1999. године, покушај убиства Вука Драшковића у његовом стану у Будви, 15. јуна 2000. године, отмицу и убиство Ивана Стамболића, који је отет 25. августа 2000. године, док се рекреирао у београдском парку Кошутњак код ресторана „Голф“, а убијен и бачен у крчану на Фрушкој гори.

Основна и заједничка карактеристика сва четири злочина о којима је реч јесте да су испланирани, организовани и извршени у оквиру политике државног тероризма коју је диктатор Милошевић спроводио последњих година и по дана своје владавине, након почетка интервенције НАТО пакта. Сврха и крајњи циљ политике државног тероризма, коју је осмислио, инаугурисао и контролисао лично Милошевић, био је физичка ликвидација свих оних који су на било који начин могли да угрозе његову власт дубоко уздрману бомбардовањем земље од стране НАТО пакта које је он изазвао.

Друга заједничка карактеристика сва четири злочина државног тероризма Милошевићевог режима јесте да, према до сада прикупљеним полицијским, судским и другим доказима који по правилима логике омогућају извођење закључака, несумњиво, јасно и без икакве дилеме произлази да је Слободан Милошевић иницијатор, инспиратор, наручилац и наредбодавац у сва четири злочина. Не постоји ни најмањи промил сумње који би довео у питање изложено тезу о Милошевићевом главној, одлучујућој и неприкосновеној улози у сва четири злочина.

Анализа сваког од четири злочина упућује на читав низ заједничких карактеристика. Појављују се исти људи и у логистици и у извршењу и у прикривању свих злочина, као и исти или сличан метод и начин извршења. Посебно је за сва четири злочина карактери-

ДРАГОЉУБ ТОДОРОВИЋ

стично да су извршени дрско, без неке посебне конспирације, дакле скоро отворено, бахато, демонстрирајући силу и власт за коју су мислили да ће вечито трајати. Кроз анализу сваког појединачног од четири злочина државног тероризма указаћемо на остале заједничке карактеристике које се појављују у сва четири случаја и које сва четири злочина директно повезују са Слободаном Милошевићем.

УБЕДЉИВА СВЕДОЧЕЊА

1. Почећемо од покушаја атентата на Вука Драшковића у Будви 15. јуна 2000. године због тога што је Слободан Милошевић оптужен за извршење овог кривичног дела. Затим, због тога што је овај случај парадигматичан и што се на основу њега могу изводити релевантни закључци и за друге злочине. У акцију убиства Вука Драшковића у Будви Слободан Милошевић је укључио тајну полицију, скоро све родове Војске Југославије и Јединицу за специјалне операције (ЈСО) која је деловала у саставу тајне полиције. Поред тога, извесну логистичку подршку давали су и чланови највећег мафијашког клана у Србији, који су били у врло блиским односима са ЈСО. Дакле све структуре и сви стубови Милошевићевог режима, тајна полиција, војска и мафија ангажовани су за извршење овог атентата. Квалитет доказа за ово кривично дело покушаја убиства је изузетан. Пронађени су отисци прстију тројице директних извршилаца злочина који у сваком судском случају представљају прворазредне материјалне доказе. Такође, пронађен је низ докумената у писаном облику у вези са ангажманом војске и њених јединица: морнарице, ваздухопловства, санитета и других. Поред тога, постоје врло прецизна, убедљива и свеобухватна сведочења скоро свих учесника у овом злочинском подухвату Слободана Милошевића. Важан детаљ о учешћу у овом атентату одређених припадника ЈСО (Илић, Берчек, Миливојевић) значајан је по томе што се готово иста екипа ЈСО (чији је командант у то време био Милорад Луковић Легија) појављује и у извршењу злочина на Ибарској магистралу и у отмици и убиству Ивана Стамболића. Такође као и у случајевима злочина на Ибарској магистралу и убиства Ивана Стамболића између Милошевића и директних извршилаца појављују се шеф тајне полиције Раде Марковић и командант ЈСО Милорад Луковић Легија.

ВАЛИДНИ ДОКАЗИ

2. Највише доказа прикупљено је у вези са злочиним извршеним на Ибарској магистралу. Судски поступак за тај злочин је највише одмакао и налази се у фази када су сви докази презентирани суду, али због директне опструкције судије Мирослава Цветковића, који је водио тај случај, Врховни суд је укинуо пресуду и сада је у току поновљени поступак. Државни тужилац је преузео истрагу против Милорада Луковића Легије и чланова његове злочиначке екипе тако да се као одговорни за овај злочин појављују исти људи као у Будви, шеф тајне полиције Раде Марковић, командант ЈСО Милорад Луковић Легија и припадници ЈСО Илић, Берчек, Миливојевић, Бујошевић и Маричић. Иако Милошевић није обухваћен оптужбом у овом случају,

нема никакве дилеме да је он, као и у случају Будве, овај злочин смислио, организовао и наредио да се изврши. Постоји сведочење једног из екипе која је вршила злочине који каже да је Милошевић изјавио: „Нека Легија заврши посао у Будви, када већ није успео на Ибарској магистралу”. Још један члан тима, формираног за убијање, директно је повезао злочине на Ибарској магистралу и у Будви. Упоредујући злочин на Ибарској магистралу и злочин у Будви долази се до апсолутно позваног закључка да су извршени на основу директне и непосредне Милошевићеве команде. Пошто није успео да убије Вука Драшковића на Ибарској магистралу, Милошевић је наредио нову акцију у Будви коју су извели исти људи.

3. Слободан Милошевић је оптужен и за отмицу и убиство Ивана Стамболића. За његову улогу у том злочину постоје валидни и потпуно релевантни судски докази. И у овом убиству као трансмисија између врховног злочинца Милошевића и непосредних извршилаца били су шеф тајне полиције Раде Марковић и командант ЈСО Милорад Луковић Легија. Као непосредни извршиоци појављују се поново као и у два напред анализирана случаја припадници ЈСО и то: Берчек, Маричић, Миливојевић и Бујошевић. Дакле, у сваком од четири злочина појављују се исти људи.

ИСТИ ПРАТИОЦИ

4. Једини од четири злочина Слободана Милошевића који није судски процесуиран јесте случај убиства Славка Ђурувије. У материјалу полицијске истраге налазе се искази 27 припадника Деветог одељења Ресора државне безбедности (РДБ) – Центар у Београду које се бави тајном физичком пратњом. Сви су они потврдили да су тога дана, када је убијен, пратили Славка Ђурувију све до неколико тренутака пред убиство. Иначе, то одељење је у време убиства Ђурувије имало 40 припадника. Изјаве тих оперативаца директно су потврђене материјалним доказом, документом „Ђуран”, који је изнет из РДБ-а након петооктобарских промена. Поред тога што потврђује изјаве оперативаца, аутентичност документа „Ђуран” потврђена је и изјавама других људи који су тога дана били у контакту са Ђурувијом и због тога се нашли у документу тајне полиције. Карактеристично је да су исти ти припадници Деветог одељења пратили Вука Драшковића након шест месеци непосредно пре злочина на Ибарској магистралу. Поред тога, начелник РДБ-а после петооктобарских промена, Горан Петровић, отворено је на изузетно посећеној конференцији за новинаре оптужио Милана Радоњића, начелника РДБ-а – Центар у Београду за убиство Славка Ђурувије. Навео је да је то праћење било атипично, да је Радоњић тражио извештаје о кретању Ђурувије на сваких пет минута, да је викао на начелника Деветог одељења, Павића, што га једном приликом није у року од пет минута обавестио о кретању Ђурувије, објаснио да је исто такво праћење Ђурувије организовано и

претходног дана и на крају рекао да је праћење прекинуто и Петровић је у том тренутку дословно пред свим новинарима изјавио:

„...Након што је обустављено праћење после неколико тренутака Ђурувија је убијен па ви сами изведите закључак...”.

После оваког, експлицитног саопштења шефа тајне полиције пред новинарима свих београдских редакција очекивало се да државни тужилац покрене истрагу против Милана Радоњића. Међутим, то се није догодило. Ни тада, 26. јула 2001. године, а ни после три године, иако је брат Славка Ђурувије, Јово Ђурувија, поднео кривичну пријаву против Милана Радоњића.

Поред напред изнетих доказа постоје и врло битни, врло упечатљиви и врло индикативни посредни докази. Наиме, Славко је у једној жутрој расправи супрузи Слободана Милошевића, Мирјани Марковић, рекао да ће бити обешена и да ће висити на Теразијама заједно са својим мужем због начина владања и резултата њихове владавине. После тога, Славко Ђурувија је у свом недељнику „Европљанин” заједно

са Александром Тијанићем написао врло оштар текст против Милошевићевог режима. Славко Ђурувија се први нашао на удару злогласног Закона о информисању, када су му изрицане енормно високе новчане казне, када му је плућна имовина, када је потпуно испражњен простор редакције његових новина изношењем и пленидбом компјутера и свих других апарата који су се нашли у просторијама. Због свега тога Ђурувија је морао да напусти Београд, да штампа новине у Црној Гори и да их дистрибуира у Србију. Дакле, Ђурувија је у то време био непријатељ број један владајућег брачног пара Милошевић-Марковић. Када је почело бомбардовање, у листу „Експрес” објављен је текст извесног Мирослава Марковића са насловом „Ђурувија дочекао бомбе”, који је био директан позив на Ђурувијину ликвидацију. У том тексту аутор је чак цитирао Мирјану Марковић. Из свега тога није тешко извући закључак да је Мирјана Марковић тражила од свог мужа да нареди убиство Славка Ђурувије.

АЛАРМАНТНА САОПШТЕЊА

Детаљнијим проверама у вези са овим текстом и у вези са контактима које је Мирјана Марковић имала са Ђурувијом, са тим новинаром из „Експреса”, затим проверама у вези са забраном Ђурувијиних новина и пленид-

бом његове имовине, полиција је могла да дође до задовољавајућих и правно валидних доказа. Међутим, такав ангажман полиције је изостао. Познато је да је након појављивања текста у „Експресу” под насловом „Ђурувија дочекао бомбе” одржан брифинг са главним и одговорним уредницима тадашњег министра за информисање Александра Вучића, на коме је Ратко Дмитривић, тадашњи главни и одговорни уредник листа „Аргумент”, протествовао против таквог текста називајући га позивом на линч. Дмитривић је дошао у сукоб са тадашњим главним и одговорним уредником „Експреса”, Ђорђем Мартићем, и ту свађу и тај сукоб на конференцији за новинаре заташкао је министар Вучић речима да ипак не треба придавати толики значај и пажњу једном новинском тексту. О томе је био обавештен Славко Ђурувија и можда га је тај помиљиви тон министра Вучића заваро и није побегао из Србије, због чега је изгубио живот. Полиција је требало да детаљније и прецизније истражи чињенице у вези са том конференцијом за штампу.

Постоје и многи други посредни докази као што је, примера ради, и то да је један од припадника Деветог одељења који није чуо обавештење о престанку праћења Славка Ђурувије ушао у улицу Лоле Рибара и непосредно пре Славковог убиства испред зграде где је убијен, приметио аутомобил „голф 3”, беле боје, који је раније припадао Деветом одељењу, па је за време бомбардовања уступљен другим службама тајне полиције на коришћење.

Све што се зна о убиству Славка Ђурувије могло је бити истражено и могао се покренути поступак против организатора убиства који су познати и против којих су поднете кривичне пријаве, па би се током судске истраге дошло и до података о непосредним убицама Славка Ђурувије који припадају сигурно тајној полицији или од тајне полиције ангажованим припадницима мафије. Када се ради о убиству Славка Ђурувије врло је симптоматично да је полиција из претходне власти више пута излазила у јавност са алармантним саопштењима да ће у року од неколико дана расветлити случај убиства Ђурувије, да је урађен фото-робот за убицу, да постоји сведок који је видео непосредне убице, да ће за неколико дана бити саопштено име убица и сл.

На основу анализе претходна три случаја и свега што смо изнели у вези са убиством Ђурувије нема никакве дилеме да иза убиства Славка Ђурувије стоји Слободан Милошевић.

**ДР СЛОБОДАН АНТОНИЈЕВИЋ,
ПРОФЕСОР НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ**

◆ МИРЈАНА КАЛИНИЋ

Само два дана након што су расписани председнички избори већ се пријавило шест кандидата за фотељу на Андрићевом венцу. Док разговарамо има већ десет. Процењује се да ће их бити укупно дванаест. Поново су у изборној трци већ виђени кандидати, па чак и носиоци кривичних пријава, потенцијални хашки оптуженици, циркусанти. Фали још само Шећероски. Да ли вас све то подсећа на председничке изборе у време владавине Слободана Милошевића?

Лажних царева и самозванаца увек је било. Међутим, потпуно је јасно да су само три кандидата озбиљна. То су Томислав Николић, Борис Тадић и за сада неименовани кандидат владине већине. Иза првог стоји бирачко тело од око 1.100.000 гласача, иза другог 800.000 бирача, иза трећег неких 1.400.000 гласача. Колико тачно ће сваки кандидат освојити зависиће, наравно, од кампање. Али,

ако је ишта јасно то је да су сви остали, изузев ове тројице, аутсајдери, тркачки зечеви или лева сметала. Што не значи да и понеко од њих – рецимо Ивица Дачић – не може да рачуна на коју стотину хиљада гласова.

Недавно сте изјавили да је политичка сцена у Србији до те мере стабилизована да се може предвидети понашање бирача? Да ли предвиђате победу Томе Николића?

„СРС јесте странка са снажним ауторитарним наслагама и цртама. Али, таква је и ДС. Радикали јесу доносили срамни Закон о информисању и срамни Закон о универзитету. Али, ДС је крао мандате и фалсификовао гласање. Радикали јесу били симбол националистичког популизма. Али, и ДС је, са својим Јањушевићем и Колесаром, био симбол крађе и корупције. Зашто су, онда, ови из ДС по дефиницији демократе, а ови из СРС недемократе? Пустите тај политички сегрегационизам, хајде да ствари гледамо реално...”

КОШТУ ЈЕ СПР ДОСОВ ТАЛИЋ ДА СПР 6. ОКТО

Томе Николић свакако има највише шанси за улазак у други круг. Али када је у питању коначна Николићева победа, то ће зависити од тога ког противника буде имао у финалу. Њему у другом кругу, заправо, највише одговара Борис Тадић. Тадић је репрезент једне „безусловно-сарађивачке” и „ненационалне” политике која у Србији ипак има сразмерно ограничен круг присталица. То значи да ће, у другом кругу, Тадић моћи да рачуна само још и на гласове Г17 Плус. А њих, на последњим изборима, није било више од 400.000. Нико-

НИЦА ЕЧИО СКЕ НЕ ОВЕДУ БАР

лић ће, међутим, у другом кругу на својих 1,1 милион моћи додати како 300.000 гласова СПС, тако и добар део од милион гласова ДСС, СПО и НС. Николић је, дакле, у одмеравању са Тадићем, ипак фаворит.

Отуда су, заправо, Тадић и Николић стратешки савезници. И једном и другом одговара да у првом кругу „растргну“ владиног кандидата и поделе његово бирачко тело. И једном и другом одговара да баш њих двојица као пар уђу у други круг. Николићу то одговара, јер, као што смо видели, Тадић од њега готово сигурно губи. А Тадићу то одговара, јер је

Др Слободан Антонић предаје социологију на Филозофском факултету у Београду. Његова књига *Заробљена земља: Србија за владе Слободана Милошевића* (2002) сматра се најпотпунијом и – многи кажу – најбољом историјом Милошевићеве Србије. Антонићева последња књига *Нација у струјама прошлости: огледи о одрживости демократије у Србији* (2003), поново је оживела контроверзе око „мисионарске интелигенције“ – термина који је Антонић увео у нашу јавност.

њему, од победе над фаворизованим Николићем, далеко важније да победи владиног кандидата и тако се представи као истински лидер „демократског блока“.

Међутим, ова њихова рачуница ипак ће многоме зависити од тога ко буде кандидат центра, тј. садашње владине коалиције. Та коалиција је доста разнородна, тако да није лако наћи доброг кандидата који би задовољио и, рецимо, бираче Г17 Плус и бираче СПО. Ипак, ако се нађе колико-толико задовољавајућа личност, и ако кампања успе да задржи бирачко тело странака владине коалиције, кандидат центра готово извесно улази у други круг. А у њему, ко год да му је противник, кандидат центра је у предности. Ако противник долази са десна (СРС), онда ће бирачи левице (ДС) пре гласати за кандидата центра него за кандидата деснице. А ако противник долази са лева (ДС), онда ће десница (СРС) пре да гласа за центар него за левицу. Тако је, парадоксално, за владиног кандидата теже да уђе у други круг него да у њему победи.

ПОПУШТАЊЕ РАДИКАЛИМА!

Шта ће се десити уколико Николић победи, Лабус је већ најавио излазак Г17 Плус из владе?

Николићева победа за владу би имала једнако неповољне последице као и Тадићева. У оба случаја, влада за вратом добија моћног супарника. Место председника, уколико допадне владином опоненту, институционално може бити веома неугодно. Председник по члану 88. Устава може сваки час да прозива владу, захтевајући да му подноси извештаје. Он може поткопавати и скупштинску већину, враћајући законе на поновно гласање. А симболички значај победе противвладиног кандидата на председничким изборима још је већи. Влада иовако не ужива неку посебну наклоност јавног мњења, а након изгубљених председничких избора она би се вероватно нашла пред распадом. Лабус је, уз то, без икакве потребе, везао свој останак у влади за неуспех Николића, тако да је влада сада у доста неугодној положају. Да није било те непромишљене изјаве, влада је на Николићеву победу могла реаговати узимањем Тадића у владу. Такву владу Николић би већ теже могао дестабилизovati. Али, сада је то немогуће, тако да влади преостаје само једно – да уради све како би њен кандидат победио на председничким изборима.

Своје учешће у уставној комисији радикали условљавају: да влада прво изложи своју политику према Косову. Да ли ће Коштуница попуштајући радикалима платити превисоку цену? Да ли се може десити да добијемо Устав, а да изгубимо све остало? Неки аналитичари кажу да радикали и социјалисти већ из сенке владају?

Најпре, Устав и председничка кампања не иду заједно. Како ће странке које се увече, током предизборног ТВ представљања, најгоре нападају, ујутро моћи да седну и у уставној комисији постигну консензус? Од новог Устава за Видовдан, дакле, нема ништа. И, треба рећи: добро је да га не буде. Устав је исувише озбиљна ствар да би се саставио за три месеца, а да ваља и потраје. Отуда мене не брине „јачање радикала“ већ слабљење занимања јавности за Устав. Наши мон-

СНАЛАЗИ СЕ ОН

Коштуница ништа не „рестаурише“, иза његових потеза нема никакве завере, никаквог дубоког лукавства, никакве тајне философије, то је једнака прагматика као она Ђинђићева, пливање, трговина, назовите то како хоћете. Ми смо, само, навикли на Коштуницу као некога ко је изнад тога, па нам је зато све то чудно, али очигледно да се и он уме сасвим добро снаћи у политичкој оперативи и свакодневници.

дијалисти већ су у јавности довољно исмејали важност Устава. „Устав се не маже на хлеб“, била је њихова главна лозинка, којом су у фебруару и марту одјекивали готово сви медији. Наравно да Устав мондијалистима није важан. Они су ионако сви изашли из комунистичког шињела, тако да им је далеко ближе револуционарни волонтизам него конституционализам. А и шта се њих тиче Србија и српски Устав када ионако сви ми треба да будемо „грађани Европе“? Али, за озбиљне људе који умеју да размишљају даље од пропагандно-идеолошког химера, Устав је суштиски предуслов за утемељење демократске заједнице. То је историјски друштвени уговор који се, ако је ваљан, склапа једном у сто-двеста година. То је повеља унутрашње и спољње слободе, то је споразум из ког произилазе сви други споразуми које ћемо да правимо ми, или наша деца. И то збиља мора бити тренутно главни задатак овог друштва.

ОСТАЋЕ СТРАНО ТЕЛО

Али, како тај Устав направити?

Контролни пакет за Устав – једну трећину мандата у скупштини – држе радикали. Ако хоћете нови Устав морате се са њима споразумети. Не видим шта им Коштуница попушта што они већ немају или што им по снази не припада.

СРС јесте странка са снажним ауторитарним наслагама и цртама. Али, таква је и ДС. Радикали јесу доносили срамни Закон о информисању и срамни Закон о универзитету. Али, и ДС је крао мандате и фалсификовао гласање. Радикали јесу били симбол националистичког популизма. Али, и ДС је, са својим Јањушевићем и Колесаром, био симбол крађе и корупције. Зашто су, онда, ови из ДС по дефиницији демократе, а ови из СРС недемократе? Пустите тај политички сегрегационизам, хајде да ствари гледамо реално. Ако хоћемо да имамо стабилан демократски систем, онда моћна странка као што је СРС не може задуго бити антисистемска странка. Или ће систем да прогута и свари СРС, или ће СРС да прогута и свари систем. Трећега нема. Дакле, СРС ће ускоро или морати да у пуном смислу постане демократска странка или ће на крају бити забрањена и маргинализована. Свима је у интересу да се деси ово прво. А то је могуће само ако и СРС учествује у креирању система и према њему исказе безрезервну лојалност. Стварање Устава добра је прилика за то.

Да ли Коштуница може да размрси тај чвор?

Тај кључни корак ка нормализацији Коштуница је већ направио, сада су на реду ради-

кали. Они се, међутим понашају као да хоће да потврде да су све најгоре оптужбе мондијалиста на њихов рачун – истините. То је исто као и са Вељком Булајићем и четницима. Безброј пута поновљена карикатурална оптужба из незнања и глупости оних који су њоме стигматизовани преобраћа се у стварност. Радикале оптужују да су националистичка секта која хоће да окупира друштво и – они се збиља тако понашају! Уместо да користе сваку прилику да покажу како су конструктивни део политичке елите, они се изолују или блокирају институције. Уместо да се отворе ка друштву, медијима, друштвеној елити, они се, након

Шешељевог одласка, још више затварају, збиља се понашајући као секта. Ви бар познајете већину наше друштвене интелигенције, са готово свима њима сте урадили интервју. Да ли знате иједнога „високог интелектуалца“ који је близак радикалима, да ли знате икога ко има утицај у земунском Магистрату, кога Николић или Вучић озбиљно слушају? Не, јер радикали презиру интелигенцију, јер мисле да су најпапетнији и да ће све сами моћи. Не схватају да, ако желе друштвени успех, њима више не требају нови гласови, већ део друштвене елите. Када то добију, добиће и нове гласове, када то добију и свет их више неће гледати испод ока. Ако, пак, наставе са самоизолацијом и секташтвом, ни милион нових гласова им неће помоћи – остаће страном тело, монструм против ког ће се сви једног дана ујединити како би га уништили.

Али, искрено да вам кажем, како сада ствари стоје, не верујем да ће се радикали дозвати памети. Екстремизми су затворени за сваку аргументацију и имају своју унутрашњу логику која их готово неумитно гура ка слому.

ПРОМОЦИЈА ЗАБОРАВА!

Зашто нова влада промовише заборав? Зашто тако упорно „пере“ образ социјалистима? Да ли се ту ради о „националном помирењу“, наплати подршке или је, ипак, реч о чувеном шестооктобарском договору између Коштунице и Милошевића о којем овдашња јавност још увек ништа не зна?

Не помињите, молим вас, тај шестооктобарски договор, посумњаћу у вашу интелигенцију. Они исти људи који су исмењивали сваку крипополитичку анализу као „заверологију“, данас су главни носиоци те исте теорије завере. По њима, нема антисрпског договора Таџија и Олбрајтове, али итекако има антиамеричке завере коју су Милошевић, Коштуница и Шешељ склопили после 5. октобра 2000. године. Милошевић и Коштуница би били политички генији да су 2000. могли да испланирају мањинску владу 2004. године. Или Шешељ и Коштуница, који су наводно, пре Шешељевог одласка у Хаг, утаначили Закон о помоћи хашким притвореницима. Ма то је све бесмислица.

Коштуница, једноставно, прави рез према ДС-у и осталим „револуционарним реформистима“, јер изгледа верује да је тај рез једнако важан као и онај према Милошевићевом режиму. Они из ДС-а и његове интелектуал-

не околине, који су још 2001. године направили не ров, већ Мажино-линију према ДСС-у, они који су Коштуницу ставили на стуб срама изругујући му се због његовог „умереног национализма“, „легалитета“ и „необавештености“, они који су ДСС протерали из сваке власти – савезне, републичке или локалне, одједном се жале како Коштуница сада, 2004. године, више неће са њима, неће да их трпи, неће да их шлепује, неће да им за њихову галаму и изругивање даје синекуре и положаје. Е, баш је безобразан тај Коштуница.

Он, међутим, поступа само политички рационално. Социјалисти су, када се правила влада, били најмање захтевни и он их је узео за партнере. СПС сада можда диже цену – што је потпуно погрешно, ако мене питате, јер је прерано за то – и Коштуница већ гледа да ли је ДС спустио своју цену. Понуда Лабуца и Коштунице Тадићу да уђе у реконструисану владу у замену за заједничког кандидата добра је илустрација тог новог одмеравања понуде и потражње. ДС, међутим, још увек

ВИШЕ НЕ БИ БИЛО ПРЕЖИВЕЛИХ

Радикали не могу рећи да своју шансу за друштвену интеграцију нису добили. Коштуница им је ту шансу дао. Али, ако ову не искористе, питање је да ли ће нове више икада бити. Они лако мисле – преживели смо 2000. годину, сада нас ништа више не може угрозити. Али заборављају – преживели су 2000. годину само захваљујући Коштуници.

Према општем мишљењу, само он је спречио досовске талибане да спроведу „6. октобар“. То се, уосталом, данас и од њих може чути. Послушајте само шта причају Чеда Јовановић или Биљана Ковачевић. Да је било по њиховом, не би данас више било ни социјалиста ни радикала. Али, ако радикали наставе да се понашају као слон у стакларској радњи, ево нове прилике за шестооктобарске екстремисте. А поверује ли им Запад да су они једина брана од „српског фашизма“ и добију ли одрешене руке, нека се радикали више ничему не надају. Неће више бити умереног Коштунице да смирује екстремисте, јер наши „шестооктобарци“ овога пута неће поштедети никог – укључујући и Коштуницу самог.

не схвата свој стварни положај, о себи мисли као о старијем партнеру у „демократском блоку“, и држи цену. Тако, посао није направљен.

БУКА ОКО ЗАКОНА

Недавно усвојени Закон о финансијској помоћи породицама хашких оптуженика, изазвао је огорчење у јавности. Већ се увелико прикупљају потписи грађана за петицију којом ће се тражити стављање тог закона ван снаге. Да ли је премијер потцењивао јавност? Да ли се прерачунао мислећи да је довољно то што грађани не воле Хашки суд и Карлу дел Понте?

Да ли је по редоследу приоритета то био најприоритетнији закон? Да ли је, рецимо, требало донети прво закон о денационализацији, пакет економских закона или закон о рехабилитацији политичких осуђеника као претече демократских промена?

Бука која је дигнута око тог закона најбољи је показатељ снаге тзв. хашког лобија у Србији. Далеко од тога да браним закон. Он је невесто формулисан, баш као што је невесто изабрано и време да се донесе. И мени самом крв удари у главу када помислим да ћу и ја морати да дам неке паре за Милошевића. Два пута су ме његови људи избацивали са посла, а моју жену су тако ефикасно отпустили да до данас није наша запослење, моја сестра је због њега побегла у Канаду, целој мојој проодици је за његове владе бар десет година живота и рада било уништено... Али, када видим сразмере лицемерја и пренемагања оних који су одглумили фрас због тог закона, дође ми да Милошевићу напишем – врати се Стари, све ти је опрштено!

Када у емисији код Гоце Суше видим перјанице нашег „људскоправизма“ како до неба запомажу због „овог недемократског закона“, не могу а да се не запитам што тако нису запомагали када су одузимани мандати, што тако нису запомагали када се гласало из Солуна или Бодрума, када су обелодањени Сејшели, када је увођено ванредно стање, када је Биро за комуникације гасио новине... Не, онда су те госпође и та господа губили глас, или још горе, имали много разумевања за власт и њене пропусте. Штавише, неки од њих су на себе узимали задатак идеолога, бранилаца и објашњивача тих највећих гадости – баш као што је Војин Димитријевић марта 2003. хвалио ванредно стање, или баш као што Биљана Ковачевић Вучо данас хвали Чеду и Бебу.

Али, нису они криви, за мене је првенствено крива Гоца Суша која у своју емисију није довела госте већ одабраним стрељачки вод. И која ће вероватно тај исти стрељачки вод наставити да шета и по РТС-у. А највећи парадокс ће бити да ће управо Коштуница, Драшковић и Веља Илић, чија влада Сушу доводи у РТС, бити и остати главна мета Суше и њеног стрељачког вода као „недемократе“ и „прононсирани српски националисти“. Баш као што ће „недемократе“ и „националисти“ бити и сви они у гледалишту који се тог стрељачког вода и те демократије буду искрено стидели.

ОПЕТ РАДИ РАДЕ

Све се мења сем камења, каже народ, а ја додајем: и српске Државне безбедности. Био Раде, дошао други Раде, и ради се исто. Уместо да штите државу и народ од тероризма, они ратују опет са грађанима и политичким супарницима. На Космету овог марта Албанци запалише и прошлост и садашњост нације, растераше народ у расељење, а седам стотина плаћених сарадника Државне безбедности, који, као, тамо нешто раде, не јавише својој држави шта се спрема и шта ће бити. Ови у Србији, по истом шаблону Радета Марковића, Брацановића, Легије и осталих зликоваца раде и даље на унутрашњем непријатељу, прате, прислушкују, смештају, намештају, подваљују, измишљају, а Бога ми ће и да убијају, јер то је традиција Службе.

Разлике нема ни у начину рада ни у кадровима, па је новом шефу Државне безбедности, односно БИА-е, лако да се уклопи у послове, иако их раније није радио, бар не са руководећег места. Упркос обећањима пре избора да ће је демонтирати, та служба није промењена нимало и сви људи-убице, терористи претходне државе, активни учесници масакра на Ибарској магистралу, убиства Славка Ђурувије, судије Симеуновића, Павла Булатовића, Ивана Стамболића, па све до Ђинђића, остали су у служби. Мало су померени са једног на друго руководеће место, да би за нову Владу обављали исте послове, јер су искуства која имају, изгледа, драгоцену у свим режимима, од Милошевића до Ђинђића и Коштунице.

Другог објашњења нема за наставак исте политике са истим људима, осим жеље нове Владе за континуитетом у терору над грађанима своје земље. Ратко Ромић, учесник у убиству Славка Ђурувије, по сведочењу виђен у „голфу“ који је прихватио и одвезао убицу, активни организатор припреме атентата у Будви, према сведочењима радника његове Службе, и даље ради код новог Радета, неопуштен, неотпуштен и ускоро, верујем, и одликован. Стеван Баста, Горан Живаљевић, Миша Милићевић, Цвијетин Милинковић, Миша Вилотић и сви они који нису пензионисани, а убијали су, прислушкивали и пратили, и

даље то раде, јер тако је одлучио садашњи Раде, ваљда да не наљути оног Радета од раније, који га је очито нечим заскочио. Зато нема више ни помена о даљим истрагама злочина радника БИА-е, о проширењу оптужница за Ибарску магистралу за Кертеса, Милутиновића, Ђурића и остале. Нема нових људи у тој служби, има само отворена тежња да се и они коју су оптужени за злочине и затворени по сваку цену ослободе и, ваљда, врате у Службу. Да све буде као некада, у време Милошевића, које садашња Влада враћа сваком својом одлуком, од Закона о финансирању Слобе, Мира и Марка до отворене глорификације ратних злочинаца и прописвета, у чију заштиту се јавно и јасно ставила цела Влада и држава.

„Главни одбор Српског покрета обнове до-нео је одлуку да Српски покрет обнове изађе из Владе уколико се покаже да коалициони партнери ДСС и Г 17 Плус било чиме буду спречавали или разводњавали нашу одлучност и обавезу да буду приведени правди сви починиоци, организатори и налогодавци убиства и мафијашких послова или се успротиве демонтажу БИА-е, односно СДБ-а, епигонима државног тероризма режима Слободана Милошевића као и режима успостављеног после 5. октобра 2000. године“.

То је обавеза и председника странке и посланичког клуба и свих чланова Главног одбора, јер би у супротном, неспровођењем те одлуке, дошло до политичког самоубиства Српског покрета обнове. Та странка се, ина-

че, од некада храбре и одважне партије и предводника свих побуна против неправди полако претвара у групу заробљеника ситних личних интереса, па сада као коалициони партнер у Влади Србије скупља мрвице са стола Коштунице и Лабуса, не реагујући ни на политички атентат који плански спроводи Влада на њиховог председника странке, вукући по медијима већ два месеца његову кандидатуру за министра спољних послова док не искомпромитују и њега и странку онолико колико они то желе и колико то од њих траже Слободан Милошевић и Раде Марковић.

Марковић

Марковић

Коалициони договор да место директора Института БИА-е припадне Српском покрету обнове, јер директора БИА-е нису дали ни по коју цену, иако је Српски покрет обнове на то место имао морално право, изиграли су савсим у складу са том политиком. То је и разумљиво, јер би улазак Српског покрета обнове у осине гнездо Државне безбедности сигурно произвео радикалне промене. Уместо директора Института, како је сам Коштуница потписао у договору, добијено је место „вишег самосталног саветника у Институту“, без икаквих овлашћења и обавеза, што ће рећи „лево сметало“, које не може ни секретарици ништа да нареди. Српски покрет обнове је, наравно, вратио то место и именовање и ваљда ће сада прочитати и спровести одлуку сопственог Главног одбора која гласи:

Утицај ове двојице на садашњу Владу није споран, али је нејасан уколико иза свега чврсто не стоји заједничка тајна у тајним досијеима и садашње тајне службе Радета после Радета. Да тајне остану тајне и да је све као пре сведочи то што је и нови-стари директор БИА-е одбио да уклони прислушне уређаје из стана Вука Драшковића и просторија СПО-а у присуству јавности, бранећи се тиме да би присуство јавности открило тајну рада државне безбедности. Ту тајну рада службе државне безбедности на организовању убиства својих грађана нико нормалан никада не би крио, него открио, уколико и сам није део целе те приче и део те тајне службе. Понашање новог директора БИА указује на његову дугогодишњу везу са тајнама тајних служби.

Д. Д.

Заспе ли Никша кад гледа телевизију

По свему судећи, нова и неизбежна карикатура на српској политичкој сцени убрзано постаје један академик – Никша Стипчевић. За кратко време скупио је толико поена колико Николи Шећероском није успело ни током две председничке кампање.

✦ Милена М. ПОПОВИЋ

ХЛЕБ ЗА ТРИ А КВАДРАТ МАГИСТРАТА ЗА ДИНАР И ПО

Томислав Николић је и званично кандидат Српске радикалне странке за председника Србије. Тренутно, најозбиљнији противник потпредседнику СРС у председничкој трци је Борис Тадић, нови вођа некада владајуће Демократске странке. Међутим, како Тадић није добио подршку Демократске странке Србије, а тиме ни Г17 Плус, Николић са разлогом у двомечу са Тадићем овоме нуди топа форе (еквивалент томе износи око пола милиона гласова!). Овога часа могло би се, чак, закључити да ДСС покушава да помогне Николићу. О овоме ових дана сведоче честе инфантилне изјаве Небојше Бакарца, високог функционера те странке, које су наводно сра-

Небојша Бакарца

чунате на то да умање Николићеве изгледе на победу, а у стварности представљају ветар у леђа потпредседнику СРС. Зашто ветар у леђа? Зато што енормне количине не укуса у Бакарчевим књижевним саставима о Николићу убедљиво сведоче о томе да би сваки председнички кандидат који би пристао на Бакарчеву подршку био лошији од Николића. Радикалским речима: Николић би био радикално бољи!

Ипак, није искључено да блок демократских партија у последњем тренутку схвати куда би нас одвела победа радикала на предстојећим изборима и да одлучно, како је 12. априла и најавио Велимир Илић, стане иза једног од снажних демократских кандидата. То, међутим, не може бити ни Слободан Вук-

сановић, ни – ма колико добро о себи мислио – Борис Тадић. Још мање – Марија Богдановић или Санда Рашковић Ивић.

У очекивању правог противника радикалима је и даље море до колена. Ако заборавимо на њихове бројне пуцње из празне пушке, попут оне о сарадњи са Хашким трибуналом (радикали врло добро знају да је далеко лакше рећи да су против сарадње са Трибуналом какву међународна заједница захтева, него то и остварити у пракси), остаје много тога што би просечан припадник бирачког тела требало да узме у обзир пре него што се одлучи да да глас „радикално бољем“.

Радикалима је, на пример, како политички аналитичари тврде, Николићева изјава да је обавеза његове партије да врати цену хлеба на три динара (цена из времена радикаско-левичарске коалиције), донела на стотине хиљада гласова на протеклим парламентарним изборима. Бирачима је остала у сећању та јасна и недвосмислена порука, тврдили су аналитичари.

Ево прилике да још једна јасна и недвосмислена порука радикала остане урезана у сећање бирача уочи председничких избора. Ради се, наиме, о чувеном случају закупа земунског Магистрата од стране централе СРС.

СРС је недавно поново игнорисала (31. марта) правоснажну пресуду Четвртог општинског суда од 17. марта прошле године, по којој је уговор СРС о закупу зграде Магистрата ништав и којом се налаже тој странци да се са свим лицима и стварима исели из те зграде у року од 15 дана. Српска радикална странка је у време док је вршила локалну власт у Земуну закупила 2.153 квадратна метра зграде Магистрата на 30 година за 1,2 милиона динара. Уговор о закупу крајем 1998. године потписали су Војислав Шешељ, у име СРС, и Момир Марковић, тадашњи директор Пословног простора у Земуну. Наравно, и Пословни простором управљала је СРС.

Зграда Магистрата, као споменик културе под заштитом државе, уочи закупа била је реновирана средствима Скупштине општине Земун. Када се израчуна месечна кирија коју за ту зграду плаћа СРС, долази се до фан-

тастичне суме од 1,55 динара по квадратном метру Магистрата! Ако се то прерачуна у хлеб по радикалским ценама испада да један хлеб кошта колико месечна кирија за два квадрата Магистрата. Да је Томислав Николић саопштио такав податак о цени хлеба уочи парламентарних избора – не саопштавајући детаље о радикалском закупу магистрата – СРС би добила неколико стотина хиљада гласова мање. Јер, и најнеобразованији бирач у Србији зна да кирија за квадратни метар пословног простора у београдским општинама износи бар 600 динара. Дакле, 400 пута (!) више него што радикали плаћају по поменутом уговору! Међутим, бирачи нису имали информацију да у комунистичком рају који СРС обећава бирачима (почев од хлеба) већ живи централа те странке. У противном, не би Николић никоме нудио топа форе.

ДИНКИЋЕВЕ НЕВОЉЕ СА ДРЖАВНИМ ПРОРАЧУНОМ

Тек што је започела свој мандат, и ова влада показала је да суштински не схвата проблеме високог образовања. Бивши министар Гашо Кнежевић, запослен на факултету који уписује огроман број самофинансирајућих студената, на коме се студентима наплаћује чак и промена наставника код кога ће полагати испит, до краја свога мандата није могао да схвати, на пример, проблеме које имају неки технички факултети због мале потражње стручњака које школују у условима разорене индустријске производње. Потпомогнут министром финансија, коме је образовање било девета рупа на свирали, Гашо Кнежевић је одбијао сваки притисак на своје министарство у циљу повећања плата запослених. Његов матични факултет (Правни, Београд) није имао никаквих проблема те врсте: плате професора биле су и осмоструко веће него на неким техничким факултетима. То је била оптика кроз коју је Гашо посматрао универзитет.

Овога пута, негативан однос владе према универзитету исказан је недвосмисленим бројкама у државном буџету. Наиме, Динкић је у својој државном прорачуну за две трећине умањио средства за материјалне трошкове наставе у високом образовању. Представ-

ници универзитета одмах су упутили премијеру и министрима финансија и просвете оштар протест. Премијеру и министрима упућени су закључци са састанка представника универзитета, одржаног 2. априла, у коме се ова грешка у буџету благо назива превидом. У тим закључцима наводи се да са тако пројектованим средствима универзитет не може да функционише.

Прва Динкићева реакција показала је да он ствари види попут Га-ша Кнежевића. Економски факултет у Београду (кућа у којој је Динкић радио пре одласка у политику), по платама запослених веома мало заостаје за већ поменути Правним факултетом. Са европским платама, тај факултет се лако носи са материјалним трошковима наставе, поготово што су они на том факултету, како је и сам Динкић приметио, веома ниски. Динкић је, при томе, заборавио на Хемијски факултет (који је у доказима погрешно Динкићевог државног прорачуна често помињао), а нарочито – све техничке факултете где се велики део наставе одвија у лабораторијама.

На састанку (7. априла) који су након протеста универзитета одржали са ректорима премијер Војислав Коштуница, министар финансија Млађан Динкић и министар просвете Љиљана Чолић договорено је да се повећају буџетских средстава за универзитет у износу од близу 400 милиона динара. Даља повећања биће вршена у ходу, договорено је.

Овај сасвим необичан метод корекције буџета показује да проблеми које ће имати ова влада са корисницима буџета (посебно – образовање и здравство) тек долазе.

АКАДЕМИКОМ ПО ЗАКОНУ О РАДИОДИФУЗИЈИ

Академик Никша Стипчевић изабран је за председника новог Управног одбора Радиотелевизије Србије. Чланови бившег УО разрешени су дужности. Проблем са овом одлуком Коштуничиног кабинета настао је онога часа када је јавност обавештена да је избор новог УО РТС учињен супротно Закону о радиодифузији. Према том закону, чланове УО РТС-а именује Савет за радиодифузију, а не влада. Међутим влада је за своју одлуку нашла упориште у чињеници да је састав Савета оспорен у јавности тврдњама да су три његова члана изабрана без поштовања законске процедуре. Дакле, у методама рада српских влада као константа јавља се кршење законских процедура.

Коштуничин кабинет је за ову своју одлуку пружио објашњење да ће нови УО РТС функционисати до избора новог Савета за радиодифузију. Када ће до тога доћи? Најдаље за месец и по дана, речено је.

Прва реакција на овај поступак владе уследила је из Радио Београда. Директор те куће Раде Вељановски поднео је оставку и раскинуо радни однос са РТС, у знак протеста због владиног игнорисања Закона о радиоди-

фузији. Вељановски сматра да овакав владин потез представља јасан знак одугвлагања процеса трансформације Радио-телевизије Србије у јавни сервис. Овај потез Вељановског, који се после петооктобарских промена са разлогом наметнуо јавности као по-

кретач проевропских трансформација у области српског информисања, сличан је ономе који је начинила Загорка Голубовић када је напустила владин Антикорупцијски савет са образложењем да не може да буде члан Савета све док социјалисти подржавају мањинску владу.

Академик Стипчевић није уопште анализирао законитост свога избора у УО РТС. Ова чињеница постала је савршено јасна из његових објашњења која је поводом свога избора дао на Ускрс на ТВ Б92. Покушавајући да објасни политичке прилике које су га нагнале да се бави и информисањем, том приликом Стипчевић је бившег министра за науку и развој технологија Драгана Домазета описао као савршеног дилетанта. Сличну оцену дао је и о актуелном министру просвете. Овакву строгу, наравно, Стипчевић на себи не примењује. У мени је остало мало оптимизма, знам шта значи телевизија у Италији, знам колико је ујединила нацију, желим да се то догоди и овде – рекао је овај стручњак за италијанску књижевност. Како је дошло до тога да буде предложен у УО РТС, питали су Стипчевића. Добило сам позив из Коштуничиног кабинета, био је одговор. Ко још да мисли о Закону о радиодифузији!

Овај добитник Седмојулске награде у време највећег успона Слободана Милошевића (1991. године – Милошевић је тада био председник Србије!), и заменик председника тадашњег Републичког фонда за науку, рођен у Сплиту 1929. године, мисли, дакле, да од РТС направи кућу попут РАИ. Да би у томе успео, потребно је да РТС изолује од политичких утицаја. То свакако неће поћи за руком човеку који је, упркос Закону о радиодифузији, позван из премијеровог кабинета да заузме фотељу првог човека РТС.

ПРЕВОД СПС-ОВИХ ЗАХТЕВА НА ИТАЛИЈАНСКИ

Каква конфузија влада у ономе што треба да представља већину у Савезном парламенту при реконструкцији Савета министара може се јасно видети из следећих чињеница. Према вестима коју је објавила агенција Бета 3. априла, председник Србије и Црне Горе Светозар Маровић позваће Бориса Тадића да остане на месту министра одбране". Наводно,

Маровића су за овај потез определиле „Тадићеве везе потребне за смиривање ситуације на Косову, које су дошле до изражаја током војно-дипломатске акције коју је као министар одбране водио од 17. марта, када су Албанци почели насиље над Србима". Нешто касније један београдски политички дневник објавио је вест о пропалом договоруима Бориса Тадића и Миролуба Лабуса о укључивању ДС у владајућу већину у Србији. При томе, према Лабусовом предлогу, требало је да се из владе избаци СПО (али не и Нова Србија). Да ли су Тадићеве захтеви угрожавали експертску позицију Г17 Плус у влади, не зна се. Зна се да су преговори пропали јер су нечији захтеви били превисоки. Резултат: неколико дана касније Лабус обавештава јавност у Србији да је у националном интересу да се Тадић смени са функције министра одбране. Тадић је овоме додао и следеће (извор Б92): „Као председник Г17 Плус са још већим жаљењем константује да је одбијена и понуда о формирању већинске демократске владе и заједничком раду на наставку реформи". Дакле, неких преговора о уласку ДС у владу је, ипак, било.

Конфузија коју смо поменули на почетку продубљује се непрекидним одлагањем избора новог министра иностраних послова. Стиче се утисак да неко ко има одлучујући утицај у српској већини (уз помоћ социјалиста) покушава са Вуком Драшковићем да одигра исту ону игру коју је Зоран Ђинђић својевремено одиграо са Велимиром Илићем. Игра се звала: „Зовем те у владу да никада не уђеш у њу".

Овога пута медији су препуни информација (које највероватније потичу из БИА) да се Американци противе томе да Драшковић преузме ресор иностраних послова. У тој игри отишло се толико далеко да академик Никша

Стипчевић, који је потрошио већи део осме деценије живота, а пристаје да буде на челу РТС, тврди да би министар спољних послова требало да буде неко ко је млађи од Драшковића. При томе, требало би да говори барем три страна језика, каже Стипчевић (мало му је што Драшковић млађи од њега читаве две деценије и што говори енглески и руски!). При томе Стипчевић са поносом истиче да је са целом својом породицом гласао на председничким изборима за Драгољуба Мићуновића. Није му ни пало на памет да је Мићуновић старији од Драшковића такође читаве две деценије! Овај интимус Војислава Коштунице у толикој мери је против Драшковићевог именованја за министра иностраних послова, да би био у стању, кад би Драшковић неким чудом и имао само четрдесет година, да јавно тражи од тога књижевника да своје романе пише на италијанском ако жели да буде министар спољних послова! Овакви Стипчевићев захтеви, који се без студа могу јавно сопштавати само у Србији, земљи чуда, представљају само превод на италијански захтева које је СПС већ јавно поставио Вуку Драшковићу.

Никша Стипчевић

ПРОФ. ДР БОЈАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, МИНИСТАР ЗА ТРГОВИНУ, ТУРИЗАМ И УСЛУГЕ У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ИГРА НА СВЕ ИЛИ НИШТА

„Никаквог смишљеног договора посланика СПО није било већ је све то била спонтана ствар. На крају крајева, то се касније и показало, да нема никакве завере против шефа странке.”

❖ БЛАГИЦА КОСТИЋ

Кренимо од уласка СПО у Владу Републике Србије... Због чега је, приликом одлучивања о уласку Ваше странке у извршну власт, дошло до подвојености између посланичке групе СПО, с једне стране, и председника странке господина Драшковића, с друге?

Све то се одвијало у веома кратком року, и све је деловало као игра на све или ништа. У таквој ситуацији мислили смо да ће једна таква одлука, у којој нема Владе без подршке социјалиста, фактички значити нове изборе. Мислили смо да за нове изборе нико није спреман, да то понајмање нисмо ми, да ћемо остати усамљени наспрам могуће коалиције коју су били најавили Коштуница, Лабус и неке друге мање странке а да самостално, окривљени за неформирање владе, нећемо прећи изборни цензус. Повратак на политичку сцену СПО таквом једном одлуком био би поништен. То је био утисак свих. Зато је било расположење против избора и расположење да се направи мањинска Влада, па макар она била и уз подршку социјалиста. Чини ми се да су ту, да кажем, помало хистеричну атмосферу око подршке социјалиста подгревали и медији, а да се ипак касније прашина мало слегла. То је преглед догађаја и најједноставније објашњење. Никаквог смишљеног договора посланика СПО није било већ је све то била спонтана ствар. На крају крајева, то се касније и показало, да нема никакве завере против шефа странке.

ВАЉДА НЕЋЕ БИТИ ПРОБЛЕМА

Колико најновија уцена од стране СПС-а, везана за изгласавање персоналних промена у Савету министара Државне заједнице, може да угрози стабилност Коштунице владе?

Мислим да ће се и око тога слегнути прашина и да ће на првом заседању Савезне скупштине председник СПО бити изабран за министра спољних послова СЦГ и да тај коначни договор неће бити доведен у питање. Наравно, то је за нас као за странку изузетно важно и ја сам чак и рекао своје мишљење, да СПО мора тврдо да инсистира на томе и да нема смисла да даље будемо у причу око Владе уколико не добијемо место министра спољних послова. То није неважно питање ни за странку ни за земљу и верујем да ту неће бити проблема. Мој је утисак да ни социјалисти нису јединствени и Вучелићева прича се по многим елементима битно разликује од Дачићеве. Вучелић више наступа као Милошевићев адвокат, а Дачић вероватно покушава да мало преоријентише странку у другом правцу.

У међувремену је у Скупштини изгласан и закон којим ће се материјално обезбедити породице хашких оптуженика. Колико је то у очима света у самом старту оборило углед Владе коју та Скупштина поддржава?

Доношење једног таквог закона штети и у очима међународне јавности оцењено је крајње негативно. То је један од разлога због чега су Американци донели одлуку да зауста-

ве помоћ за Србију. Сигурно је да су се СПО и његови посланици добро држали у српском парламенту када је доношен тај закон, гласајући против њега, и да је наша јавност то несумњиво поздравила.

НИЈЕ ПРОПАГАНДА

Усвојен је буџет који, упрошћено, подстиче нерад, на рачун оних пореских обвезника који нешто раде. Када ћемо заиста добити развојни буџет, мада је и овај тако назван?

То је Ваша процена с којом се не бих могао сасвим сложити. Овај јесте проглашен за развојни буџет, мада у ситуацији у којој је до сада друштвени производ падао, тешко да можемо да усвојимо развојни буџет, јер за такав буџет ова земља би морала да буде много богатија, да би значајан део средстава могла да преусмери у инвестициону активност, а да мањи део преусмери за сервисирање обавеза пензионера и других који примају плате из државног буџета. Известан помак у том смислу је делимично начињен, ма-

да се стиче утисак да је превише пара дато у аграрни буџет, односно у ресор пољопривреде, али у сваком случају мислим да се у овом тренутку, са становишта развоја, није много више могло. То наравно може по мало да личи на неку врсту пропаганде, али ситуација је таква.

Steaka се утисак да су министарства којима руководи Г 17 Плус добила знатно веће своје доводња од министарстава којима руководе СПО-НС... Да ли за то постоји неки разлог?

Нисам се бавио таквом анализом. У ситуацији када имате мали буџет, а велике потребе и неке друге планове мислим да нико не може бити задовољан расподелом средстава.

Колико је Ваше министарство добило новца и на који начин ћете га трошити?

Министарство трговине и туризма је добило негде око 660 милиона, ако се не варам,

од чега је знатан део намењен за плате запослених. Остатак је намењен промоцији туристичке привреде, то је неких стотинак милиона, и једно седамдесет милиона за субвенцију туристичкој привреди. Та средства су заиста скромна. Она, наравно, нису мања него прошле године, али су више него недовољна за намене и амбиције да се нешто учини са туризмом у Србији. Ту је, наравно, и новац који је одвојен за куповину жита, негде око две милијарде динара, колико ће бити потребно за близу триста хиљада тона жита, које ће бити у робним резервама за род 2004. године.

САЧУВАЛИ ЦЕНУ ХЛЕБА

Чиме ћете се посебно бавити као ресорни министар?

У области туризма ми треба да донесемо три важна закона: Закон о туризму, Закон о бањама и Закон о јавним скијалиштима. Закон о бањама ће бити мало проблематичан, јер неколико министарстава треба да сагледа одређене проблеме везане за функционисање бања, пошто је ту и питање минералне

Можемо очекивати инфлацију од 7-9 посто ако се настави овај тренд. У нашем ресору око ових трговинских и прехранбених производа нема неких озбиљнијих притисака. Чврста је монетарна и фискална политика и то је основни разлог да неће бити поремећаја цена.

воде и природних ресурса. Затим треба да се донесе нова стратегија развоја туризма, једна врста бизнис плана за средњорочни развој туризма и настојаћемо да кроз нове прописе, нарочито кроз пореске прописе, мало побољшамо положај туристичке привреде. Исто тако желимо да појачамо промотивну активност за довођење страних туриста у нашу земљу, такозваних тур-оператера... То су најважније активности у области туризма.

У области трговине наша брига је брига за стабилност цена. Већ смо имали једну успешну акцију интервенције, где смо очували цену хлеба коју смо били наследили од претходног министарства. Затим, ту је проблематика фискалних каса у којој ми играмо важ-

ну улогу. Ићи ћемо на реорганизацију службе инспекције и на увођење једне врсте унутрашње контроле која би битно требало да смањи корупцију у овој области. Затим, постоји стратегија развоја трговине из прошлог мандата чију ћемо имплементацију ми да отпочнемо. Постоји закон о заштити потрошача који треба да донесемо ове године, да ово буде година стварне заштите потрошача и да идемо у кампању едукације потрошача у погледу заштите њихових права. Затим, ту је антимонополски закон који је пред доношењем и који ће увести важну институцију антимонополске комисије. Тај закон је, иначе, од великог значаја за нашу сарадњу са Европском унијом. Ту је закон о јавном оглашавању, који је такође при крају, и припремамо се да радимо нови закон о трговини и нови закон о робним резервама. Значи, то је једна интензивна законодавна активност. Даље, имали смо неке разговоре са страни партнерима око улагања у развој трговинске мреже. Имаћемо серију разговора, семинара, састанака са водећим трговинским кућама и при-

вредном комором ради побољшања прописа и регулативе у овој области, али, наравно, треба да кажем и то да Министарство нема претерано велика овлашћења у овој области. Углавном је туристичка привреда и трговинска привреда независна од министарства, што наравно с једне стране и није тако лоше, јер треба пустити привреду да ради свој посао.

Хоћемо да покренемо и једну велику кампању под називом „Купујмо домаће производе“, да направимо једну врсту робне марке „Made in Serbia“ и сматрамо да би то могла да буде врло значајна акција која ће бити и медијски подржана и коју би подржали наши највећи произвођачи и трговински ланци. Таква акција је врло успешно вођена у Хрватској, а могла би сасвим сигурно да донесе сасвим добре резултате и код нас.

НИЈЕ БАШ СВЕ АФЕРА

Колико Вам царинска политика иде на руку у свим тим Вашим плановима?

Ми домаћу привреду не можемо да штитимо високим царинама. То ће нам забрањивати Европска унија. Ми смо те царине већ доста снизили и споразум о стабилизацији и придруживању ће, уколико га будемо потписали током ове године, водити ка даљем снижавању царина. Међутим, имамо пет милијарди трговинског дефицита у прошлој години и имамо један невероватан податак да смо више од 500 милиона долара текстила из Кине увезли у прошлој години. Према томе, шта нам је чинити? Не можемо да идемо на тзв. царинске баријере, него можемо да идемо на нецаринске баријере, које су легитимне и у ЕУ и свуда у свету и које би кроз разне врсте административних, техничко-технолошких баријера и других врста ограничења могле да спрече заиста неконтролисани увоз хране и текстилних и других производа у којима ми можемо веома добро да радимо. Серија састанака у Влади око тога је почела. Неке

од мера се већ припремају. Одлучујућу улогу у томе има царина, пре свега, затим пореска управа, а извесну и то врло активну улогу игра и тржишна инспекција и ми смо се већ укључили у тај посао.

Доста се причало о аферама Демократске странке у предизборној кампањи, али немамо утисак да се ту ствари изводе на чистац.

Наше министарство се активно укључило у истрагу око шећерне афере. За сада немамо резултате, али комисија увелико ради. Инспектори имају сва овлашћења да утврде истину и да се на крају каже ко је кривац. Надамо се да ће Европска унија овог пута бити задовољна извештајем. Што се тиче робних резерви, ту нема праве афере. Ми ћемо извршити попис свих роба и утврдићемо које су количине и да ли оне одговарају чињеничном стању. Постоји стандардна пракса да тамо где је неко злоупотребио институцију чувања робних резерви буде кривично гоњен и ми ту праксу настављамо. Посао је пре свега МУП-а, министарстава правде и финансија да утврде истину о неким другим аферама. То је посао нашег правосуђа у целини, на коју законодавна и извршна власт не могу да утичу. Морам да кажем и то да многе од афера које се помињу у предизборној кампањи јесу, пре свега, политички маркетинг па тек онда све остало. Једно је изрећи неку аферу у медијима, а друго је утврдити чињенично стање са становишта стварне истине. Те ствари треба препустити правосуђу.

ПЛАТЕ СУ ПРОБЛЕМ

На самом смо врху најкорумпиранијих држава. Шта ћете предузети као министар да сузбијете корупцију унутар свог министарства, јер, примера ради, доста се прича о корупцији унутар инспекцијских служби?

Ако је та прича тачна онда постоји неколико ствари које могу да се ураде: да се промени начин организације инспекцијских служби, да се иде на промену одређених људи, да се одређене екипе које врше инспекцијске контроле чешће мењају и да се развије једна врста унутрашње контроле, која би могла да кажњава инспекторе уколико прекрше своја овлашћења. О неким мерама смо већ почели да размишљамо а неке смо већ учинили. Видећемо какве ће резултате дати те мере.

Ако знамо да су плате директора појединих јавних предузећа између 150 и 250 хиљада, а плате министара око 30 хиљада динара, колико можемо да очекујемо да сами министри не постану корумпирани?

То свакако јесте проблем. Ако су плате министара тако мале, ако помоћници министара раде за 20 хиљада динара и ако је просечна плата у министарствима око 15 хиљада динара, заиста мора да се иде на брзо повећање плата људима који су ту, да се оне постепено доводе у склад са платама других служби, као што је реџимо Народна банка и као што су велики системи јавних предузећа, јер у противном ниске плате у државној администрацији јесу један од основних извора корупције. Наравно, против корупције се треба борити, пре свега, поштењем, али се треба борити и јаким институцијама система и вишим животним стандардом, као и читавим низом закона који би то спречили. ■

НЕКА СУДЕ ГРАЂАНИ

Мислим да се било која влада може похвалити неким резултатима тек после две године. Тешко да може пре тога. То су неки резултати који могу да дају реалне ефекте. Увек се да барем три месеца да се неки резултати остваре. Пазите, Влада је, какав год да је тај буџет, успела да га у кратком року донесе, јер је претрпела потпуна блокада институција система. Према томе, највеће достигнуће ове Владе је што је формирана и што је почела да ради свој посао, као и да је извршила деблокаду свих тих институција. У сваком случају, ова Влада је скромнија од претходне по начину живота и понашања и мислим да ће имати много мање афера и да ће бити ближа јавности. Да ли ће бити успешна, то не могу сада да кажем, али се искрено надам. Даћемо све од себе да наше министарство и учешће СПО у самој Влади Србије буде успешно, а грађани ће о томе судити.

Који ће ђаво Миђун код Гадафија, кад га жена послала са списком у Париз

Драгољуб Миђуновић је неколико пута отказивао посету Либији, где је требало да иде на челу једне наше делегације. Унутрашње партијско позиционирање било му је важније од државне спољне политике. За то време британски премијер Тони Блер је, иако у веома лошим односима са Либијом, са киселим осмехом на лицу одвео привредну делегацију своје земље директно у Гадафијев шатор.

✦ Ивона ЖИВКОВИЋ

Неколико стотина хиљада грађана српске националности протерано је у протеклих 10 година из Хрватске, Босне и Херцеговине и са Косова и Метохије. Имовина им је уништена, а многи су убијени. Све ово извешено је у срцу Европе, која одавно има све институције за заштиту људских права и приватне имовине.

Ипак, још нико у Европској Унији није поставио питање нечије одговорности због очигледног српског егзодуса. Слоган француске грађанске револуције „једнакост, братство и слобода“, када су у питању грађанска права у овом делу Европе, као да су сви заборавили.

Ипак, последњи догађаји на Косову и Метохији отворили су у домаћој јавности и медијима, више него икад, расправу о томе да ли је Србији потребан некакав посебан лоби који би у утицајним политичким круговима у ЕУ могао да покрене ово питање, као и да пласира истините информације преко моћних светских медија. И сви су се слажили да треба.

Министарство за економске односе са иностранством чак је, пре само неколико месеци, и ангажовало агенцију за односе са јавношћу „Gellis Communications SPRL“ из Брисела, чији је власник извесни Џорџ Елис Руан, иначе Грк, који, кажу, има добре везе у Савету Европе. Цена ангажовања је права ситница – 200.000 евра годишње. Да ли је, међутим, ова агенција ангажована због политичког лобирања у Савету Европе, пошто има два своја члана у Европском парламенту, или за послове лоби-

рања у светски утицајним медијима, још није најјасније. То ће морати да одгонетне нова Влада пошто проучи уговор.

НИШТА НИСУ УРАДИЛИ

Ипак, постоји и трећи начин за политичко лобирање, далеко бржи и ефикаснији од поменутог два, а то је директан приступ самим политичарима путем – институционалног лобирања.

Интерпарламентарна сарадња део је уобичајене политичке комуникације међу посланицима свих светских парламената, па и парламентарца ЕУ. Тако је и наш Савезни парламент (бивше СРЈ) имао посебан Одбор за спољну политику. У том одбору нашао се велики број посланика, чији је задатак, између осталог, био и да путују по свету и контактирају посланике других парламената, упознајући их са актуелним политичким догађањима у сопственој држави, а све ради придобијања њихове политичке подршке.

Зна се да сваки посланик у својој матичној држави глатко улази у кабинет било ког министра, премијера или председника државе, баш као што у свом парламенту може да покрене расправу или постави било које питање. Тако лични контакти, па и пријатељства, наших посланика са посланицима парламената широм света могу бити од изузетног значаја за политичке одлуке које се доносе на највишим нивоима у многим државама.

Дакле, ако већ годинама закључујемо да постоји незаинтересованост и неразумевање у европским политичким круговима за оно што се Србима још увек догађа, мора се поставити и питање шта су наши парламентарци задужени за спољну политику урадили, бар у протекле три године свог професионалног мандата. Одговор је, нажалост, поражавајући. Урадили су веома мало, а може се рећи и – ништа.

Тако је, на пример, тек у децембру прошле године, сада већ бивши савезни посланик Боривоје Мијатовић, члан поменутог одбора, на заседању Парламентарне скупштине Западно-европске Уније (ЗЕУ) покренуо питање код председника ове организације да се проблем Косова и Метохије отвори и у овој организацији, и то као проблем који се због перманентне ескалације тероризма и насиља може временом проширити и ван граница СЦГ и Балкана, те може угрозити безбедност читаве ЕУ. Западно-европска Унија је, иначе, претеча садашње ЕУ, основана још 1954. године. Када је почело ширење ЕУ, после рушења берлинског зида, Западно-европска парламентарна скупштина постала је институција ЕУ задужена само за питања безбедности и одбране ЕУ. Седиште ЗЕУ је у Паризу.

Тада је председник њихове Комисије за одбрану, др Џон Вилкинсон, најугледнији стручњак за безбедносна питања из Велике Британије, рекао да су они итекако заинтересовани да се укључе у решавање косовског проблема и врло радо је понудио своје услуге, али требало је неко из наше државе званично да их позове на акцију.

МОГЛИ СМО ДА КАЖЕМО

Тај званичан позив, међутим, и поред извештаја који је Мијатовић проследио Савезном парламенту, никада није уследио, нити од председника Скупштине Драгољуба Миђуновића нити од министра иностраних послова Горана Свиловића.

Занимљиво је и да се за конкретне резултате рада овог парламентарног одбора нико из Министарства за иностране послове није никада посебно заинтересовао. Нико од чланова Одбора, који су имали иступања на неким од међународних

семинара, није за три године позван у СМИП да нешто додатно појасни, изнесе неку идеју или да добије неки конкретан задатак.

У току читаве прошле године у СМИП-у су чланови Одбора имали само један састанак с министром Свилановићем и ту је покренуто толико питања да је закључено да се Одбор мора што пре поново састати. Али до тога више није дошло.

У Шпанији је, рецимо од 9. до 12. фебруара ове године одржан и један семинар против тероризма и умножавања (пролиферације) оружја у ЕУ. Једна од тема била је и питање безбедности и одбране земаља медитеранског круга, са посебним нагласком на догађања на Блиском истоку. Ни ту нисмо имали унапред осмишљен наступ. А могли смо да изнесемо своја виђења косовског проблема на начин који нама одговара (јер Блиски исток је ипак даље од Косова и Метохије), с обзиром да је ескалација тероризма на Космету већ констатована и у многим званичним круговима ЕУ. Све су то места где се нека питања покрећу, доносе се закључци, у виду извештаја или резолуција, које онда иду до Европске комисије и пред парламентарце ЕУ.

Штавише, интернационализација проблема на Космету је нашој земљи већ много пута сугерисана и у многим неформалним међународним контактима. Многи европски независни интелектуалци одавно примећују да је нерешавање нагомиланих политичких тензија и отворени тероризам на југу Србије ватра која већ сувише дуго тиња у Европи и да на то нико у ЕУ не сме гледати као на локалну појаву на „европском оријенту“. Али да би се дошло до европских институција, наша земља треба да да неки званични предлог и да такву врсту помоћи затражи. И онда на томе ради лобирањем, наравно.

КО С МИЋУНОМ ТИКВЕ САДИ

Процедура је, дакле, позната, али наши политичари у читавом процесу очито не учествују. Зашто?

Ни сами чланови Одбора за спољну политику, бар неки од њих, не могу да кажу у чему је проблем. У поменути Одбор се иначе сви бирају на основу личних афинитета, а подразумева се да онај ко жели да се овим послом бави познаје бар један светски језик како би могао да се са неке говорнице обрати

и изнесе своје виђење проблема.

Упућени кажу да се садашња министарка за просвету, Љиљана Чолић, којој се ових дана замера да не комуницира баш најбоље са медијима, веома истакла у раду поменутог одбора и да је због познавања језика и смисла за комуникацију у овоме била веома успешна. А онда је дошло смењивање са функције на којој је могла бити од користи и стављање на функцију министра

просвете и спорта, што је, бар према првим реакцијама, примљено са великим негодовањем.

Смењивање са посланичких функција у Савезном парламенту су доживели и Боривоје Мијатовић и Мирослав Филиповић, који су такође били активни у иступањима на разним међународним скуповима. Мијатовић се већ може похвалити и пријатељским односима како са Дорис Пак, координатором Пакта за стабилност за Југоисточну Европу, тако и са

Боривоје Мијатовић

Колином Камероном, генералним секретаром Западно-европске Уније.

Иначе, Одбор за спољну политику Савезног парламента водио је Предраг Булатовић, који се буквално нигде није појавио. Заменик му је био Миодраг Исаков, који је као потпредседник Владе Србије и председник своје политичке странке више био заинтересован за неке унутрашње политичке догађаје. Члан Одбора је био и Ивица Дачић, који сада изјављује да ће бити потребно доста напора нове Владе да се на међународном плану лош имиџ Србије промени. Свој вишегодишњи (не)учинак не помиње. А бивши председник савезног парламента, Драгољуб Мићуновић, чак је неколико пута отказивао посету Либији, где традиционално пријатељској земљи, где

је требало да иде на челу једне наше привредне и парламентарне делегације. Ово је, кажу, и привреднике и Либијце, па чак и самог Гадафија, веома разочарало. Унутрашње партијско позиционирање је бившем председнику Савезног парламента изгледа било важније од државне спољне политике. За то време, британски премијер Тони Блер је, иако у веома лошим односима са Либијом, са киселим осмехом на лицу одвео привредну делегацију своје земље директно у Гадафијев шатор. Ипак, и после подношења оставке на функцију председника парламента (са које би и иначе био смењен) Мићуновић је у својству званичног функционера СЦГ путовао у Париз. Због овога су радикали поставили и питање његове кривичне одговорности.

МАКАР ЗА ПОДСЕЋАЊЕ

Најгоре од свега је што су из оваког нашег произвољног и волонтерског наступања у сфери спољне политике неке последице већ остале. Јер, и нечињење и импровизације, а поготово понашање из кога се не види заинтересованост за државу, али се често види лична користољубивост и ситни „пилићарски“ интерес, оставили су некакав утисак на стране парламентарце. Тако су неки већ постали конфузни и заплашени од нашег понашања. То су приметили управо неки од наших парламентарца из бившег Одбора за спољну политику. Конфузни су јер не знају шта ми заправо желимо. Бити члан породице европских држава значи залагати се чврсто за ставове и опредељења Уније, а то залагање не постоји без залагања за сопствене политичке интересе. Јер, ко није заинтересован да брани сопствену државу, како ће сутра бранити заједницу европских држава?

Тако су сами српски политичари, својим (не)радом, ипак највише блокирали позиције наше земље у међународној политици. Ту не могу помоћи стране ПР агенције, лобистичке групе, из наше или неке стране дијаспоре, које покушавају да нам у политичкој борби помогну. Без осећања политичке и професионалне одговорности, никакав добар савет ни лобирање не вреде.

Посебан проблем су и постављања на високе државне функције, на које се осим због чланства у политичкој партији појединци ничим више не могу препоручити. Тако се по већ опробаном и неуспешном систему партијског кадровања обавезно погрешни људи постављају на погрешна места. У једном тренутку је и Чеда Јовановић, без икаквог искуства у међународној политици и економији, био на челу тима за сарадњу са ЕУ, што је изазвало негодовање и једног високог функционера ЕУ. Велики домаћи „експерти“ за економска питања, Божидар Ђелић и Горан Пителић, међутим, нису негодовали. Као послушни ђаци прихватили су без поговора Јовановића као вођу свог „експертског“ тима.

Да није тужно било би смешно.

Нови парламент заједнице СЦГ тек је изабрао свог новог председника. Сада следи избор чланова за одборе. Да ли ће се и овде понављати исте грешке, или ће парламентарци који се одлуче за рад у Одбору за спољну политику нешто корисно и урадити, тек ћемо видети. На жалост, опет смо на почетку. Ако ништа друго бар да их подсетимо шта могу да раде.

Кад смисао живота запне за кобасицу

„Данас би било врло тешко покренути народ. Не зато што се плаши полиције, јер полиција не интервенише ни онда кад треба. Данас људе не бисмо могли да окупимо зато што сматрају да нема сврхе окупљати се.

◆ СЕНА ТОДОРОВИЋ

Расписани су председнички избори. Шта очекујете од њих?

Сигурно ћемо добити председника. Измењена су изборна правила и више нема стрепње да ли ће изаћи довољно бирача. Ипак, не би ваљало да председник буде избор мањине. Непосредни избори постоје да би бирао велики број грађана. И ако он не представља већину онда опет нисмо ништа урадили. Важно је да иза фаворита стану велике странке, јер ће се тако повући већи број бирача да изађу на изборе.

Каквог председника Ви желите? Какву личност?

Идеални председник за Србију био би онај који је, на првом месту, демократски оријентисан. Није довољно да је само припадник неке од демократских странака него да су му демократске вредности заиста у срцу; да је толерантан, да уме да успостави дијалог, да разуме језик Запада, да познаје проблеме људи у Србији, да осећа народ и дели све муке које има тзв. обичан човек.

Светски моћници ће и даље да нас уцењују, диктирају услове. Зато је важно да је вешт дипломата одлучан у одбрани националних интереса. Ту ће бити веома супротстављених опција. А председник би морао да успостави дијалог и помири различита схватања. Наравно, подразумева се да би требало да буде зрела, ментално здрава, уравнотежена личност; да поседује спокојство, животну мудрост, поштење, интегритет личности; да буде непоткупљив. Да му општи интереси буду изнад личних и партијских.

Е, када се поставе такви критеријуми, а то је минимум, проблем је наћи личност. Чак и да нађемо таквог не бисмо могли да га натерамо да уђе у политику која је, нажалост, доста прљава.

Важно је да, осим грађана, председник иза себе има и једну моћну странку, да би прошао на изборима и да би касније имао подршку. Јер, чак и идеалног председника могу да саплићу и руше на сваком кораку. То смо већ видели.

Верујете ли да су се социјалисти променили и да би били демократскији ако би поново преузели власт?

Ја сам био против Милошевића и социјалиста још од оног кобног деветог марта 1991.

Скоро сам претучен од полиције испред Телевизије. Борио сам се против СПС, али не могу да кажем да имам неку мржњу према њима. Могу да допустим теоријски да су се они променили и да су постали другачија странка. На пример, ХДЗ у Хрватској се не може препознати, сада је ближи Европи, демократији, него што је била Рачанова странка. Али, ако Вучелић и Дачић опет воде главну реч и постављају услове, онда се ипак јавља дилема. Можда не би било лоше да имамо јед-

ну леву странку. Али, са оваквим људима то заиста изгледа невероватно. Морали би да промене водећу гарнитуру, да би они честити међу њима били примећени. Да народ препозна промене. Не могу да поверујем да онај ко је био циник, бахат, може да се понаша на демократски начин. Нису нам дали довољно аргумената да су се променили. Морали би, како се то у теологији каже, да доживе метаноју, преумљење, да се дебело покају. Па да се, када схвате и јавно признају своје грешке, врате. Није то немогуће. А док не дође до унутрашње трансформације ово је чиста козметика.

Да ли са том шминком могу поново да преваре народ, да козметичким променама придобију већину?

Мислим да је ово са подршком влади, био добар потез. СПС је био мртва странка, више нико није озбиљно рачунао на њих. Радикали су преотели њихов део бирача а они су остали ван свих путева, анахрона, мала странка. Овим потезом су васкрсли и постали политички фактор који може нешто да тражи – више тајно него јавно – могу да одлучују, да држе, па и да оборе владу. То је политичка трговина. Тај гол који су постигли њима је набацила Демократска странка. Рачунало се да ДС никада неће прихватити подршку социјалиста и они су схватили да могу да уцењују и постављају услове. ДС је могла да прихвати договор.

ИМА НЕКЕ ЛОГИКЕ

Радикали су постали незаобилазан фактор. Велики број грађана и даље гласа за њих иако су већ показали како раде и шта нуде...?

Недовољно се анализира успех радикала. Они нису нешто посебно учинили. Од 2000. су били сведени на једну разумну меру – били су странка која не би могла да диктира било какве услове. Постоји, дакле, једна екстремистичка странка, али она не може да пређе својих 10 до 15 одсто. Боље је, ради равнотеже, да постоје него да су забрањени. Они су тај велики успех добили као на тацни. Да је претходна демократска власт била боља, да је задужила бираче, они би и даље гласали

за њу. Највећи кривци су у ДС-овој власти. Прво су се поделили. Понашали су се силеџијски, избацили су ДСС из парламента, силне афере су се догодиле... Све је то изазвало оправдан гнев и клатно је отишло на другу страну.

А зашто баш радикалима? Било је још партија које су се у прошлости боље показале на политичкој сцени...

Па, одлази на супротну страну. Друго је да ли се ми слажемо или не, али ДСС је ипак једно време била у тој власти, Г17 Плус такође. Нису ни они невини. Они јесу истерани из те власти, али за годину и више колико су учествовали, треба да деле одговорност. Њихова предизборна обећања и била су ограни-

чена на godinu дана. Обећавали су да ће до-
нети устав, закон о медијима, о универзите-
ту... расписати нове изборе. Све је то било
предвиђено за тих првих godinu, godinu и по
мандата. Од тога није било ништа. Значи, има
неке логике да буду сви кажњени.

Шта мислите о Закону о финансирању шких оптуженика?

Тај закон боде очи, он је највећа грешка но-
ве власти за сада. Мислим да су то крајње
трапаво урадили. Ипак, могу да препознам ту
једну здраву идеју, јер, на пример, Милоше-
вић, зато што је таква тужба, не брани само
себе. Држава мора да буде заинтересована у
делу где је он оптужен као председник. Или
генерални војске. То уопште нису наивне ства-
ри. У нашој историји су се на сваких дваде-
сетак година догађали ратови. Шта ће бити у
неком следећем рату ако нас неко нападне?
Ко ће да нас брани? Ко ће штети да команду-
је, да се бори, ако се овако лако проглашава-
ју ратни злочинци по командној одговорности.
Па, ко ће уопште штети да буде генерал? Мо-
ра се водити рачуна шта су интереси држа-
ве и народа. Ја државу доживљавам као по-
родицу која треба да заштити своје чланове.

Породице које су остале без својих нај- милијих, грађани који су добијали батине на улицама, остали без посла у време Ми- лошевића, сада треба да плаћају његове трошкове...

Оптуженом треба да буду доступне архи-
ве, држава треба да преузме свој део обаве-
зе. Ми архиве отварамо према тужилаштву.
Оптужени такође има потребе за тим архива-
ма да би припремио одбрану, а то му се не
омогућава, док тужилаштво вршља по повер-
љивим документима. Ми игноришемо оптужене
који су грађани ове земље. Зашто не би
и они у том смислу имали помоћ. Коначно,
сви су невини док им се кривица не докаже.
Дакле, дајмо и њима шансу да докажу своју
невиност. А суд ће одлучити.

Да ли треба да ми финансирамо посете његове породице и друге трошкове? Пого- тово што ти трошкови могу да се пребаце на Трибунал, али Милошевић га не призна- је. Он је, дакле, изабрао да то плаћамо ми?

Тај апсурд није одабрао Милошевић, већ
наша Скупштина. Ту треба тражити објашње-

ње. А, према богатству које он поседује, си-
гурно је да Хаг не би признао његове трошко-
ве, чак и да он призна надлежност суда.

Можете ли да замислите ситуацију да нам се Милошевић врати као невин?

Наравно да не могу, али се не бих радовао
да он остане тамо са печатом и да буде оптужен
за геноцид. Не као Слободан Милоше-
вић већ као председник државе и да Срби-
ја буде оптужена за геноцид. Није у питању
само плаћање одштете. То је вулгаризовање,
свођење на прагматичан ниво.

МОГЛО МУ СЕ

Са аспекта психологије лично- сти, како бисте после свега оцени- ли Милошевића – као окрутног др- жавника или као неспособног ли- дера? Није успео ни своју породи- цу да сачува...!

Ја не бих рекао ни да је окрутан ни
неспособан. По мени, он је једноставно
човек чија је главна црта личности
тежња за апсолутном моћи и апсо-
лутном влашћу. У том смислу он је био
врло прагматичан. Користио је силу
само кад је морао. Није он био ника-
кав крвожедни диктатор који је ужи-
вао да људе убија, малтретира итд.
Примењивао је силу само кад није
успевао да снагом својих медија ма-
нипулише људима. Мислим да је он,
пре свега, био велики манипулатор.
И вероватно први од овдашњих по-
литичара који је схватио изванредну
моћ електронских медија, пре свих
телевизије.

Знао је да људи воле јаког вођу и
тако се представљао. Он је типичан
политичар коме је само стало да оста-
не на власти. Ако треба, уме да глуми
демократу, чак и суровог апсолутисту. Ње-
му је то маска, фасада, а његова права лич-
ност тежи ка моћи. Он лако може да се пре-
свуче у комунисту, националисту, социјали-
сту, демократу... Њему је то апсолутно све-
једно. Његова највећа грешка јесте што ни-
је знао да комуницира са Западом. Мислио је
да може да их укуче за нос. Док је био у њихо-
вој служби имао је подршку. Још 1991. био је

здрман и требало је да оде са власти. А ни-
је отишао само зато што је имао подршку за-
пада.

Али ни народа...

Подршка народа се брзо крунила. Ја се се-
ћам 9. марта и Видовданског сабора... 92. го-
дина је била један велики преокрет.

Ипак, требало је да чекамо до 2000. да он оде.

Кључну улогу одиграо је Запад. Да је За-
пад крајем 1992. на изборима подржао Пани-

ћа са упола онога чиме је подржао опозици-
ју 2000, Панић би победио. Милошевић би оти-
шао негде изван Србије и било би боље и ње-
му и нама. Једноставно, он се преиграо. Ми-
слио је да са Западом може да разговара на
равној ноzi. А уствари је био у њиховим ру-
кама. Био је она чврста полуга на коју су они
могли да рачунају у сваком тренутку. Он је у
Дејтону учинио све што су они желели. Оче-
кивао је за то неку награду. Али Запад је су-
ров и безобзиран. Пустили су га низ воду ка-
да им више није требао.

Говорило се да је Милошевић крао на изборима, али се чини да није имао потре- бу да много краде, јер га је народ подржа- вао.

Он није крао када није морао. Када је схва-
тио да губи, јесте крао. Најдрастичнија је би-
ла крађа на локалним изборима. Тада је био
и бруталан. Морамо да мало раздвојимо ства-
ри. Испоставило се, иако за то још нема до-
каза, да је неке сулуде потезе вукла његова
жена, а не он.

Он је био председник, а не његова жена...

Слажем се с тим, али је допустио њен ути-
цај и на крају је то платио. Жена га је поли-
тички сахранила.

Шта примарно утиче на овакво или онак- во одређење народа?

Основне карактеристике Милошевићеве
владавине су ширење страха, незнања, стреп-
ње, осећања беспомоћности... Мислим да да-
нас страх од власти не постоји. То је један ци-

ТО БОДЕ ОЧИ

Брзо је заборављено да су и радикали били у власти пре ДОС-а и да ни њихови ре-
зултати нису донели промене.

Ради се пре свега о грешкама претходне власти иако мислим да неке ствари објективно
нису ни могли да ураде. Транзиција је дуготрајан, мучан и спор процес. Али, могли су да
донесу системске законе. Чак ни неке донете нису спровели. За то нема оправдања. Има-
ли су већину. Разлог за такве изборне резултате није само стандард. Више него што им
није пун стомак, смета што није задовољена оправдана потреба за правдом. Многи из Ми-
лошевићевог режима нису ухапшени. Чак и они који су били приведени, само су саслуша-
ни па пуштени. Шта је са једним Томићем, другим Томићем, Кертесом, Радоманом Божо-
вићем, Милованом Бојићем? Сви су на слободи. Против њих нису ни подигнуте оптужнице.
То боде очи. Човек не мора да буде политички образован, да би схватио да то није у реду.

Лоша политика, афере, корупција помогли су радикалима да израсту као странка која
важи за поштenu. Без обзира шта ми мислили о томе, за њих нису везане корупције и афе-
ре. После свих афера, прљавштина, ритимања новца, људи се окрећу и размишљају на сле-
дећи начин: па добро, можда су примитивни, сирови, нису по укусу Европе, али су поштени.

Претходна власт је била сувише сервилна према Западу. То је такође наша бољка.
Или ћемо да дигнемо нос у небо, да пркосимо свима и бијемо се са целим светом, или да
дајемо и оно што нам не траже. Да потказујемо наше људе. И тога је било. У време „Сабље“
просто су нудили људе за Хаг. То се не прашта. Био је то толико сервилан однос да су људи
могли само до неке мере да трпе. Национални понос има неку границу, толеранције.
Можете некога понижавати, али не бескрајно.

визацијски напредак ка демократији. Али, то још није довољно. Није дакле довољно само да се човек ослободи страха па да одлучује разумно. Преовлађује негативно осећање да се не може ништа учинити. Осећање апатије. Страх негативно утиче на политичко ангажовање, јер људи када се плаше избегавају да се мешају у политику. Сви се сећамо да није било лако покренути људе на демонстрације. Зашто? Плашили су се полиције. Данас би било врло тешко, можда и теже, покренути народ. Не зато што се плаше полиције, јер као што видите полиција не интервенише ни онда кад треба. Данас људе не бисмо могли да окупилимо зато што сматрају да нема сврхе окупљати се.

МНОГО ЕНЕРГИЈЕ ПОТРОШЕНО

Да ли је теже стање страха или апатије?

И једно и друго је негативно и доводи до аполитичности. А у друштву где превлада аполитичност увек се отвара могућност за неку олигархију да преузме власт и да влада у име већине. Ако не постоји моћно, критичко јавно мњење, онда једна група може да влада. Ипак, на пример, овај закон о коме смо говорили, показује да се људи пробуде кад се тако нешто догоди. Било је доста жестоких реакција. Мислим да је врло битно да се људи охрабре да учествују у политици, да верују да су промене могуће. Много енергије је потрошено. Уложили смо најбоље године, па када су дошле промене десило се да се ништа суштински није изменило. Дакле, и даље имамо исти устав, Милошевићев, исти изборни закон, исти људи су актери, социјалистима и јуловцима се ништа није десило. И даље боду очи они који су се обогатили и све више се богате. Рецимо ТВ Пинк. Свако ко је шетао зна како се Пинк понашао. Да је ментално уназадио Србију...

И на РТС-у су Милановићеви кадрови још увек у великом броју...

Не знам да су баш у врху... А у Пинку је исти човек за кога знамо како се обогатио. И даље ти људи, ратни профитери, јачају своје империје и постају све моћнији. Човек се с правом пита: па шта се онда овде изменило? Кривци нису похапшени, други своје богатство и даље гомилају, закони остају исти, нема правде. Зашто смо се борили? То онда људе заиста убија.

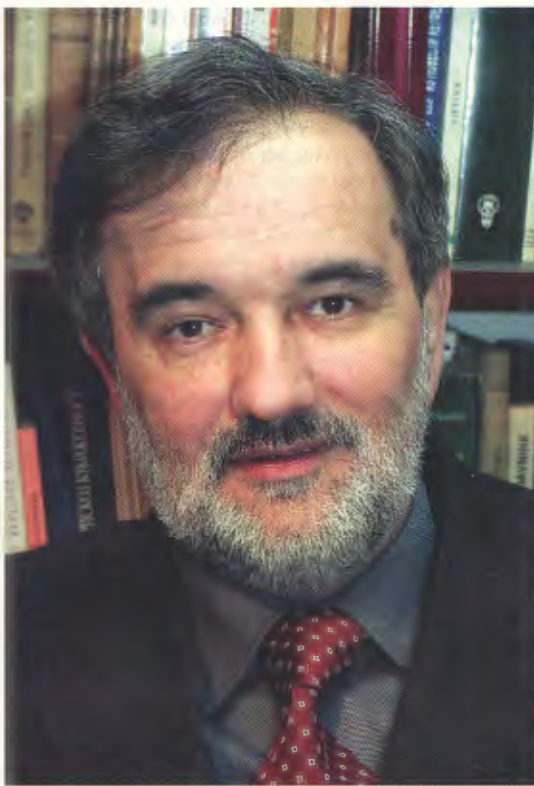
И нова власт је стартовала сменама кадрова. Чини се да ће брзо стићи и до дечјих вртића...

И они претходни су то исто радили. Баш у вртићима. То је апсурд. Сви раде по истом моделу. По мени, логично је – то се дешава и у другим земљама – да се мења администрација...

Али, да ли мора тако дубоко?

Мора се разликовати, пре свега, ниво политичке промене власти. Мења се влада, парламент, и ту ништа није нелогично. Има доста места која су, у суштини, у великој мери политичка. Влада поставља руководство у ЈАТ-у, НИСу...

Најновија кадровска вест је да је један од функционера у Министарству правде био осуђиван јер је убио девојку. Министар правде је осуђивао за вербални деликт и спаљивао књиге, сада је за његовог помоћника, или заменика, свеједно, постављен социјалиста, министар полиције

такође је својевремено осуђиван због провале киоска... Може ли се то оценити као мудра политика?

Обијање киоска испале најбезазленије... Ја мислим да је то стварно прст у око људима и то јесте мост ка ономе за шта смо мислили да је заувек прошло. Показује се да није. То су пробни балони власти, испипавање пулса. Пробате са помоћником министра, па ако прође глатко, сутра иде са замеником, па на крају и министар... на мала врата. То принципијелно не би смело да се догађа и мислим да су ове реакције добре. Подршка влади је нешто сасвим друго.

Ваљда у владајућим странкама постоје и други квалитетни људи...

Наравно да постоје. Само, хајде да будемо праведни, то се догађало и у прошлој гарнитурџи власти. Они су имали исте такве грешке. На пример, тужилац Пријић био је јуловац. То нико није порекао. Мени то више боде очи.

НИСМО АНЂЕЛИ, АЛИ...

Да ли је наша нација ментално здрава и способна да измени слику о себи, да покаже да су у заблуди они који на нас виде као лоше?

Када говоримо о националном програму једна од битних ставки је како да ми изменимо слику о нама. То је битно за сваку земљу, за сваку спољну политику. То би требало да раде читави тимови. По мени, рецимо, афирмација наших људи у области културе, наших писаца, музичара, сликара, научника је права тема. То су прави амбасадори. Треба да се покаже да Срби нису само дивљаци који ратују. Према томе, свака афирмација српске културе много доприноси и мења тај имиџ. Дobar наступ наше дипломатије, добри амбасадори, паметни, образовани људи, који умеју да разговарају са Западом, итекако могу да мењају слику о нама. Нисмо анђели, али нисмо ни тако лоши...

То су страшне ствари. Ми видимо само нешто, а ко зна шта је још иза тога, какви су мутни договори између тих странака за које мислимо да су непомирљиве, потпуно супротне. Очигледно је да се они договарају.

ЗНА СЕ ШТА ЈЕ ШТА

Да се вратимо народу. Срби важе за тврде националисте. Да ли тај маркетинг иде на штету националног идентитета?

Људи не разликују две битно различите ствари. Једно је волети свој народ, бити везан за њега, а сасвим је супротно бити националиста. Зашто нико не смета француски или амерички национализам? Мислим да се ту не прави fina разлика – једно је волети свој народ, историју, језик, а сасвим је друго бити некритички заљубљен у свој народ и не видети ништа од тамних страна. То су позитивне предрасуде о свом народу и негативне о другим народима.

Љубав према својој нацији није да се само бијемо. Прави патриота је човек коме је стварно стало до нације, ако се бори да се земља демократизује, да се уведе правна држава, да се јача економија, то је здрава национална емоција.

Некако се поклапа са Милошевићевом владавином да црква добија све значајније место, чак и у политичком животу.

То је једна доста танана граница. Црква је овде дуго била потпуно запостављена, игнорисана, нису јој дали ни оно што је њено, а онда је дошло до повратка потиснутог, до једног хаотичног и стихиског повратка цркве у јавни живот, а тиме и у политички, и мислим да је Црква сада већ прешла ту границу. Било је неких екстремних примера. Уз све поштовање, заиста чему толико уплитане владика у најдиректнији политички живот – од политичког говора на опелу у Храму Светог Саве па до последњих митинга. Али, највећи је апсурд било бацање анатеме на кобасицијаду, коју су пратили мртвачка звона као претња непослушним верницима. Ту се, уствари, показало да смо ми пре свега пагани или нека мешавина паганства и хришћанства. Људи су и поред тих звона јели кобасице у време поста. Прошла власт је учинила медвеђу услугу Цркви увођењем веронауке. Ја мислим да је то велика грешка. Уместо да се уведе наука о религији што је нешто сасвим друго, да се деца упознају са религијом као једним изузетно важним културним феноменом. Ми не можемо разумети књжевност, многе мотиве у уметности, архитектури без сазнања о религији. Религија је неотуђиви, битан део сваке културе, сваке историје. Нама треба наука о религији, упоредно познавање различитих религија, историја религије. Тек то води истинској толеранцији и просвећивању људи да би могли да схвате значај и место религије. Увођење веронауке води само искључивости. То је индоктринација. Ја немам ништа против веронауке, али она у јавним, грађанским школама нема места. Религија је приватна ствар. Увођење цркве у политику, у школе, излазак је из свог домена и мешање тамо где јој није место. То није добро чак ни за Цркву.

Зашто је Мировановић још на слободи?

Део новца који је предузеће за запошљавање инвалида „Шумадија ДЕС” добило од Министарства за рад и запошљавање за плате, отишао је АСНС-у.

↳ ЉИЉАНА ЧОЛИЋ

Јавност није била равнодушна док је пратила вишедневни штрајк глађу инвалида у шумадијском предузећу за запошљавање инвалидних лица „Шумадија ДЕС”. Педесетак радника ове мале фирме, физички или ментално ометених у развоју, данима су гладовали тражећи да им се исплате заостале зараде и осигурање за 19 месеци. Жалосна слика болесних људи, који махом несвесни последица своје одлуке упорно гладују не желећи да ни за трен да одступе ни од својих захтева, нити од штрајка глађу, покренула је у јавности питање да ли је и како могуће помоћи овом малом предузећу, које по својој структури више припада некаквој установи за социјализацију инвалида, него фирми која може да опстане на тржишту. Новинарско претурарење по архивама предузећа, праћење смена и постављења директора и њихове изјаве ра-светлиле су убрзо врло ружну улогу, коју је у безнадежном положају до којег су доведени инвалиди, којима је посао овде једини извор прихода, имао АСНС дојучерашњег министра Драгана Мировановића у последњој години, боље рећи последњим месецима његове власти. Кљупко је тако одмотано, те су о сличним пословима крагујевачког АСНС-а убрзо проговориле и колеге из других синдиката, али и неки чланови учлањени без свог пристанка.

ТРИ МИЛИОНА ОД ИНВАЛИДА!

До недавно никоме није било сумњиво зашто је на чело Управног одбора ситне, сиромашне крагујевачке фирме каква је „Шумадија ДЕС” одмах по доласку ДОС-а на власт постављен Славољуб Ђоковић, председник АСНС-а и један од оснивача Мировановићеве Лабуристичке партије. Рачунало се: специфично предузеће је више у ингеренцији Мировановићевог министарства, него Министарства за привреду, па је било логично да његово пословање прати управо синдикалаца. Нико није размишљао о позадини одлуке АСНС-а да задржи управљачко место баш у једној оваквој фирми, из које нема нити шта нити од кога да се узме. Испоставило се, међутим, да је „Шумадија ДЕС” представљала одличну „каналizacionу” из које се новац добијен из Мировановићевог министарства за плате инвалидима сливао у опет. Мировановићев АС-

НС. Једна таква „трансакција” откривена је недавно, захваљујући метежу који је изазвао штрајк глађу инвалида и смене директора (за десетак дана постављена су и отишла три директора, један је дао оставку после само 24 сата директоровања).

На једној пословној хартији (рецимо допису из надлежног министарства) која је доспела у јавност, пише да је крајем децембра прошле године „ДЕС” после седмодневног штрајка глађу и једног покушаја самоубиства инвалида, добио од Мировановићевог министарства седам милиона динара за набавку опреме и побољшање услова за рад у погонима. Милion динара је за узврат, или као противуслуга, пребачено АСНС-у, централу у Београду.

„Бивши директор „Шумадија ДЕС” Бранислав Давидовић од добијеног новца је уплатио милион динара за реновирање централе АСНС-а у Београду. Он је и члан Мировановићеве Лабуристичке странке. У томе је учествовао и Славољуб Ђоковић, председник Управног одбора и такође члан Лабуристичке странке, потврдио је Драган Лукић, председник штрајкачког одбора „Шумадија ДЕС”.

У овом предузећу кажу да је „дил” око пребацивања новца договорен у Министарству за рад и запошљавање.

Ни бивши директор Бранислав Давидовић не негира „донацију” АСНС-у и тврди да је, да би добио новац који је тражио за предузеће, а у питању је 18 милиона динара, три милиона дао синдикату. Он каже да је у захтеву Министарству за доделу бесповратних средстава био урачунат новац за АСНС.

Славољуб Ђоковић, упркос томе што се на нареченом документу налази и његов потпис, негира да је знао за „трансакцију”, а негира и да је члан Лабуристичке партије, али признаје да је један од њених оснивача. Да су паре намењене инвалидима отишле између осталих и на адресу Славољуба Ђоковића потврдио је и Драган Симић, председник Самосталног синдиката у Крагујевцу.

Шта ће бити са особама које су „испод живота” новац намењен најугроженијој социјалној категорији давали за луксузирање Драгану Мировановићу и његовим сарадницима. Осим моралне осуде, што му дође исто толико бљутаво колико и бескорисно у Србији, неће бити ништа. Није се чуло да ће пред надлежнима бити покренут поступак којим би се утврдило да је било злоупотребе службеног положаја,

или других незаконитости у овој, али и вероватно другим, сличним работама. Било па прошло, а радници да се чувају синдикалаца на власти. Поготово оних који су из сиротиње за неком „Заставином” траком, стигли до важних функција које су им у земљи без моралне културе, права и закона, омогућиле да се „наједу леба”.

ЈЕСУ, НИСУ ЧЛАНОВИ?

Од како је „на крилима октобра” засео на власт, АСНС је своје позиције одлично искористио да своју касу попуни на све могуће начине. У Крагујевцу је за врло кратко време у већини предузећа преузео улогу већинског синдиката. Радници су приступали, неки верујући, а неки плашећи се последица ако донесу супротну одлуку. Политика „власт је власт” је АСНС у Крагујевцу врло брзо довела до положаја важног „фактора” у одлучивању о судбини привреде и радника у Шумадији. Славољуб Ђоковић се јавно супротстављао отпуштању, технолошким вишковима, учествовао у свим преговорима и разговорима које је снимала камера. Али га нигде није било, или се скривао сасвим у позадини за време великих социјалних немира у Крагујевцу и директних напада радника на локалну власт, па и на његовог шефа, бившег министра Драгана Мировановића.

Али, Славољуб Ђоковић и АСНС нису своје чланство у Крагујевцу увећавали само на тај начин. Александар Бељакловић, председник Синдиката металаца за централну Србију, тврди да је АСНС одмах по оснивању „Застава образовања и запошљавања” лажирао приступнице и увећао своје чланство за око пет хиљада чланова. Бељакловић каже да је онима који чекају посао на ЗЗО, АСНС почео да одбија месечну синдикалну чланарину, а да их претходно нису питали желе ли чланство у том синдикату. Од тако прикупљене чланарине, у касу АСНС-а сливало се око 200 хиљада динара месечно. Ове податке су потврдили и поједини радници на ЗЗО који кажу да су више од годину били чланови АСНС-а, а да то нису ни знали. Неки су тражили поништавање синдикалне чланарине, јер нису потписали никакве приступнице. АСНС је ово испоштовао, али паре није вратио.

Синдикат металаца тврди да располаже доказима за своје тврдње и да је против одговорних у АСНС поднео кривичне пријаве за „фалсификовање службене исправе”. Славољуб Ђоковић, председник АСНС за Крагујевац, на оптужбе је одговорио само коментаром да га металци туже јер губе чланство.

Металци су, рекло би се на први поглед, пошли правим путем. Препустили су надлежнима да реше проблем фалсификовања приступница. Предузеће „Шумадија ДЕС” то није учинило, али не значи да неће. А заједничко за њих је да то раде тек сада, када ни Слава Ђоковић ни АСНС не могу да им науде. Тачније, када нису на власти. Зашто радници са ЗЗО нису раније упозорили да им неко скида новац од надокнада за чланарину у АСНС-у, у који се никада нису учлањили.

Синдикати, али пре свега оштећени радници, реаговали су касно. И то не први пут. Сетимо се колико је писано и колико је било приче о фирмама и кућама бившег министра за рад и запошљавање који до те функције није имао готово ништа.

Посланици ојадрили већину хашких „сужњева“

Српски закон о помоћи хашким оптуженицима има и лоше стране посебно за оне притворенике у Шевенингену, а готово сви су такви, чију одбрану покрива Трибунал, јер су изјавили да немају довољно новца да сами плаћају одбрану.

✎ АЛЕКСАНДАР ТАСИЋ

Пред „борбе за истину“, у којој, по сопственим речима, прво истиче „угрожени српски народ па тек потом себе“, Слободан Милошевић ових дана у Хагу војује и не мање значајну финансијску битку.

До 12. априла он је требало судском већу Трибунала, који, иначе, не признаје, да достави листу сведока које намерава да позове када буде почео доказни поступак одбране. За човека који за Трибунал тврди да је нелегална институција, Милошевић релативно добро комуницира са Судом који, инсистира он – не признаје. Не само што активно учествује у поступку Суда и што, истичући да од Трибунала ништа не тражи, истовремено захтева да му буду продужени рокови за припрему одбране и да буде пуштен на слободу, него и не одбија ништа што му тај суд стави на располагање. И као некада, док је, најпре с Туђманом, Изетбеговићем и Кучаном био гробар тадашње СФРЈ, па потом годинама неприкосновени господар живота и смрти српског народа, Милошевић сада своју преговарачку вештину оштри на секретаријату Хашког трибунала.

ПОГАЂАЊА С НЕПРИЗНАТИМ СУДОМ

На домаћем, српском плану он је постигао оно што је, ако не планирао, оно вероватно прижељкивао. Као што смо најавили у „Српској речи“ још 18. фебруара ове године, подршка СПС мањској влади резултирала је противуслугом – Законом о правима оптуженог у притвору Међународног кривичног суда у Хагу. Да све буде у Милошевићевом стилу, овај Закон изгласан је у Скупштини Србије 31. марта, баш на дан кад су САД имале на дневном реду одлуку о финансијској помоћи СЦГ. Тако је одлука о помоћи изостала а „јака, економски независна и надасве поносна Србија“, онаква какву је Милошевић унаказио, убола је прстом у око светског полицајца.

У јулу прошле године Савет министара Србије и Црне Горе одлучио је да хашки оптуженици који су се добровољно предали (чак и онако на силу како је то учинио Милан Милутиновић) добијају помоћ од по 250 евра ме-

сечно. Савезна држава сноси и трошкове пута и смештаја у Хагу за два члана њихових породица. На основу те одлуке, најближи чланови њихових породица током два месеца могу да посете оптужене три пута. Трошкови посете једног оптуженог пред судом у Хагу износили су око 11.850 евра. У ту суму, поред поменутих месечне апанаже, урачунати су трошкови пута – 380 долара, колико кошта повратна авионска карта за једну особу од Београда до Амстердама, хотелски смештај од најмање 100 долара по особи. За десет оптужених, по том основу, држава је досад платила око 110.850 евра. Само за авионски превоз, хотелски смештај и дневнице чланова породица притворених, Србија ће у наредних годину дана морати да издвоји више од 500.000 евра. Милошевић, познато је, није био хашки добровољац, па није испуњавао услове за помоћ по одлуци Савета министара СЦГ, али сад, по новом српском закону, има право на трошкове.

На другом финансијском фронту у Хашком трибуналу у току су преговори Милошевићевих правних саветника, који, наравно, раде све само по инструкцијама свог клијента, око тога да Трибунал, евентуално, покрије и део трошкова доласка на брифинге у Хаг потенцијалних сведока. Суд ово, иначе, не плаћа али сноси трошкове доласка сведока које је судско веће одобрило и њихов боравак у Хагу за време сведочења. Милошевић сада преговара да се та свота подели па да делом из те суме буду покривени путни трошкови и трошкови боравка појединца који би дошли у Хаг у овој припремној фази, док још судско веће није усвојило листу Милошевићевих сведока. А другим делом тог судског буџета били би, по Милошевићевој калкулацији, покривени трошкови када ти сведоци формално и званично буду дошли пред Суд да сведоче. И овде је Трибунал начинио уступак, јер, по правилу, Милошевић не би требало да прима потенцијалне сведоке све док не приложи листу сведока судском већу са околностима на које би свако од њих појединачно требало да сведочи, а оно потом не одобри сведоке.

Како се у Секретаријату Хашког трибунала незванично могло сазнати, Милошевић је већ разговарао с неким потенцијалним сведоцима, иако листу сведока још није предао. У условима какви су притворски, иако је и ту учињен изузетак па је Милошевићу обезбеђена канцеларија у притвору, као и посебна соба за пријем сведока изван притвора (највероватније у Трибуналу) за оне који не би да одлазе у Шевенинген, једини коју су Милошевићу „на изволите“ су његови бивши блиски политички и војни сарадници, такође у притвору. Један од оних који је већ разговарао с „газдом“ око 25. марта у притвору, као будући потенцијални сведок – како се у Секретаријату трибунала могло дознати – Милошевићев је притворски колега, пензионисани генерал Драгољуб Ојданић.

Што се сведока тиче, реално је очекивати да Милошевић предложи два, три пута већи број особа него што их је имало Тужилаштво (око 300) с тим што

ће за оне, такозване међународне, типа Била Клинтон, Ричарда Холкбрука и сличне, тражити да их позове Судско веће. Јер, на Милошевићев позив они могу и да се не одазову, али уколико судије (ако се то од њих захтева) процене да је њихов исказ неопходан за утврђивање истине, могу да издају налог о њиховом обавезном сведочењу.

Истог дана кад је у Србији усвојен закон о помоћи Милошевићу и друговима, у Хагу је саопштено да је судско веће одлучило да судско поступак против Милошевића буде настављен с новим судијом. Тај нови судија мораће, пре него што процес буде настављен, недвосмислено да изјави да је проучио све списе из досадашњег тока двогодишњег суђења. То значи око 30.000 страница записника и око 600 хиљада страна доказних предмета. Према тренутно важећем тајмингу, тај нови судија би ту обимну документацију требало да, ако ништа друго, макер латимично ишчита – за три месеца. Управо због тога би могао да буде продужен Милошевићев рок од три месеца за припрему одбране – да би се припремио и боље упознао са свим списима предмета нови судија.

Од судијских имена, Мејових наследника, према писању листа „Скотсмен“, шпекулише се са шкотским судијом лордом Јаном Бономијем. Засад, извесно је да ће генерални секретар УН Кофи Анан именовати новог судију Трибунала који може а не мора да заузме и место судије Меја у Милошевићевом већу. О томе ко ће наследити Меја одлучује председник Трибунала Мерон. И овде може да буде а не мора да значи, да ће тај нови судија бити из Велике Британије. За ову земљу која је недавно закључила споразум с Трибуналом и о прихватању на издржавање казни осуђених у Хагу, кружи, иначе, прича да је, наводно, заинтересована само за прихват Милошевића уколико буде осуђен.

КАКО ПОМОЋ МОЖЕ И ДА ОДМОГНЕ

Српски закон о помоћи хашким оптуженицима има и лоше стране посебно за оне притворенике у Шевенингену, а готово сви су такви, чију одбрану покрива Трибунал, јер су изјавили да немају довољно новца да сами плаћају одбрану.

По поменутом српском закону оптуженима би била одређена посебна накнада зараде у висини плате запослених у државним органима са коефицијентом 8,80. Реч је о коефицијенту који имају државни службеници са високим стручним спремом, који у органима државне управе углавном имају звања виших стручних сарадника или саветника. Минимална бруто цена рада је 1.800 динара. Помножено коефицијентом од 8,80 хашки оптуженици који нису били пензионисани у тренутку одласка у Трибунал, односно овлашћени члан њихове породице, убудуће ће од државе месечно примати око 15.840 динара. Према овој одлуци, за наредних 12 месеци на име накна-

да зарада десет оптужених из државне кесе биће потребно 1.900.800 динара, односно 27.154 евра.

(Хашки трибунал педантно води евиденцију о примањима оптуженика, који су, како се то каже, делимично неспособни сами да плаћају своју одбрану. Тако је прецизно израчунато својевремено, на пример, да је Милан Милутиновић живео у заједничком домаћинству са 24-годишњим сином и супругом у стану од 221 м² у Београду, који су обе стране, оптужени и Секретаријат Трибунала, проценили на око 332.000 евра. Да је власник и гараже од 31 м² у истој згради у којој је и стан, а њена вредност је око 10.220 евра, и 10 година старог џипа „гранд чироки“, који, према процени оптуженог, вреди 8.000 евра. Да је Милутиновићева супруга власница стана од 106 квадрата у Београду, који су јој у наслеђе оставили родитељи, од око 159.000 евра. Да је требало да прима пензију од 366 евра месечно, а очекивао је и одлуку о председничкој пензији с тим што је немогуће да у исто време прима обе ове на-

кнаде, већ би требало да се определи за ону која му више одговара. Као председник управног одбора једне јавне установе у Београду, судећи по изјави, супруга овог оптуженог примала је месечну плату од око 507 евра. На основу свега тога Секретаријат је констатовао да је Милутиновић „делимично финансијски способан да плаћа трошкове своје одбране у ограниченом износу“.

Други блиски сарадник Слободана Милошевића, Никола Шаиновић, такође хашки оптуженик, дао је, исто тако преглед свог имовинског стања. Код њега је Секретаријат утврдио извесна неслагања између података у пријави и стварног стања. Као посланик Већа грађана у Скупштини СРЈ има 29.484,42 динара нето или 461,68 евра. Према информацији коју је оптужени доставио Суду, његова супруга зарађује годишње 2.039,93 евра (у просеку 170 евра месечно), што је, по оцени секретаријата – нетачно. Процена Секретаријата је да је њена месечна плата у 2002. години била 408 евра. Школарина за два Шаиновићева сина износи 84.000 динара или 1.352,83 евра годишње. Како је проценила његова одбрана, ако се ови издаци одбијају од зараде супруге оптуженог, породици за живот остаје месечно 57,25 евра „због чега оптужени не може да располаже остатком зараде своје супруге“. Укупну вредност Шаиновићеве имовине Секретаријат је проценио на 320.912 евра. Од тога стан у Београду вреди 306.812 евра, земља у Брестовцу 1.600 евра и викендица на Борском језеру 12.500 евра. Месечни приход његов и његове породице је 870 евра – 461,68 евра које прима Шаиновић од 1. априла 2003. до 31. марта 2004. године и зарада супруге од 408,61 евра. Месечни трошкови домаћинства, на основу званичне потрошачке корпе у Београду, у јуну 2002. године, процењени су на 393,58 евра, а школовање

ДОБРИ ЗЕМЉАК ДУШАН

На суђењу пензионисаном генералу ЈНА Павлу Стругару сведочи адмирал ЈНА у пензији Миодраг Јокић. Обојица су оптужени за гранатирање Дубровника децембра 1991, баш као и трећеоптужени Владимир Ковачевић, који ће, како ствари стоје, бити привремено пуштен на слободу ради психијатријског лечења. Јокић је осуђен на седам година затвора, а његово сведочење на Стругаровом суђењу осветлило је неке односе бившег српског министра унутрашњих послова Душана Михајловића.

Током унакрсног испитивања једног од Стругарових бранилаца, адвоката Горана Родића, Јокић је потврдио да је до недавни министар унутрашњих послова Србије Михајловић био његов пријатељ, јер су родом из истог краја. Изјавио је и да је у време кад је он постао министар одбране Србије (1989), Михајловић био председник општине Ваљево, да није постао председник Владе иако је практично био мандатар, већ је именован за једног од потпредседника Владе. Јокић је потврдио и да је био члан Нове демократије, партије коју је основао Душан Михајловић, у којој је био председник Одбора за одбрану и заштиту и саветник за војна питања председника НД.

Потврдно је одговорио и да га је Душан Михајловић лично допратио у Хаг 2001. кад се предао пошто је оптужен, као и да му је Михајловић, док је Јокић био привремено на слободи у Београду, доделио службени аутомобил и лично обезбеђење МУП Србије. Упитан да ли је служ-

беним возилом МУП обилазио сведоке с којима је разговарао у СЦГ док је припремао одбрану на привременој слободи, Јокић је рекао: „Другачије нисам могао“.

Поменути трећеоптужени за гранатирање Дубровника, Владимир Ковачевић, поменуо је такође Михајловића али и Јокића. Рекао је да је намеравао да се преда пре него што је ухапшен, али да су му, кад је то саопштио једном од Михајловићевих помоћника, пренете министрове речи да то не чини тада јер ће штетити адмиралу Јокићу.

синова 112,73 евра месечно. Сад ће Трибунал у овај финансијски мозаик уградити и новонастале околности по новом српском закону.)

Можда ћемо у Европу пре државе

Између бившег руководства и радника ЈАТ-а владало опште неповерење. Мере обезбеђења које сам тамо затекао биле су апсолутно непримерене једној демократској држави и ја сам то довео у стање нормалног функционисања.

ИЛИЈА СТАМЕНКОВИЋ

Уобичајено је да се после примопредаје дужности праве биланси затеченог стања. Шта сте Ви затекли по доласку на место генералног директора ЈАТ Ервејза?

Нажалост, моји сарадници и ја смо увидели у пословну документацију ЈАТ Ервејза, закључили колико је озбиљна финансијска ситуација у овој компанији и какви нас проблеми тек очекују у консолидацији, пре свега финансијског пословања, даље реструктурирања предузећа и спровођењу даљих развојних планова.

Тачно је да су постојали одређени стратешки, светски утицаји и интереси, иза нас је доба санкција и ратова, то је био период незаустављивог губитка тржишта, када се распала велика СФРЈ и тржиште се више него преполовило. На пословање националног авиопревозника неповољно су утицали и огромна инфлација, бомбардовање СРЈ, када су авиони морали да буду склоњени, када су отказивани летови и на оним дестинацијама где је ЈАТ имао традиционално етничко упориште (наиме, на међународним летовима веома значајна циљну групу путника ЈАТ-а годинама је представљала српска дијаспора).

Резултат су велике неизмирене финансијске обавезе које износе око триста милиона долара, флота која је у просеку стара 22 године и многа изгубљена тржишта. Посебан проблем представља што у ЈАТ-у није завршено оно што је у неким државама које су настале распадом СФРЈ, конкретно у Словенији и Хрватској, већ учињено, организација компаније по тзв. „џару“ (ЈАР), односно испуњавање услова за добијање лиценце и чланства у међународној организацији авиопревозника IOSA. Испуњавањем наведених стандарда ЈАТ стиче право да обавља превоз на европском и другим континентима. То је категорија коју захтевају аеродроми у САД и ЕУ, а колико је овај поступак значајан најбоље илуструје пример Словеније. Словеначки национални превозник „Адриа ервејз“ је пре своје државе „ушао“ у Европу, јер је извршио организацију

компаније по „џару“, а на бази тога је и члан IOSA. Тек две и по или три године касније Словенија бива примљена у ЕУ.

Наше ново руководство у ЈАТ-у ће инсистирати да се управо од овога крене. Нема никакве сврхе да ми, рецимо, купимо 50 нових авиона, све да нам их неко и поклони, док не испунимо тзв. „џар“ услове. Ми бисмо у том случају врло брзо почели да губимо и преостала тржишта, па очекујем да се и овде десило исто што се десило у Словенији – да ЈАТ

пре државе Србије испуни захтеве које Европска унија прописује за све своје чланице, али и за оне који би са њима желели да послују.

НИШТА НА СИЛУ

Поводом смене старог и постављања новог руководства ЈАТ Ервејза дошло је до одређене политизације; ментори бившег директора искористили су те кадровске промене да би Вас оптужили за довођење политички подобних на стручна места у компанији. Шта казују чињенице?

Тачно је да дошло до покушаја политизације целе приче. Не мислим да је било шта спорно у томе што су се странке, које су тренутно на власти у Србији, договориле око расподеле места министара, заменика министара, да би након тога на ред дошла и јавна предузећа. Странци чији сам ја члан, Српском покрету обнове, према коалиционом договору припало је место директора ЈАТ Ервејза. Моја странка се определила за мене као за особу која ће да стоји на челу тог предузећа и ја сам због тога својој странци бескрајно захвалан, јер у томе препознајем признање за оно што сам са својим колегама својевремено радио у градској влади Београда, а затим и као директор „Пословног простора“ општине Стари град... Из тога ја закључујем да је странка мој досадашњи рад оценила позитивно и да ми сада даје још већу и одговорнију функцију. После мог именовања кренули су написи по новинама како СПО малтене на силу улази у ЈАТ и мења људе наводно по некаквом реваншистичком принципу. Ја, нормално, нисам могао да прихватим сарадњу са досадашњим највишим руководством, јер мислим да су они најодговорнији што се ЈАТ данас налази у оваквом стању, али то не значи да нисам разговарао са многим људима на професионалној основи, па сам са међу стручњацима одабрао ту прву екипу својих сарадника.

Није тачно да је СПО „окупирао“ врх ЈАТ-а. Од чланова СПО ту сам ја, као генерални директор, и само један од четири извршна директора компаније. И један који је заменик генералног директора. Дакле, ако кажемо да у ЈАТ-у има шест највиших места, само господин Станковић и ја смо чланови СПО. Заменик је стручно лице кога је, иначе, на то место предложила ДСС. Од три преостала извршна директора, двојица су из самог ЈАТ-а, а ту је и једна дама која је са нама радила у Скупштини града Београда на месту секретара за финансије, госпођа Славица Трајковић, жена потпуно посвећена својој струци из домена финансијског пословања, са међународном лиценцом у тој области.

Да би се стање у ЈАТ Ервеју поправило неопходно је придобити подршку већине запослених. Ваш претходник није имао превише слуха за сугестије колега у компанији, па је на изношење критика због лоших резултата реаговао прилично непримерено данашњем времену: кренуо је прогон синдикалних активиста, заплена документације синдиката и печатање просторија. Да ли сте планирали да промените такву климу у предузећу?

Првог дана по ступању на дужност заказао сам састанак са Јединственом синдикалном организацијом ЈАТ-а. Били су присутни сви чланови њиховог председништва и они су ми саопштили шта очекују од мене у наредном периоду. Њима су канцеларије до пре неколико дана биле запечаћене. Председник Синдиката, иако се налазио на тој функцији, и упркос томе што закон прописује да се нико не може прогањати због свог синдикалног деловања, у претходном периоду је био практично избачен са посла. Све је то било урађено у претходном периоду. Ми смо затечени проблем решили истога дана: председник синдиката је враћен на своје радно место, а моје наређење је било да се Синдикату врате просторије, што је комисијски и учињено. Такође је дат налог да им се врати и документација која је била незаконито узурпирана. Уколико би дошло до сумње да је део те документације уништан, ја сам им лично предложио да траже заштиту од МУП-а Србије, имаће сву моју подршку да се то уради на прописан начин.

Што се тиче односа између бившег руководства и радника ЈАТ-а, ту је владало опште неповерење. Тачно је да су мере обезбеђења које сам тамо затекао биле апсолутно непримерене једној демократској држави и ја сам то довео у стање нормалног функционисања. Служба обезбеђења свакако јесте од виталне важности за фирму као што је ЈАТ, али то никако не значи да је њена улога да штити руководиоце (поготово не од радника) већ само имовину која има огромну вредност. Ја немам никакво посебно обезбеђење и по граду се крећем сасвим нормално, сам.

НИЈЕ КАО ШТО СЕ МИСЛИ

Кључно је питање за запослене како ће модернизација пословања ЈАТ-а утицати на одржавање броја запослених. Шта бисте Ви могли да им поручите?

Подсетио бих поново на „џар“ лиценцу, и захтеве које мораш да испуниш да би постао пуноправан светски превозник. Нико нас на то не тера, ми не морамо да извршимо реорганизацију фирме по „џару“, али ћемо онда возити до Ниша и можда до Тивта. „џар“ прописује све: од изгледа униформе и опремљености пословног простора, да не помињем процедуру летења и технике одржавања. Списак тих услова је немилосрдан, само најбољи ће задржати место на светском тржишту. Време за које ваља приступити достигну потребних стандарда је годину и по дана и то је прво у шта ми као компанија улазимо. Шта може да се деси? „џар“, напимере, захтева одређену организацију и може се десити да, кад завршимо поступак, део запослених буде вишак. Ту ће, наравно, настати проблем. Тај проблем је претходно руковод-

ство решавало силом, а наша политика ће бити да се договарамо са људима, да се направе правични социјални програми, да нико не буде избачен на улицу, да свако буде заштићен и то ћемо радити заједно са владом и са синдикатом. То је она основна разлика између овог и прошлог руководства.

Истовремено, шта намеравате да предузмете како би се најстручнији задржали у ЈАТ Ервеју, с обзиром на велике разлике у примањима летачког особља код нас и у свету?

Ви вероватно првенствено мислите на плате пилота. Плате које примају пилоти у ЈАТ-у нису идентичне платама у највећим светским компанијама, али су за наше услове апсолутно екстремне. И отприлике такву ћемо политику и водити. Тачно је да пилоти могу врло лако да нађу компанију и да оду, али је исто тако тачно да је гро пилота, „флајт“ инжењера, врхунских механичара жели да остане овде, жели да ради у ЈАТ-у, схватајући проблеме које има наша држава. Ми им морамо понудити нешто знатно изнад просека. Не као што је у свету, али мислим да та политика успева, да их ипак неко национално осећање и понос опредељују да остану у ЈАТ-у. Што се тиче других примања, у ЈАТ-у уопште није

тако сјајна ситуација као што се мисли. Просечна нето зарада радника ЈАТ-а јесте 27 хиљада динара, али један велики број радника прима плате на нивоу десет до дванаест хиљада. Једна од наших основних идеја јесте да се искористе могућности које даје држава у смислу повећања плата јавних предузећа и да се то повећање усмери управо ка онима који имају најнижа примања у ЈАТ Ервеју.

У чему је по Вашем мишљењу суштина неспоразума са Црном Гором и њиховом компанијом „Монтенегро Ерлајнз“?

Што се Црногораца тиче, они су направили своју авиокомпанију. Шта се сада јавља као проблем у Црној Гори? Они, напимере, траже да им ЈАТ уступи поједине летове и то летове који доносе највећи профит ЈАТ-у. То су летови за Париз, Лондон, Цирих. Не може та-

ко. Ако Црногорци хоће да се договоримо сигурно је да смо ми спремни да им уступимо један Париз или један Цирих, али исто тако они морају да приме обавезу да добију један Рим, једну Малту, да добију и понеку мање профитабилну линију. Инсистирање на томе да им се дају само најбоље дестинације једноставно не води договор.

Опредељење ЈАТ-а у наредном периоду је одржавање регионалног саобраћаја. Значи, авион „купи“ путнике у Београду па их води до Ниша, из Ниша се лети у Темишвар, из Темишвара у Софију, из Софије у Скопље, из Скопља се лети у Тирану, из Тиране у Подгорицу, из Подгорице за Београд. Наш је циљ да путнике са тачака где има великих популација наших грађана довозимо у Београд ЈАТ-ом, а онда у оквиру регионалног саобраћаја, где ће патрон опет бити ЈАТ, возимо на оне тачке где путници желе.

НИШТА ОД ПАТА

А шта се с тим у вези тренутно догађа на релацији ЈАТ – нишки аеродром „Константин Велики“ и ту је било одређених концептских разлика?

Не постоји никакав неспоразум са управом нишког аеродрома „Константин Велики“.

Нема неспоразума између две стране које иначе нису у контакту. Ја немам никакав допис од директора или председника управног одбора аеродрома те према томе не може бити ни неспоразума. Шта је суштина? Знате, ЈАТ има веома дугу традицију, постоји 81 годину, па се врло добро зна колико се карата прода у том региону. Напимере, то што би неко желео да се организују летови из Ниша за неку европску дестинацију – та идеја би била погубљена. Путник из Београда не би хтео да иде у Ниш па да одатле лети за Париз. У том случају путник би с правом изабрао неку другу авиокомпанију а не ЈАТ. Ми бисмо у том случају губили и тржиште и путнике. Ниш, међутим, има велику шансу у чартер саобраћају већ од ове године.

Како видите укључивање ЈАТ Ервеја у међународну конкуренцију, поред сталног надметања највећих националних авиокомпанија које су и саме у кризи због фантастичног развоја чартер превозника, попут „Изицета“ и „Рајанера“, са вишеструко јефтинијим картама и максимално редукованим трошковима пословања?

Прихватањем стандарда које Европа тражи од наше државе биће прихваћени и стандарди који се у свету свету већ примењује а зове се „опен скај“ (отворено небо). Значи, ником се неће моћи забранити да лети и користи ваздушни простор Србије. Шта значи „опен скај“? ЈАТ, рецимо, може да отвори линију Минхен – Дизелдорф, али да ли би се то нама исплатило, то је већ друго питање. И када Србија буде ушла у ЕУ неће моћи физички да спречава ниједну страну компанију у томе да слободно врши превоз на домаћем тржишту. Наравно, чартер летови постоје и они ће опстати. Самим тим, националне компаније морају водити стратешку политику и сарађивати са чартер компанијама. У том кључу је решење. Значи, не „рат“ већ искључиво договор и равноправна сарадња.

ЉУБО ЈЕВРИЋ, ПРВИ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ У СРБИЈИ УЛИЦУ НАЗВАО ПО ЋЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ И ТВОРАЦ „ГЕРИЛА МАРКЕТИНГА“

Крепили смо ошамућене шећером

Љубо Јеврић је члан СПО од оснивања странке. Неколико година био је портпарол општинског одбора у Лозници. Председник је месног одбора у Јадранској Лешници и члан је Председништва ОО СПО Лозница.

✎ АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

Господине Јеврићу, пре дванаест година у улици у којој живите у Јадранској Лешници, заједно са осталим мештанима, први сте у Србији поставили табле са именом ђенерала Драгољуба Драже Михаиловића. С обзиром на то да сте тада табу морали да чувате струјом, питам Вас, какво је сада стање?

Ситуација се, хвала Богу, променила на боље, тако да више не морам да прикључујем „електричног чобанина“ на табу због оних који су је скидали. Протеклих година у јарку поред пута пронашао сам више ошамућених људи од удара струје, а међу њима и председника локалног одбора СПС-а. Свима њима жена и ја смо пружили прву помоћ – крепили смо их шећером и чашом воде!

Од ове године уређај сам коначно почео да користим за чување стоке!

Да ли су власти коначно озваничиле назив улице?

Нажалост, нису, иако су сви становници улице на референдуму одлучили да одбацимо наметнуто име по Жижици Јовановићу Шпанцу. Можда Жижица има неке заслуге за шпан-

ски народ, али он је започео братоубилачки рат у српском народу и не заслужује да се по њиме било шта зове.

Недавно сам био у лозничком СУП-у и захтевао сам да ми се у новој личној карти упише да станујем у улици ђенерала Драже Михаиловића, али је начелник полиције то одбио. Тог начелника је поставио ДОС, а он ми је рекао да је боље да се улица зове по Жижици, него по Дражи!

У општини Лозница на власти је ДОС. Шта народ мисли о локалној власти?

О тој власти људи кажу: „Сачувај Боже и мајко Божја!“

Дакле, чују се најгори могући коментари. Репроматеријал за пољопривреду је послужио триста посто. Обећали су нам кредите, од којих смо видели само нуле. Пут који води кроз Јадранску Лешницу је такав да њиме ни трактори не могу да

прођу, а камоли аутомобили. Дом културе у селу више личи на голубарник, него на установу културе, а таква ситуација је и у другим селима.

Да ли је истина да је ДОС-ова већина у Скупштини општине Лозница одбила предлог да 31. август, када је 1941. ослобођен град, буде проглашен за дан општине?

Власт у којој главну реч води ДС одбила је разуман предлог СПО да дан општине буде онај када је Југословенска војска у Отаџбини на почетку отпора нацистичком окупатору, после жестоке борбе са много погинулих, ослободила Лозницу. Наш град је тако постао прво ослобођено место, не само у Србији, него и у целој Европи. Тога дана погинуо је и пуковник Веселин Мисита. О томе постоје бројна историјска сведочанства.

Међутим, ДС је дражи 23. септембар 1944, када су бољшевици, тобоже, ослободили Лозницу. Од кога, питам се? Вероватно од њених најугледнијих становника, од демократије, од вере, од слободе, од српске традиције...

Како је због свега тога ДС прошла на последњим изборима?

У мом селу ДС има 70 чланова, а на изборима су добили свега 69 гласова. Значи, да за странку нису гласали ни сви њени чланови.

За вас кажу да сте родоначелник „гериле маркетинга“ у Србији и да својим домишљатостима постижете сјајне ефекете у изборним кампањама СПО. Како Вам то полази за руком?

Када се у Јадранској Лешници одржава велики илиндански вашар, пред зору у главној улици истакнем транспарент са натписом:

„С вером у Бога, за Вука и СПО!“ Платно разапнем између две бандере, тако нико не може да га уклони, па нашу поруку прочита неколико хиљада посетилаца.

Пошто по кућама поправљам техничке апарате, користим сваку прилику да преко диктафона који носим са собом људима пустим да слушају Вукове говоре.

Када ми кући донесу на оправку звучнике, ја се изговарам да не могу да их поправим за месец дана, и за то време, такође, пуштам снимљене Вукове говоре. Звучнике одврнем „до даске“, и онда их окрећем у разним правцима како би се чули у свим деловима мог села, али и у неким суседним местима.

Од 12. септембра 1990. поседујем снимљене све Вукове говоре на митинзима и демонстрацијама, па ако су неке потребне за документацију, могу да му их снимим.

Децембра 1997, уочи председничких избора, захтевао сам од општинских власти да ми дозволе да на једној раскрсници испред Лознице, поред паноа Милана Милутиновића, поставим пано са ликом председничког кандидата Вука Драшковића.

Када сам то затражио од председника општине Милорада Степанића из СПС-а, он је извадио пиштољ, претећи да ће да ме убије. Сведоци су његова секретарица и кафе куварица. Пошто ми нису дозволи да поставим слику свог председника, ја сам уклонио Милутиновићев постер. Срушио сам комплетну конструкцију великог плаката и упутио се ка Лозници.

У центру града пресрели су ме полицајци. Вођа патроле ми је псовао „четничку мајку“, а преко радио везе је поручио да је „лија долијала“ и затражио је појачање. За само два-три минута стигло је још неколико полицајаца у пуној опреми и привели су ме у зграду лозничког СУП-а. Пошто сам се бавио боди билдингом и каратом, пружао сам отпор, али су десеторица униформисаних људи били јачи.

У притвору су ме одмах изложили страшној тортури. Тукли су ме пендрецима и дршкама пиштоља по целом телу, а највише по глави. Задобио сам тешке повреде опасне по живот, због чега сам превезен у болницу, у којој сам лежао данима, примајући инфузију и узимајући лекове.

Међутим, ни то ме није поколебало. На зиду изнад болничког кревета поставио сам постер са Вуковим ликом, а на папиру, с предње стране кревета, на којем се бељежи моје здравствено стање нацртао сам грбове Краљевине Србије и СПО.

Тада су схватили да не могу да ме сломе, па ме више никада нису хапсили.

Странац као лутрија

У времену економских санкција и изопштавања Србије, ксенофобија је била део система вредности уопште. Можда и очекивано у ситуацији општег безнађа и сиромаштва, барем према онима који му ускраћују право на слободу и живот.

◆ СИНИША МИЛУТИНОВИЋ

Време санкција и изолације Србије било је праћено разним друштвеним проблемима. Једна од последица: Србија се немилосрдно увлачила у националну матрицу, у којој није било места ни за шта што је долазило споља. Мржња и зазирање од странаца били су присутни готово на сваком кораку.

Одласком Милошевићевог режима, бар декларативно смо се приближили Европи. У првим истраживањима јавног мњења грађани су истицали да имају поверења у реформски потенцијал и демократски легитимитет нове власти, да им је Европа вазда била блиска, да им национално не значи пуно, и да жељно очекују Немце и Американце. Животни стандард им је опет био битнији од граница земље.

Па ипак, ствари нису ишле онако како је већина популације желела. Реформски потенцијал и на њему формиран занос брзо је потрошен. Странци нису показивали нарочито велико интересовање за српску привреду. Док су једнима новчаници бивали све тањи, други су постајали тзв. нова елита. Да ствар по грађане буде гора, притискао их је и притиска терет звани Хашки трибунал. Месецима уназад у косовском пожару долази до етничког чишћења српске етничке заједнице. Укратко, борба за европски пасош претворила се у својеврсну голготу.

МИ СМО УВЕК БОЉИ

Слика која је последњих недеља обишла свет јесте погром Срба на Космету и паљење џамија у Београду и Нишу. Управо паљење џамија је актуелизовало питање ксенофобије код Срба, а којекакви репрезенти толерантног друштва у Србији опет су искористили прилику да ксенофобију представе као – српски патент.

Ксенофобија означава мржњу и презир према свему што је инострано. У земљама западне Европе ксенофобија представља одбојност и мржњу према досељеницима, јер је „опасност за шире друштвене заједнице“. Евидентно је да ксенофобија расте тамо где постоји очигледан конфликт интереса. У ситуацији где досељеници на тржишту радне снаге нуде свој рад по нижој цени, свакако ће према њима постојати мржња и презир.

Предрасуда је у овдашњим јавности да је ксенофобије мање у развијеним земљама. Америка као репер за демократско и правно државно устројство, представља де факто ксенофобично друштво. Велики број странаца који емигрира тамо сваке године утврди-

ће да Америка, ни у том смислу, није обећана земља.

Да ни земље западне Европе нису расположене за усисавање странаца показало је време након 5. октобра. Визе не само да нису омекшане, него су за улазак држављана Србије и Црне Горе – и пооштрене. Пре пар година у Грчкој је један екстремиста, мотивисан ко зна чиме, без очигледног повода, осуо паљбу на групу емиграната и убио више људи. Ни пословично умерени Словенци нису узимањем европског пасоша постали „бољи“. Ксенофобија у Словенији је континуирано расла 80-их и 90-их година прошлог века да би данас била на веома високом нивоу. И у Хрватској се ксенофобичност преобраћа у политички екстремизам. Албанци своје „осећање“ за страном показују готово свакодневно.

Ксенофобија је заједнички именитељ свих балканских народа, а њени корени крију се у балканској култури. Готово сви балкански народи, будући да су живели на брдовитом и социолошки туробном подручју, преживљавали су различите голготе. Странци су увек долазили као помиритељи или као освајачи. Страни фактор се у свести балканских народа урезао као нешто што има искључиво негативни предзнак.

Паралелно са ксенофобијом у друштву се јавља и појачани национализам, који, опет, често скреће у екстремни. Његови репрезенти у сваком моменту ће вам рећи да је народ којем припадају супериорнији од других. „Ми смо лоши, они су гори“, „ми смо клали, али они су више“, „први су почели“ и сл. Српска друштвена реалност тренутно одише ксенофобијом.

Убедљиво најгоре на ранг листи српских ксенофоба котирају Албанци. Велика већина Срба не би волела да има ишта заједничко са њима. За њих се везује окупација вековне српске земље, Космета, и спровођење етничког чишћења. Срби их доживљавају као вековне непријатеље и велику претњу уопште. Ни са Хрватима ситуација није битно другачија. Њима се замера геноцид 1941–1945. Јасеновац, геноцид 1991. „Олуја“... Хрвати су у перцепцији већине Срба народ коме не вреди веровати. Ваља их избегавати. О Словенцима, опет, преовладава став да су се мај-

сторски извукли из бивше Југославије. Бошњаци су за Србе измишљен народ.

Међу народима ван Балканског полуострва најомраженији су Американци. Њима се приписују економске санкције, одлучујући утицај у распаду СФРЈ, формирање Хашког трибунала, нерешавање статуса Космета и сл. Чак је и положај Немаца битно бољи. Класичан вид „најновије“ ксенофобије имамо према Кинезима. „Прописали“ смо им да су се неоправдано разбашкарени на нашим просторима и узели тржиште наших текстилцима. Дobar број Срба са презиром гледа и на Бугаре и Румуне. Од светских институција убедљиво најгоре стоји Хашки трибунал, за који већина Срба мисли да је уперен искључиво против Срба и да суди по принципима селективне правде. Нешто мало боље стоји НАТО пакт, иако велики део попуације не може да му опрости агресију и бомбардовање 1999. године.

Међу омиљенијима код Срба су Грци и Русини. Грке доживљавамо као „традиционалне српске пријатеље“, а Русе као „православну браћу“. Умерено позитиван став имамо и према Французима. У једном делу српске популације кристалише се став да нам Немци, и поред историјских „заслуга“, никако не могу шкодити. За њих се везује гвоздена дисциплина, предузимљивост, поштење и одговорност.

ПЛАНИРАНО, А НЕМА

У времену економских санкција и изопштавања Србије са мапе Европе, ксенофобија је била део система вредности уопште. Сматрана је легитимним понашањем једног народа. Како је другачије и могао да се понаша народ у ситуацији општег безнађа и сиромаштва, барем према онима који му ускраћују право на слободу и живот. Постпетооктобарско понашање се, опет, граничило са ксеноманијом. Бити странац одједном је било јако лепо и

пожељно у оној истој ксенофобичној Србији из 90-их. Али, кратко је трајало. Када су отпочеле порођајне муке за целу нацију и када је постало јасно да приче до Европе и пуног новчаника нема, ксенофобија је реактивирана. Јавно мњење је укључило аларме. Тражило се одлучно „не“ (више се и не зна које по реду)... Онда се десило Косово и сурово етничко чишћење Срба, а међународна заједница је претило осуђивала бездушан акт погрома над српским народом. Како је тај народ и могао да реагује до ксенофобијом?

Посебно брине чињеница да је ксенофобично понашање присутно у најмлађој популацији у Србији. Одрасли у времену немаштине, рата и разних других катаклизми, млади су свој образац понашања и начин мишљења градили на таласу националне еуфорije. Управо та екстремност и виолентност могу бити велика препрека успостављању здравог и нормалног друштва у Србији. И примицању европској капији. А онда се враћамо на почетак приче.

Како сте се снашли у улози народног посланика, после два месеца рада текућег сазива српског парламента?

Период до 2003. показао је управо како не треба да се ради и како изгледа један лош парламент. Људи врло добро знају да се са говорнице у републичком парламенту одређује и њихова лична судбина и будућност Србије. У прошлом сазиву било је премного свађа и раскола, па верујем да се грађанима просто згадило да то посматрају, схватајући да са таквим људима нема бољитка. И ако повучемо паралелу између оног и овог састава парламента, сигуран сам да је разлика битна и сасвим очигледна.

Међутим, треба указати на одређене пропусте које још нисмо отклонили. Имам утисак да, бар ми из НС и СПО, касно добијамо скупштински материјал па смо понекад објективно недовољно припремљени за седницу која следи. Поред тога, није довољно само добити материјал, влада би морала да посланичким групама доставља и план предстојећих законских предлога. Овако, изгледа да није довољно координирана сарадња владе са посланичким групама и скупштинским одборима, а то није добро. Ако би се то наставило и у будућности, грађани би нас повезали са оним што је било од 2000. до 2003, што сигурно није од нас не би желео.

ПУКОТИНЕ МЕЂУ НАМА

Како, по Вашем мишљењу, функционишу скупштински одбори, где се дају оцене и мишљења о нацртима закона пре процедуре њиховог коначног усвајања? Најновији пример тиче се одлагања седнице Одбора за уставна питања: колико је владајућа коалиција у стању да се супротстави покушајима опструкције рада највишег законодавног тела?

У овом тренутку не бих коментарисао да ли се у конкретном случају ради о опструкцији, неодговорности појединаца или неприпремљености материјала, али тај Одбор није одржан што свакако није добар резултат на самом почетку рада Скупштине Србије. Такође, функционери странака се често једни другима обраћају преко медија, уместо да се састану и непосредно разговарају – они који прибегавају таквој врсти комуникације изгледа да нису схватили поруку пропасти ДОС-а, који је увео ту праксу. И онда се новинарима, и добронамерним али и оним другим, даје повод да траже и препознају пукотине међу нама. Ми који се бавимо политиком тога морамо да се чувамо, не смемо наше међусобне односе посматрати као одраз личних интереса, већ у складу са јавним функцијама – као интерес Србије и српског народа.

Закон о помоћи хашким оптуженицима и члановима њихових породица изазвао је приличну буру у јавности. Да ли је било неопходно да се такав закон усвоји, и то баш у тренутку када је у Вашингтону преиспитиван наставак финансијске подршке Србији?

Нажалост, није направљена листа приоритета у доношењу закона. Озбиљна власт то мора чинити. Листа приоритета прилагођена је онима због којих ми обављамо ову функцију, а то су сви грађани Србије. Због тога сма-

**ВЛАДАН ВУЧИЋЕВИЋ,
НАРОДНИ ПОСЛАНИК, НОВА СРБИЈА**

Како да попишем таштину имовину

„Ни ја из свог дела пореског „колача“ не желим да финансирам тако „способне“ и „креативне“ људе, као што је на пример Марко Милошевић, који је, по речима његовог оца, још у раним двадесетим годинама свог живота стекао свој први милион марака.“

трам да се са овим законом пожурило, на неки начин несмотрено и, рекао бих, врло трапаво. Донет је закон који је изазвао револт у јавности.

Посматрајући овај закон уочљиве су две ствари. Верујем да свака озбиљна држава мора да води рачуна о својим грађанима. То се односи и на грађане Србије који су за сада само оптужени, а док се не докаже њихова кривица они се морају сматрати невиним. Држава је дужна да тим својим грађанима пружи сву могућу помоћ која би им користила да докажу своју невиност, а под тим подразуме-

вам документа из државних архива, слично поступку по коме је и Трибуналу достављан тражени материјал. Као политичар сматрам да је пружање помоћи тим људима у доказивању њихове невиности наша обавеза. Поједини министри, међутим, као што се видело после усвајања овог закона, желели би да искључе Слободана Милошевића из примене закона. То није оправдано, јер се закони не могу селективно примењивати.

Али, ту је и онај други аспект овог закона. Поражавајуће и понижавајуће за српски народ – поготово за оне најсиромашније, а да не

причамо о људима који су од 1990. до 2000. доживели голготу, беду, чемер и јад – јесу одредбе о пружању финансијске помоћи некадашњим политичким лидерима а сада хашким оптуженицима. Премного људи је у међувремену остало без својих домова, уништване су целе породице, толики су постали инвалиди или су изгубили живот... све захваљујући сулудој политици једног режима. Наравно да је погубно и срамно доносити закон по коме српска сиротиња, у улози пореских обвезника треба да финансира породице хашких оптуженика, и то оне породице које су се енормно обогатиле док су биле на власти. Ја се апсолутно слажем да, ако постоје породице које нису социјално збринуте па нису у стању да посете свог супруга и оца у Хагу, држава то треба да им омогући.

У том делу је предлагач закона морао бити пажљивији. Они чије се богатство може видети голим оком, као што се може и претпоставити како је стечено, требало је да буду одвојени од оних који су у притвору а стварно су социјално угрожени. Ни ја из свог дела пореског „колача“ не желим да финансирам тако „способне“ и „креативне“ људе, као што је на пример Марко Милошевић, који је, по речима његовог оца, још у раним двадесетим годинама свог живота стекао свој први милион марака. Нека он сам финансира посету своме оцу, то је његово право, али немојмо очекивати да то финансира српска сиротиња која се бори за голу егзистенцију. Нећу причати о оној политици која је унесрећила многе, нећу помињати мајке чија су деца страдала на РТС, ни све друге жртве које су се десиле, искључиво из разлога да не бих неког изостадио и нехотице увредио.

ОЧЕКИВАО САМ ВИШЕ

Да ли је било могуће неко „средње“ решење?

Нама као да у појединим тренуцима, када је то најпотребније, понестане разборитости. Верујем да је свима из круга лица на које се овај закон односи требало признати, уколико за то постоји правни основ, право на пензију. Па како ће је они трошити, њихова је лична ствар. Можда је то било једно од решења. У скуштинској расправи се, рецимо, чуло да је и ДОС-овска власт имала одређена решења, да је и у прошлом периоду плаћана извесна помоћ притворенима у Хагу, али то није чињено тако јавно и самим тим за жртве Милошевићевог режима увредљиво. Не смо сметнути с ума ни чињеницу да се као нација и држава налазимо у веома тешкој економској ситуацији и да наш положај у свету није завидан, јер смо изгубили кредибилитет у међународној заједници. Ауто који ми возимо кренуо је ка Европи и мислим да у овом тренутку не постоји ниједан политичар који може да га врати уназад. Из истих разлога нисмо смели донети овакав закон, јер смо тиме увредили све оне који нам у свету помажу да изађемо из економске кризе. С обзиром да су и сами били велики противници режима Слободана Милошевића, природно је да не желе да се њиховим новцем финансира породица Милошевић и породице оних које они сматрају ратним злочинцима.

Дакле, поновио бих да је обавеза државе да помогне својим грађанима у припремању одбране пред судом, тј. правне заштите оп-

тужених, али немам ни најмање разумевања за остало што поменути закон прописује. И, хвала Богу, посланици СПО и НС нису гласали за усвајање тог закона. То нас неће много рехабилитовати, због нашег учешћа у владајућој коалицији, али постоји једна морална сатисфакција да ја као човек нисам за такав закон гласао.

Закон о спречавању сукоба интереса је такође покренуо многа питања о сврсисходности, у форми како је законски текст срочен, почев од инструмената за његову примену, до санкција које су чисто моралног карактера. Како коментаришете овај закон у целини?

Ми данас у Србији имамо енормно богате појединце и премного сиромашних, незапослених,

Наш саговорник по струци је максиларно-фацијални хирург, члан је председништва и председник Градског одбора Нове Србије у Крагујевцу. О себи каже да се у политици обрео почетком деведесетих, у СПО (као „и цела његова породица“). До 2000. године био је активан члан Градског одбора странке у Крагујевцу. Крајем те године излази из политичког живота да би се потпуно посветио својој приватној фирми, која већ осамнаест година успешно послује.

Пре годину и по поново се активирао у политици, прихватајући понуду да стане на чело градске организације Нове Србије у Крагујевцу.

„Ја сам рекао господину Драшковићу да ћу прећи у НС, али СПО нисам заборавио и сматрам да су наши програми и идеје за које се залажемо исти. Ја сам се за све ово време и ангажовао, јер сам веровао да као национални блок морамо да успоставимо равнотежу према тзв. грађанским странкама – које су у протекле три године добрим делом обезвредиле оно што је изворна опозиција из деведесетих, са СПО на челу, урадила за последњих четрнаест година.“

ојаћених. Међу тим богатим појединцима има и оних који су бивши политичари. Закон који би спречавао злоупотребу положаја и утицаја политичара на стицању личне користи био је одавно неопходан Србији. Међутим, у нацрту закона постоји проблем управо због тога што је он више моралног карактера, па су за прекршиоце предвиђене само моралне опомене, односно евентуално смењивање са функције на коју је неко изабран или именован. То није закон који изриче адекватне казне, а нарочито не, што сматрам неопходним, забрану неким људима да се доживотно баве политиком. Ја сам од закона који је најављиван очекивао много више. Ми смо протеклих четрнаест година толико морално посрнули да за неке људе морална критика више не значи ништа нити у јавности производи жељено дејство. Генерално гледано, закон јесте потребан али је овакав предлог урађен сувише брзо, без темељних консултаци-

ја а због појединих конфузних одредби и лично благих санкција, биће непримењив у пракси.

С друге стране, закон ће искомпликовати живот и рад политичких функционера, јер се омогућава да свако изнесе сумњу на сукоб интереса. А мени лично смета што ћу ја као привредник, власник фирме која осамнаест година ради у складу са свим прописима, морати да пренесем право управљања на неко друго лице. Не видим ниједан разлог зашто бих то радио. Прихватам да се према целокупној делатности функционера појача државна контрола, али не сматрам да би као народни посланик требало да запоставим успешну фирму, како бих тиме доказивао своје поштење. Друго, политички функционери ће бити у обавези да пријаве преширок круг својих рођака, што је смешно; зна-

мо да у Србији, а управо због политичких неслагања и других конфликтних ситуација, брат с братом не говори. Јесам ли ја, као политички функционер, дужан да убедим таста или ташту да мора им се попише имовина како би потврдили моје поштење? Сматрам да закон који има такве полазне поставке није добар, али будући да је предложен јако велики број амандамана, да ће те мањкавости бити отклоњене. С друге стране, иако знам да се за злоупотребе положаја и по постојећем законодавству може кривично одговорати мислим да је пропуштена прилика да се то овим законом потврди, јер су таква била очекивања најшире јавности.

Ипак, ваља признати да је бољи и овакав закон него никакав.

Анкетни одбор о махинацијама са увозом струје окончао је недавно свој рад. Да ли су на крају потврђена она убеђења да се такви поступци и покрећу да би се избегао конкретан расплет, тј. појединачна одговорност?

Ја сам мало пратио рад тог анкетног одбора, право да вам кажем, нисам желео да се замарам, на тај начин се ништа не постиже, због тога што анкетним одборима нису дата никаква овлашћења. Они позивају људе и узимају њихове исказе, али ипак последњу реч имају тужилаштва и судови, а њихова акција је по завршетку рада одбора до сада по правилу изостајала. И овај пут је све рађено са јасним маркетиншким циљем. Највише поена из рада тог анкетног одбора покупила је СРС, они су то вешто одрадили. Свака част, не кажем да нису у то уложили доста времена и истрајности, али они који су позивани да сведоче имали су доста времена да се припреме, а пре тога да евентуално униште компромитујућу документацију. На крају је, осим новог политичког помака за СРС, само изгубљено време које је правосуђе имало на располагању. Колико сам ја могао да схватим, пред анкетним одбором су се појављивали доста стручни људи који су врло пажљиво проучили како да своје деловање уклопе у неку минималну законску форму, па ће и овог пута бити по оној народној „појео вук мгарца“.

М

Е

Д

И

Ј

А

Л

Е

ОЛГА
СТОЈАНОВИЋ

У Београду живи момак (човек, ваљда) по имену Владимир Арсенијевић. Сада је уредник издавачке куће Ренде, при институцији Б-92. Био је и у Мексику. Тамо је стекао и најбољег друга, Албанца. Песника. Превођени су обојица, али – да ли су и преведени...? Именовани Арсенијевић је пре извесног броја година, ништа мање, добио и НИН-ову награду за роман „У потпалуљу”. Роман је игран и на позоришној сцени. Тема је била до зла бога актуелна, натопљена ратом, мобилизацијом, алтернативом и хероином. И љубављу, дакако, јер, како би се, иначе, прославила као „Рат и мир“?! Био је, дакле, Арсенијевић култни и елитни српски лауреат те године. Одличан пет!

Али, шта је сада Арсенијевић, осим што је арбитар, односно уредник издавачке куће Ренде? И дописни члан Академије у Мексику код свог најбољег друга? И чест гост на Радију Слободна Европа? Ево како, преко радија, разговарају „два најбоља друга”: „Зашто мало не скокнеш до Мексика?”, пита песник Албанец. „Ајде ти мало скокни до Београда...”, каже Владимир. „Не знам да ли смем...” (у преводу „могу”), узвраћа песник. „Добро, онда, скокнућу ја”, каже одважнији и етаблиранији Арсенијевић. И, он ће „скокнути” до Мексика као што ће овај потписник „скокнути” до Карабурме. И онда ће Арсенијевић „сковати” још једну књигу „утисака” и издати је у Ренди и онда ће издати и домаћинове песме или приче, опет у Ренди, зато што је ратних добио НИН-а, а послератних се одржао – у име ратних... А, у ствари је случајни писац, посрећило му се.

Исто тако, на истом радију, дописник истог из Приштине, Зимба Џаку, експлицитно вели како су у „инциденту седамнаестог марта највише страдали Албанци” и како је то, уствари, велико страдање албанског живља. Што је тачно, страдали су Албанци, али од стране Албанца и Међународне заједнице. Но, Зимба, сада имплицитно, протестује преко „Европе”, упућујући протест Европи! Није ли то све парадоксално? И дрско. И није ли то новинарско непочинство: средњи род; хермафродит између закаснелог извештаја и коментара, окаснелог и увелог?! Али, Слободна Европа ноћну мору одагнава ноћним морањем, уз музику и само њој природну опуштајућу агресију. Европски, забрањујући пушење, али не и рушење...

А у нас, на нашем медију, десио се у недељу, на Ускрс, „револуционарни обрт” у емисији Оље Бећковић: први пут је поменула оца! Уз то је могла, комотно, и сина и светог духа. Примерено празнику. Поменула је име Матије Бећковића „ризикујући скандал”. А у контексту председничког кандидата Томе Николића. Наравно да јој је Мићун, наравно, одговорио како би у том случају, наравно, гласао за – Матију Бећковића. Па, наравно, кад му је противкандидат био Тома. Да ли је Оља Бећковић заиста „ризиковала скандал” или је то била само веома домишљата „новинарска фора”? Уосталом, скандал с ким? С оцем? С послодавцем или – очевим послодавцем, иако знамо да је његов непосредни руководилац Бог сам...

Уздржани господин, академик Никша Стипчевић, пристао је, по сопственом казивању, на функцију „председника управног одбора РТС-а” због природног му оптимизма. Некоћ је Дејан Мијач на исту функцију пристао из – супротних разлога: природног му песимизма. Што се и показало. Нисам знала, све до конкретних мотивација двоје уважених културних „брендова” да се на функцију „пристаје” из психолошких разлога. Наивно сам мислила да је пресудан – посао. И његове позитивне последице.

Каже Милорад Вучелић да ће СПС подржати кандидатуру Вука Драшковића за савезног министра спољних послова уколико се Вук „извини СПС-у за све нанесене увреде”... А Вук каже на то: нека, хвала, молим вас само да ме не подржите... Опет се извињавам овој новини и њеним читаоцима што „подржавам Вука”, као што бих се извинила Милораду Вучелићу и његовој новини што њега „не подржавам”, јер овај заплет не подлеже ни подржавању ни неподржавању, ни изражавању става нити

уздржавању од личног мишљења! Овај политички скеч, из још необелодањеног епохалног сценарија аутора Вучелића сеже у утопију историјски и невиђену дрскост – дневно-политички; но, опет се враћајући историји и то неразрешеној и неутешној... Јер се под „вређањем СПС-а” подразумева Драшковићев вапај за легитимним разрешавањем злочина на Магистралу, за установљењем једне крваве историјске чињенице и породичне, те политичке трагедије. Уколико неко коме „приговоримо” како је виновником, учесником или саучесником крвопролића у коме смо директни губитници, овај „приговор”, макар и до граница оптужбе, доживи као „увреду” за коју још тражи „извињење” ради могуће политичке „подршке” – онда тај нема право ни на релевантно политичко постојање, а камоли – извињење... Непојамно ме фасцинира Вучелићев „услов” или неприхваћени „дил” у којем се изједначавају људски животи са организационом политичком подршком! Овакве идеје – и на нивоу примисли – ваљало би крити као змија ноге, а не излазити са њима у политичку јавност! Извињење – лудом радовање.

А што се Ускрса тиче, у „жутој штампи” читам како смо „увезли јаја”. Но, надам се да их још увек имамо.

ИЗВИЊЕЊЕ ЛУДОМ РАДОВАЊЕ

Зневнок Исидоре Вјелице

КАД СКУПШТИНА НЕ ДА ПАРТРИЈАРШИЈИ

КИНОТЕКА

Претпремијера „Мука Исусових“ у Кинотеци. Пајкић, ја, Антоније, мој уредник из Курира и још гомила неког клера. Католичких сестара... Као нека смешна комисија за процењивање. Фактура филма зелена, тамна, зато што је Гибсон снимао у Риму. Није упирало зашто сви нормални редитељи који не снимају у Холивуду углавном иду у Тунис. Тамо је однос светлости и разређености ваздуха оптималан. Било како било, филм је очajan. Од продукције до режије, идеју да заобиђем. Пајкић повилени на четрдесетом минути и излети из биоскопа као метак. Не каже ни довиђења. Ја издржим у тој малоумности до краја... После филма седимо са пријатељима и ћаскамо. То ме подсећа на старе студентске дане, када смо као критичари проводили сате и сате причајући после филмова и свађајући се. Тако и од овог филма дође ми неки лаки сентимент. Динко Туцаковић, Саша Радојевић, Бора Анђелић... Седимо и разглабамо од Марока до Цириха, разне кинематографске трачеве и афере. Касно увече гледам филм о томе како је сниман овај филм. Мел Гибсон стави црвени клоновски нос и режира Исуса. Човече, каква бласфемиа!

ЉИГ

Књижевно вече у Љигу. Доста дуго нисам ишла на књижевне вечери по унутрашњости. Мука ми је од кола, а и не стижем. Упркос очајном путу, ово је било супер. Сала је била премалена да стану сви ти људи који су дошли да ме виде и чују. Око четири стотине душа у малој сали... Причамо скоро два сата. Онда они постављају питања. Сестра покојног Вицана Вицановића води ту библиотеку са пуно љубави и посвећености. Сећам се када ми је изашла прва књига, давно, пре осамнаест година, како су те књижевне вечери изгледале језиво. Празна сала, ђијани песници. Успела сам да се то све промени. Да књижевност буде привлачна људима бар као политичари или глумци. И зато је увек тако крцато и забавно. На крају сви они желе да се фотографишу са мном. Никад се нисам сликала са толико људи, осим у Египту, на Нилу, када је цео брод Кинеза желео да се слика са мном и мојим оцем, уверени да смо неке славне личности. Тотално сумануто. Потписујем књиге и фотографишемо се. Свако од тих људи има неку малу тајну, питање, поруку. Невероватно како су људи по тим мањим местима образовани и културни. Жељни уметности и контакта.

Обучена у сако боје јагорчевине, са огромним шеширом из Дубаија, одлазим са мојим издавачем и мужем у мрак, на Ибарску магистралу. Толико је било лепо, а ја сам тако исцрпљена. Тотално се изморим на тим књижевним вечерима, а тако је лепо... Чиста српска антиномија.

УБ

Дуго има како ме зову на Уб. Дуле Савић и Марина Рајевић посредују у тим преговорима. Колико капирам, Уб је нека врста фудбалске Меке. Одатле су и Џајић и Дуле Савић... Пут је опет очajan, пун рупа, мрачан и џомбав. Ужас. Чим ја не возим опет ми је зло. Кажу да никад нису имали такву посету, селимо се у већу позоришну салу. Ово је на неки начин лакше, јер личи на ТВ интервју; домаћин, господин Петар Лалић, поставља питања. Ђаскамо о свему и свачему, политици, књижевности, љубави. Осећам се као Марк Твен кад је због отплате дуга мисионарио по целом свету и Америци. Тај контакт са људима је ненадокнадив, али тако напоран. После тога вечера са Дулетом, Марином, његовим братом близанцем који је исто тако привлачан и шармантан, будући је близанац...

Дуле је нека врста филозофа међу фудбалерима. Он не само да је легенда већ и интелектуалац. Чист раритет, једини фудбалер са којим сам успела да имам чак и метафизичку комуникацију. А толики су фудбалери прошли кроз кућу мог оца. Или ми кроз њихову. Чак и Пелеову. Марина Рајевић – Савић, његова супруга, која фотографише све наше тренутке, постала је славна по оној предивној емисији Док анђели спавају. Зашто је више нема, није јасно... У време трансфера водитељки, које се продају као фудбалери, најбоља водитељка је формално без емисије. Тотално сумануто, али тако природно за Србију...

ЈАЈА

Васкрс. Гледам после подне пренос неке јавне аукције јаја. Да човек не поверује шта види. Анализом те манифестације може да видите сав пресек јада српске тренутне ситуације. Колико капирам, купци се руководе са два принципа. Који је уметник славан, то јест за чије су име чули, и које им је јаје допадљиво. Тако су врло брзо уз одличне цене продата и јаја сатанистичке импостације. Као Шобајићево, или неког Егона... никад чула. Два најлепша јаја (разумљиво) нису из прве занимала никога. Без обзира што је цела та акција хуманитарна. Воја Брајовић се кези и са приличном муком води аукцију. Лакше му је било на оним Досовим конгресима или шта ли су...? Нека уметница са Кипра је направила прелепо ускршње јаје, али нико не жели да да петнаест хиљада динара као почетну цену. Онда тотално понижење и за ту даму и за целу уметност: на Војино питање да ли би неко дао четрнаест хиљада добијамо први глас и више из „садаке“ прода се из трећег пута за петнаест. Ужас, позли ми.

Па, иако сам писац а не бизнисмен, за мене цифра од хиљаду динара не представља нешто о чему се мора дуго одлучивати, а тек за све те јако успешне и богате људе. Али то није све, ужас тек следи. Прелепо алхемијско јаје сликара Рафаиловића такође није из прве нашло купца. Оно је велико, бело и – пресечено. Кад се отвори, унутра су два дирљива и лепа Христова портрета. То што је бело збунило је купце а и нису обавештени да је у питању сликар изузетне интернационалне репутације. Али Воја се досетио да подсети присутне да је у питању муж наше познате глумице, па на ту фору изнудише да се прода по почетној цени. Занесвестило ми се од идиотизма. Толико понижења сликара и лепоте у хуманитарне сврхе нисам видела за целог свог живота. Србија данас.

ИНТЕРКОНТИНЕНТАЛ

Седимо и пијучкамо чај са Дашом из Легенди и његовом вамп, фенси талентованом супругом Неном. Оговарамо бивше скојевце и комуњаре који сада глуме демократе. Онда се бавимо суптилним темама, од музике до књижевности. Јуримо неке чизме за глумца који игра Александра Обреновића и, срећом, Даша их налази код неког пријатеља доктора. Скупштина града је забранила, или да кажем није дозволила, Патријаршији да организују промоцију ЦД-а црквене музике код њих. Како смешно и апсурдно. О томе наравно неће бити речи у медијима, јер нико не жели да таласа. Још једна прећутна забрана. Када ће у Србији критеријуми личних преференција престати да важе? Чујем да нисам ни ја по вољи другарице, пардон госпође Мојовић, то је олакшавајућа околност, постала сам у последње време толико омиљена да ме то просто забринуло. Нисам ни навикла да сам подобра код разних структура. Срећом, ето мени забрана и прекора са њених висина...

Деца која не знају за другу децу

Кад би сви људи на свету као шиптарска деца у Обилићу на Косову – тад био би мир! У Обилићу, из кога су албански основци протерали и последњег Србина – тренутно влада мир.

✎ МИОДРАГ МИЛОЈЕВИЋ

Шта знају деца шта је етничко чишћење? Не знају ништа, а опет су 17. и 18. марта ове године албанска деца очистила Обилић од Срба. На раменима ђачке торбе, у рукама камење са оближње пруге, у рукама флаше са бензином. Деца пале, деца жаре по Обилићу. Наоружани знањем, Молотовљевим коктелима, ученици осмолетке су, револтирани, прекинули наставу и читали Србима лекцију из историје. Почистили су Тодоровиће, најбројнију и најотпорнију српску фамилију у Обилићу.

Шта се све догађало, а шта све није, у Обилићу 17. и 18. марта? Сукоби на све стране. И на српској страни је било сукоба. Неки од седамнаесторо Срба из Обилића, који су припадници КПС (косовска полицијска служба), кренули кундацима на сународнике да не би изгубили службу, плату од 220 евра и право на кредит од хиљаду евра. У бази Кфора у Приштини дошло до сукоба српских избеглица и српског свештеника из Канаде који је одржао говор и убеђивао их да остану на Косову, да бране и чувају српску земљу и светиње. Јер, ако они оду ко ће да остане на Косову?

Пре годину дана, априла прошле године, у српску енклаву у Обилићу је стигла двадесетогодишња Јелена Тодоровић право из Србије. Јелена је чула за реч енклава, знала је, вероватно, шта та реч значи, али није марила много. Удала се из Србије у енклаву. Тек што је закорачила, тек што је почела да се навикава на живот у логору – троструко убиство Столића, недалеко, десет минута хода од њене куће.

„Живела сам у Обилићу годину дана, непуну годину. Нисмо смели да се крећемо али смо могли до првог и до другог комшије у истој улици. Некад бисмо се усудили да кренемо мало даље, преко пруге. Уз ризик, наравно... Живели смо у нади да ће се ситуација поправити, да ће Срби почети да се враћају, ја годину дана, остали – пет година...”

Свакога дана, сем четвртка, из Обилића креће конвој за Грачаницу или Митровицу, два пута дневно – Срби одлазе у куповину. Прве три године са пратњом, од кад је Јелена стигла без пратње.

„И ја сам путовала. Путника из српских села је било много. У Грачаници, где је слобода, купујеш два-три сата. Возе Срби, профе-

сионалци, који не знају за страх. Прелазимо онај велики мост, преко Ветерника стижемо у Грачаницу. Ја сам се ужасно плашила, али моји сапутници, они тако живе пету годину, огуглали су на све. Севне понеки камен, опсују, добаце, ставе шаку испод врата – што значи резање грла. Временом сам и сама научила да будем храбра. Живели смо као сваки храбар народ.”

Сваки дан је исти у енклави, али су се поштовали празници:

– Кад је празник мораш да изађеш да нешто купиш...

СВАКО БРАНИ СВОЈЕ

Кад се догоди убиство по месец дана се не излази из кућа, Кфор појача обезбеђење. Али се после месец дана све заборави. И Кфору досади да чува Србе и Србима досади да се чувају.

Храбром народу 18. марта ове године храброст није помагала – кад су други одмагали. Кад су, у пола девет ујутру, пред српске куће банула деца, која се не плаше ни Кфора

ни Срба, ни математике ни физике. А математика је показивала да у Обилићу живи тачно 378 Срба.

„Прво су се 17. марта у центру Обилића окупили средњошколци пуштени из школа. На челу колоне четири заставе. Прошли су, уз ломљаву и бубњеве, нашом улицом. Полупали су прозоре, демолирали врата и отишли. Куће нису палили. Мој плац је велики, кућа је далеко од улице. Нису ми разбили прозоре. Муж ми ради у Звечану, у кући сам са бебом од месец дана. Пруга је недалеко, српске куће са једне и друге стране пруге.”

Око пет сати поподне демонстранти се повлаче. Срби гледају српску, а ако знају албански и албанску телевизију. Албанци криве Србе за блокаду моста на Чаглавици, за три албанска детета која су нестала у Ибру. Срби говоре да је реч о организованом, испланираном нападу, док у пожару горе цркве и села. Јелени није јасно шта се догађа: „Нормално, свако брани свој народ...”

Опо пет поподне демонстранти се повлаче. Тишина је. У таквој тишини треба дочекати ноћ. Паника је, али нико не бежи јер би истрачао пред Албанце, улетео им у руке.

Поред демонстраната, у корак с њима, иду полицајци из косовске полиције који су уједно и демонстранти. Чувају достојанство униформе – не придружују се маси која каменује. Само гледају и уживају.

„Груписали смо се, нико није смео да у кући сам дочека ноћ. Ако преживимо прву ноћ, рачунали смо да ћемо остати. Сутрадан ће сигурно доћи Кфор. Прву ноћ смо одлично прегрмели. Нико није дошао. Седимо поред телевизора, гледамо шта се догађа, из сата у сат...”

Седели су и пратили шта се догађа у другим местима, као да ће их Албанци заборавити. Са бебом у наручју Јелена се сутрадан вратила кући. Прошла је страшна ноћ, а њена беба се враћа жива.

„Ставила сам воду да окупам бебу. Мирно је све до пола девет. Прозор мог купатила је окренут цркви. Чујем да прво пале цркве, моја кућа је до цркве. Прво чујем: „Не бојте се, гори црква! Прво чујем, после и сама видим дим како се извлачи. Узимам документа, узимам дете, поново бежим у комшијско двориште.”

Да ли је то неки знак или није, црква у Обилићу није хтела да гори. Одзвњања камење по бакарном крову, запалила су се врата, али пламен није хтео у цркву. Бесни Албанци довлаче гуме и разбијају врата. Тек тад се запалила смеша бензина

и гума. Познаници и рођаци из Грачанице и Племетине, оближњих српских села, праве још већу панику: „Бежите, избављајте се некако!”

Избављења нема. Седи и ћути, каже Јелена. Око пола девет 18. марта на ноге су се подигли основци забринути за судбину Косова. Други су видели наставнике, Јелена само децу. Да је пред децу изашао један војник, да је пукла петарда, Срби би у Обилићу били одбрањени.

„Нећете веровати, деца су носила ташне на леђима, каменице, флаше са бензином и

палила. Видим дим преко пута пруге, видим гори комшијска кућа." У маси од четири стотине деце која је прошла улицом видела сам више девојчица него дечака! Да пред децом побегнемо!

Очи у очи са децом се нашла и породица Стојана Тодоровића. Стојан, његова жена Јаворка, медицинска сестра, и деца – Бојан, ученик четврте године средње школе, Љилана, Јелена и четворогодишњи Лазар, очи у очи. Албанска деца потпаљују улазна врата, кућа се губи у црном диму. Тодоровићи, цела породица, у кући, пламен се приближава, корак по корак. Пред вратима стоје деца, Тодоровићи искачу кроз прозор и боси беже преко ливада. Препливали су Ситницу, кренули према селу Црквене Водице. Кфор их је у бекству сустигао и покупио.

БОДЉИКАВА ЖИЦА

Куће преко пруге Албанци су у бесу одмах палили. Куће до цркве са друге стране пруге су, кад Срби изађу, пљачкали па палили.

Да су хтела, албанска деца су могла да обиђу са друге стране и врате Тодоровиће у пламен. Али нису, јер се радило о хуманом пресељењу.

„Да су хтели да нас убију – могли су. Циљ им је био само да нас отерају...”

Стижу спасиоци у последњи час. Пожртвовани, ваде Србе из пламена из запаљених кућа. Са панцирима, шлемовима, упереним пушкама, долазе војници Кфора. Били су у Обилићу и Енглези и Норвежани, сада су Финци и Швеђани, али сви су били исти. Енглески војници су преплашени – ако су основци овакви шта би средњошколци могли да направе? Ако деца од десет година пале све живо, ако су десетогодишњаци зашли у српске куће, шта би тек направили они у пубертету?

Још 1999. војници Кфора су поделили свим Србима у Обилићу котурове бодљикаве жице. За личну употребу, колико да се заштите. Тодоровићи су бодљикавом жицом уплели капије, истурили котурове жице испред улазних врата. Сада су војници или преплашени или им се невероватно жури. Пожурују Србе. Срби се заплићу у жице, као пиле у кучину. Сами су себе заробили.

Јелена прича: „Дошли су са три ципа, нервозни, преплашени. Са њима је један полицајац КПС-а, Шиптар. Енглези нас пожурују: – Гоу, гоу, гоу, гоу!”

Као пси Срби гребу испод жице како би изашли на улицу. Али, Јелена држи у наручју Анђелу, којој је месец дана. Снашли су се војници.

Подигли су целу капију а испод ње – четвороношке се провлачи Јелена са бебом коју не испушта.

Један војник за воланом, један држи уперену пушку пред вратима ципа. Право пред станицу полиције у Обилићу. Јелена плаче путем, јер је чула кад су рекли „прво жене и деца”. Значи, да су оставили мушкарце!

Са албанским комшијама, све су то староседеоци, пет година није било проблема. Али Семија, први комшија је досељеник, купио је кућу од једног Србина, њега ће Јелена памтити.

„Породила сам се у болници у Косовској Митровици. Нисам ни стигла кући, а Семија је у нашу кућу донео оделце за дете. Чули

смо се, разговарали смо. Није могао ништа да сачува...”

Оделце које је купио Семија је остало да се кува у веш-машини. Остао је веш да се суши на жици... Имало је, признаје Јелена, шта да се опљачка. Али и кад све заборави, не може да заборави креветац који је, путујући уз ризик и са страхом, купила у Грачаници: „Креветац! Потпуно нов креветац!”

На сунђерима, у прашини, у бази Кфора, на бетону, леже Јелена и Анђела, стара месец дана. И још једна беба стара двадесет дана. Јелена моли, преклиње да нађе смештај, јер дете почиње да се гуши.

Игром случаја један преводилац, Србин, њен је познаник. Он обећава да ће је извући. Јелена стиже у Косовску Митровицу у суботу 20. марта. Избезумљена, тек што је устала из прашине, постаје медијска звезда. Излази из возила – чека је на стотине камера.

„Видели сте ме, вероватно на телевизији. На БК. Соња Ступар, рођена сестра мога мужа, бебу и мене виде-ла је у Америци! Приказали су ме у Грчкој, Македонији...”

Јелена силази не сигурним кораком, боји се да дотакне земљу а прате је стотине камермана. Прате јој сваки покрет, израз на лицу. Избезумљена, грли мужа и девера који су у Митровицу стигли из Звечана.

Тада је једини пут у животу Јелена била у центру пажње и никада више. Тада је цео свет гледао Јелену, данас је нико не види.

Она је избеглица. Добила је три килограма пасуља и по неку љубазну реч. Позајмљује гардеробу.

„Напишите да сада немамо ништа...”

Јелена би желела да се врати у Косовску Митровицу ако би тамо за њену породицу нашли место. Ако то не би био прихватни центар, и ако би био...

ПЉАЧКА ОДМАХ

Са петог спрата српске стамбене зграде у центру Обилића, популарно назване Ламела 5, Далибор Петковић је посматрао паљење цркве, српских кућа и све што се одиграло у Обилићу 17. и 18. марта. По Далибору, све је почело 17. марта око три сата када је маса Албанаца претукла неколико Српкиња и једног Србина, путнике који су се затекли на железничкој станици. Далибор говори енглески и разговарао је више пута са америчким полицајцем Вилом, из државе Тенеси, који ће 18. марта наредити евакуацију зграде, без обзира што се преко пута налази станица полиције.

Кроз кордон полицајаца – право из зграде у станицу полиције.

Вил је био категоричан: „Нема довољно средстава, нема довољно војника. Евакуација у року од 15 минута!”

Далибор је извесно време радио у српској невладиној организацији „Комитет за заштиту људских права”, радио је три године при УНХЦР-у, носио је конзерве и чоколаде, делио хуманитарну помоћ убијеној породици Столић.

Гледао је како су каменицама хиљаде Албанаца гранатирани и растурили општинску зграду из ЈУ-програма, популарно названу Бела зграда.

„Гледао сам како уносе аутомобилске гуме и пале цркву. Гледао сам како су изнели иконе. Најмање тридесет људи који су учествовали у паљењу препознао бих...”

Гледао сам кад је маса од триста Албанаца јурнула према кући Трајка Тодоровића која је запаљена. Пре ње су запалили кућу Тодоровића који је у Обилићу познат под надимком Ђури.

„Кфор је 17. марта покушао да заустави масу са четири војника. У станици полиције су се налазили чешки специјалци. Док косов-

ска полиција или чешки специјалци евакуишу Србе, маса демонстраната чека да ови изађу и, чим возило крене, почиње пљачку. На лице места су долазили заједно.” Далибор Петковић има шестомесечног сина, а Ана Петковић, његова жена, је последњих шест месеци провела у згради из које пола године није изашла.

„Код комшије идем у стан број 3. Поподне идем код сестре у стан број 4. У згради живи дете од три године које никад није видело кокошку. Ја могу и на четврти и пети спрат, да играмо карте. Увек исто, било лето или зима. Тамо нема годишњих доба. Нема кише, нема снега.”

У згради је живела трогодишња Јована Рајић која се никад није попела на љуљашку. Никада није изашла испред зграде, никада није била у парку. У згради је четворо деце која никад нису видела другу децу. Јована их види кроз решетке, види албанску децу како се играју. Стане на гелендер, ухвати се за шипке. Зове из свег гласа:

„Бато, село! Дођи да се играмо!”

Албанска деца, шетају их родитељи, окрећу главу. Јована Рајић се врати у стан и почиње да плаче. Дуго, искидано плаче.

Ни сама не зна зашто.

Интерес увек, помоћ по потреби

Мада је Први српски устанак доживео војни слом, он је имао огроман значај за даљи ток ослободилачке борбе како српског тако и осталих хришћанских народа на Балкану. Карађорђеви устаници су показали да Турска за њих није више непобедива господарица, те да је дошло време да се преко добро осмишљене комбинације властитог оружаног отпора и подршке европских сила изведејствује национално ослобођење и формира самостална држава. Управо ће примена ове формуле довести наредних деценија до појаве првих независних или аутономних националних држава на Балкану.

➔ Др Ђоко ТРИПКОВИЋ

Балкан је тек од друге половине 18. века почео да привлачи већу позорност свих европских сила. До тада су се приликама на овом подручју бавиле само суседне хришћанске државе, Аустрија и Млетачка република, првенствено како би локално хришћанско становништво укључиле у бројне ратове које су водили с Турцима крајем 17. и почетком 18. века. Од почетка 18. века, то јест од времена цара Петра Великог, и Русија се активније укључује у сукобе с Турском, а самим тим се увећавала и њена позорност према Балкану. На пораст њених државних интереса у овом правцу свакако је утицала и спознаја да огромну већину становништва тога региона чине православни хришћани. Ове околности су биле од суштинског значаја за судбину региона Балкана и свих народа који су ту живели, међу њима и Србима.

Срби су се нашли, и због своје географске позиције, у самом вртлогу ових сукоба – они насељени у јадранском залеђу (Црна Гора, Херцеговина, Далмација) укључивали су се у акције Млечана, док су они из области уз Саву и Дунав као и моравско-косовског басена помагали аустријске војне подухвате против Турске. За такву своју опредељеност, за спремност да се у сваком моменту прикључе ратним акцијама суседних хришћанских сила, Срби су плаћали веома високу цену с обзиром на чињеницу да су се све те акције завршавале повлачењем из области које су они насељавали. Турци су обнављајући своју власт спроводили сурову одмазду огњем и мачем, па су тако многи крајеви буквално опустели. Српски живаљ, спасавајући голи живот пред налетом немилосрдне турске сабље, једини спас је видео у бегу према северу и западу. Ређале су се једна за другом, веће и мање, сеобе Срба (највеће су биле оне под патријарсима 1690. и 1737), у којима је насељаван прилично широк појас територије Хаб-

збуршке монархије уз границу са Турском (Војна крајина). Ове сеобе су имале значајне последице на демографску слику подручја у којима су до тада Срби живели, а неке од њих су имале трајни карактер. Ти крајеву су опустели, а Турци су тај празни простор попуњавали досељавањем углавном арнаутског живља из северне Албаније. Мањим делом Срби су одлазили на територију Млетачке републике.

ВЕЗА СА ХРИШЋАНСКИМ ЦАРЕВИНАМА

Срби су, дакле, већ од краја 17. века (велики Бечки рат) успоставили значајне везе са ове две хришћанске силе. То је било веома важно, посебно кад је реч о Аустрији, с обзиром да се велики број Срба после сеобе из 1790. нашао под њеним суверинитетом. Срби су тада по први пут, после губљења независности у 15. веку, наступили организовано, као национални колективитет у односима са једном великом хришћанском силом. У почетку је интерес и тежње тог колективитета заступала и обликовала Српска православна црква, тачније речено највише свештенство на челу са митрополитом. У то време успостављени су први контакти и са Русијом који су током прве половине 18. века прерасли у прилично устаљену везу из које је простекла и идеја о масовном пресељењу Срба у Русију (Нова Србија). Та идеја била је делом и израз немоћи Русије да у том тренутку испуни жељу Срба да се једним снажним војним захватом, у коме би и они учествовали, потуку и протерају Турци с Балкана и на тај начин њима омогућио повратак у постојећину.

Даљим протоком 18. века још више се разгранавала веза Срба са ове две велике хришћанске царевине и тако стицало искуство у пословању с њима. Интерес осталих европских сила за ситуацију на Балкану био је индиректан – огледао се углавном у њиховом стратешком односу према Аустрији и Русији.

Француска је због перманентног ривалства и сукоба са Аустријом подржавала Турску, с којом је имала прилично добре односе, тако да се често дешавало да кад Аустрија крене у поход против Турске, Француска отвори рат против ње у средњој Европи. Пруска је гледала да аустријске и руске подухвате према Балкану наплати територијалним уступцима ових сила, првенствено на рачун Пољске. Последња европска сила у овом набрајању – Енглеска – била је у овом погледу можда најмање ангажована и заинтересована. Међутим, последњих деценија 18. века, Енглеска се због губитка северноамеричких колонија све више окретала ка својим поседима у Индији, чиме се њен интерес према Медитерану и Турској нагло увећавао. Она је почела да игра све важнију улогу у игри великих сила у решавању такозваног Источног питања. У ово време, крајем 18. и почетком 19. века њена стратегија би се могла у најкраћем описати као настојање да на рачун слабљења Турске јача своје присуство у Средоземљу и тако повећа безбедност поморских и копнених путева према Индији, с тим да у исти мах сузбија амбиције Русије и Аустрије да појединачним или заједничким акцијама слома Отоманску империју и уместо ње на подручју Балкана и Источног Средоземља успоставе своју превласт (што директно, што преко инсталирања низа вазалних држава).

РАСТУ НАДЕ

Из напред наведеног прегледа позиција великих сила, можемо закључити да су Срби (слично је било и са осталим хришћанским народима Балкана) у борби за своје национално ослобођење, која је неминовно предстојала, могли да рачунају на помоћ Аустрије и Русије и то захваљујући околности да се њихова

Карађорђе

борба поклапала са интересом ових сила да потисну Турску с Балкана и Европе уопште. Не може се, наравно, оспорити чињеница да су у овим државама, посебно код обичног становништва и у интелектуалним круговима, постојала осећања солидарности према балканским хришћанима и жеља да им се помогне у њиховим ослободилачким борбама. Међутим, пресудан је био државни интерес. Да је то тако показује и чињеница да ови народи

нису добијали никакву конкретну подршку и помоћ од преостале три силе, иако је и тамо било слично расположење обичних људи и интелектуалаца, јер је логика државног интереса налагала уздржаност у том смислу.

Наде Срба да ће се напослетку нешто више урадити на свари њиховог ослобођења од турске власти порасле су у другој половини 18. века, посебно кад су велика руска императорка Катарина Друга и хабзбуршки цар Јосиф Други склопили савез ради реализације великог пројекта коначног пораза Турске и међусобне поделе њених европских поседа (Херзон 1787). Овоме је претходно болан пораз Турске у рату са Русијом, после којег је Кучук-Кајнарџијским миром (1774), уз велике територијалне уступке, била присиљена да Русији призна статус силе заштитнице хришћана под њеном влашћу. Овом победом Русија је преузела водећу улогу (до тада је то била Аустрија) у сламању већ посустале моћи Отоманске царевине и њеног потискивања са европског тла. Русија је постала главни претедент у трци чији је циљ била позиција новог господара у вековном симболу светске моћи – Цариграду. Чинило се да је данашњи сан руских императора о изласку на „топла мора“, о преузимању контроле над мореузима (Босфор и Дарданели) и устоличењем у древном царском граду на Босфору био на путу остварења.

Срби су се као и до тада одазвали позиви Русије и Аустрије да узму учешће у рату који је започео 1788. године. Још једном су узлетеле њихове наде, многи су били уверени да је куцно час коначног кидање ланаца вековног ропства, да ће напослетку уз помоћ обе хришћанске империје дочекати толико жељени дан слободе. Масовно су приступали добровољачким одредима (фрајкори) у склопу аустријске војске, али сада, по први пут, не као појединци већ организовани у засебне јединице чији су заповедници били официри српске националности. Главкомандујући целог фрајкора био је аустријски официр Михаљевић, а посебан део тих одреда који је оперисао у поморављу чиниле су јединице под командом Коче Анђелковића (Кочина крајина). Савезници су у почетку имали извесног успеха – Руси су продрли до Дунава, а Аустријанци су током 1789. заузели Београд и Србију у гранцама Пожаревачког мира. Међутим, убрзо су се ствари преокренуле у корист Турске, будући да се Аустрија још једном морала окренути својим западним границама и унутрашњим превирањима изазваним француском револуцијом. Нови аустријски цар (Леополд Други) решио је да склопи мир са Турском, што је учињено у Свиштову (1791) према којем су границе остале на Дунаву, Сави и Уни. Руси су такође склопили мир с Турцима у Јашју те исте године.

И поред тога што су границе остале непромењене, Срби су из овог рата извукли значајне користи и искуства. Турска је, према овим мировним уговорима, била обавезана да спроведе реформе и побољша положај хришћанског живља под својом влашћу, што се у наредним годинама у извесној мери и спроводило у склопу реформи султана Селима Трећег. У сваком случају положај Срба се у последњој деценији 18. века осетно поправио, посебно оних у Београдском пашалуку. Поред тога, Срби су стекли значајно војно искуство

војујући у последњем рату у засебним јединицама под командом сопствених официра – стекли су самопоуздање и праксу у спровођењу самосталних војних акција. На крају, Срби су кроз овај рат појачали везе са две кључне хришћанске силе, могли су такође да донекле сагледају комплексност и међузависност односа између кључних европских држава, те да запазе чињеницу да се односи међу њима често и битно одражавају на судбину малих народа. Све то ће се 1804. показати као драгоцене искуство, јер су главни актери велике српске буне били управо људи који су активно учествовали у фрајкору и уопште имали искуство у односима са аустријским властима и јаке везе са Србима с оне стране Саве и Дунава.

Селим III

Порта, међутим, није тај моменат искористила за спровођење темељних реформи огромног али већ посусталог царства којима би била модернизована државна управа и привреда по европским узорима и унапредила положај бројних потлачених народа. Реформе Селима Трећег су наилазиле на жесток отпор моћних привилегованих структура. Царство су потресали немири и све чешћа одметања локалних властодржаца и узурпатора, који су мимо контроле централне власти заводили своју страховладу, нарочито у периферним провинцијама. Тиме је додатно погоршаван положај локалног хришћанског становништва, због чега је нарастало њихово незадовољство а самим тим и тежње за националним ослобођењем.

ПРЕМАЛО ЗА КАРАЂОРЂА

У таквим околностима, у северној пограничној провинцији – Београдском пашалуку – дошло је до побуне Срба у сам освит 19. века (1804). Тамошњи српски живаљ, који је активно суделовао у претходном аустро-турском рату и којем је од султана био обећан извештај степен самоуправе, био је просто принуђен на побуну. Притиснути несносним зулумом одметнуте јаничарске дружине (дахије), која је убивши пашу завладала Београдским пашалуком, Срби су под вођством Карађорђе Петровића подigli оружану буну управо у жеку Наполеонових ратова, дакле у време када објективно нису могли добити обилнију помоћ европских сила, првенствено Руси-

је и Аустрије, због њихове заузетости међусобним обрачунима. Ова чињеница директно ће утицати на ток и судбину Карађорђевог устанка.

И поред задивљујуће храбрости и пожртвовања, Карађорђеви устаници нису имали снаге да се сами, без непосредне помоћи споља изборе са Турцима, поготову од кад су прешли из фазе буне против дахија у битку за независност Србије која је подразумевала рат са самим султаном. Свесни те околности, Карађорђе и остали устанички вођи настојали су да придобију подршку и помоћ Аустрије и Русије. Поглед су превасходно бацали на суседа преко Саве и Дунава. Тражили су од Беча да им помогне у снабдевању оружјем и муницијом, као и у политичком заступању пред Портом. Но, бечки двор и влада су ценили да им је у постојећој констелацији пречи интерес да чувају пријатељске односе са Турском него да подрже српске устанике, па су њиховим вођама поручивали да се помире са Турцима, а да ће они у томе посредовати и порадити на испуњењу гаранција и обећања које су султан и Порта прихватили после последњег рата. То је, међутим, за Карађорђа и његове сараднике било премапло. За хватање у кошца са самом централном влашћу у Цариграду, с којом су ушли у оружани кофликт 1805, била им је неопходна далеко обилнија и конкретнија помоћ. Како је поред исказане невољности, Аустрија убрзо ушла у рат са Наполеоном у којем је трпела пораз за поразом, на њу се очигледно више није могло рачунати. Преостало је једино да се илегално и полуилегално, првенствено преко пречанских Срба, тамо набавља ратни материјал.

Преостала нада била је уперена ка другој великој сили – Русији. Иако је било реч о етнички и верски блиској империји, која је за себе већ била стекла статус протектора балканских хришћана пред Портом, за Карађорђево устанике није било ни мало лако да задобију помоћ с те стране. Наиме, реч је било о релативно далекој земљи, са којом нису постојали стабилни контакти и везе. Било је јасно да се није могла очекивати брза и знатна материјална помоћ с те стране. Реалније је било добијање ефективне политичке подршке. У сваком случају, у потргу за том подршком ка Русији се, још прве устаничке године, упутила делегација коју су сачињавали прота Матија Ненадовић, Јован Протић и Петар Чардаклија. Била је то прва дипломатска мисија модерне српске државе. Српска депутација је лепо примљена, руска влада им је, уз уручење новчане помоћи за устанике, саветовала да поднесу своје захтеве у Цариград, које ће она подупрети.

Срби су послушали овај савет па су по повратку у Србију предали Порти молбу у којој су тражили самоуправу за Србију уз изражавање верности султану (1805). Молба је, међутим, одбијена. Турска влада је проценила да устанак Срба представља велику опасност за одржање власти Отоманског царства на Балкану, те да је једино добро решење насилно гушење Карађорђевог устанка и на тај начин у корену сасеку комешања и покрети који су се под утицајем српске буне манифестовали код свих осталих хришћана на Балкану. Поред тога, Порта је сматрала да је стање на спољнополитичком плану повољно

за њу, то јест да Аустрија и Русија нису у позицији да војно интервенишу на Балкану. У принципу била је то исправна рачуница, али се у реализацији те намере испречила неочекивано јака отпорност Карађорђевих устаника. Редом су током 1805-1806. тучене царске војске које су ка побуњеној Србији продрле из правца Ниша и Босне (Иванковац, Мишар, Делиград), а у децембру 1806. устаници су после дуге опсаде ослободили Београд.

КАЛКУЛАЦИЈЕ НАЈВИШЕГ РАНГА

Иако је после ових сјајних победа на бојном пољу имало контролу над готово целом територијом Београдског пашалука, устаничко вођство је паралелно с оружаном борбом спроводило интезивну дипломатску активност са циљем да Турска и остале велике силе признају тековине дотадашње борбе. У лето 1806. направљена је у Цариград делегација на челу са Петром Ичком са задатком да закључи мир са Портом. Преговори су потрајали све до јануара 1807. када је склопљен прилично повољан мир (Ичков мир). Према

Наполеон

њему, Срби су били дужни да плаћају Турској данак одсеком и то тако што би га прикупили српски кнезови од којих би прикупљену суму једном годишње преузимао Портин чиновник (мухасил) у Београду. Поред тога, било је одређено да Србију напусте сви јаничари и крџалије, а да њоме управља баш-кнез. Србија је овим миром практично добила аутономију; било је то знатно више од онога што су устаници могли и да замисле на почетку буне против дахија. Успех је постигнут не само захваљујући показаним војним вредностима, већ и дипломатским средствима и осећају да треба ићи на преговоре с Турцима у тренутку када су они настојали да због све компликованијих односа са Русијом на миран начин реше ствар са Србијом. Мада због развоја односа међу великим силама, у троуглу Русија – Турска – Француска Ичков мир није примењен, он има високу историјску вредност: био је то први званични уговор нове српске државе с једном од великих сила, а уз то на његове одредбе ће се доцније позивати Ми-

лош Обреновић у преговорима са Марашли Али-пашом.

Судбина устанка је у његовој другој фази (од 1807) директно зависила од развоја односа у наведеном троуглу (Аустрија је услед пораза од Наполеона била у другом плану). Наполеон је напакон успео да успостави стратешко савезништво са Турском и наговори султана да крајем 1806. објави рат Русији. Овим маневром он је желео да пажњу Петрограда и главнину руских снага усмери према југу, како би имао одрешене руке за наметање своје хегемоније у централној Европи. Одмах потом, он је склопио мир са Русијом (Тилзит, 1807), али тај мир није имао перспективу, био је само провизорно невољно решење, које је Наполеон смерао да искористи за сламање свог главног непријатеља, Енглеске, док је, с друге стране, руски цар Александар Први настојао да измирење с Наполеоном искористи за реализацију руских претензија на Леванту. Убрзо се показало да се интереси две водеће континенталне силе у суштини дубоко супротстављени. Наполеон није никако хтео да допусти излазак Русије на Средоземље и њену контролу над Цариградом и мореузима, а Русија није пристајала да буде укључена у Наполеонов пројекат континенталне блокаде Енглеске.

Варљиво француско-руско савезништво и краткотрајно руско-турско примирје (1807-1809), склопљено уз посредовање Француске, омогућили су Србији две године мира. Порасле су наде да ће се дипломатским средствима, уз подршку европских сила, учврстити устаничке тековине, што би на крају процеса било крунисано признањем самосталне српске државе. У том смислу, међутим, није било неких битнијих помака, на првом месту због тога што Порта и поред извесних уступака никако није прихватала захтев Срба да им стране силе гарантују споразум са Турском о самоуправи. Утом су се поново почели гомилати црни облаци над Европом, а тиме и над Балканом и Србијом. Опет су се заворице ратне заставе – спремао се завршни чин великог европског војевања Наполеоновог доба. У настојању да ухвате што боље позиције за ту завршницу, све европске силе су настојале да поправе односе са Турском, при чему су, уз остало, јасно стављале до знања да не подржавају српске тежње за државном независношћу. Порта је практично добила сигнал да има одрешене руке да предузме војне мере у циљу кршења отпора устаничке Србије. Она је такву околност покушала да чим пре искористи, тако да је већ 1809. војнички снажно притисла Србију (Чегар).

ПОМОЋИ НИОТКУДА

Устаничко вођство је тражило помоћ на све стране: код Аустријанаца, Француза, Руса. Карађорђе је понудио Аустрији да поседне српске градове (Београд, Шабац, Смедерево), чак је изразио спремност да се прихвати да један аустријски принц буде кнез Србије које формално поставља Порта. Али, влада у Бечу то није прихватила. На њен став утицали су свакако и савети Наполеона (после победе над Аустријом 1809. и женидбе са царском кћерком имао је битан утицај на политику Беча), који је сматрао да би такв чин водио преурањеном сукобу са Русијом и у сваком случају кварењу односа са Турском, са

којом је желео да очува стратешко савезништво. Из истог разлога, дакле очувања добрих односа са Портом, Наполеон се оглушио на директну молбу Карађорђа да пружи помоћ и заштиту Србији, који му је упутио преко личног изасланика Рада Вучинића 1809. године.

Србија је тада спасла околност да се Русија још није одрицала покровитељске улоге, па је поново против Турске покренула ратне операције на Дунаву. Уследиле су две године заједничког војевања, у којима су руске трупе на Дунаву успоставиле блиску кооперацију са српском устаничком војском, првенствено оном у Неготинској крајини. Та сарадња је резултирала лепим успесима на бојном пољу (ослобођени су Неготин, Кладово, Прахово). Но, неминовност коначног обрачуна са Наполеоном, који је с огромном војском кренуо у поход на Русију 1912, приморао је Русију да склопи мир са Турском (Букурештански мир) којим је Турској признато право да поново запоседне Србију, уз регулисање заштите права српског народа. Српске вође нису прихватиле одредбе Букурештанског мира, чиме је била запечаћена судбина Првог српског устанка.

Узалудан је био отпор Карађорђевој војске – неупоредиво надмоћнија турска сила провалила је у Србију с више страна. Она је, мотивисана осветничким гневом и мржњом, огњем и мачем, страшним погромом и свирепим злочинима још једном успостављала султанову управу и власт Турака у Београдском пашалуку. Карађорђе и многе остале вође су пребегли у Аустрију. Народ је такође у масама бежао преко Саве и Дунава. Турци су, међутим, после вести о поразу Наполеона код Лајпцига (поткрај 1913), плашећи се интервенције европских сила, обуставили терор и почели да призивају народ и његове старешине, како оне који су избегли вани тако и оне који су остали по збеговима у Србији, да се врате мирном животу под регуларном управом царских чиновника и властитих кнежева.

Судбина Карађорђевог устанка, односно борбе за независност Србије, могла је послужити као добра поука у каснијим настојањима не само Срба, већ и осталих балканских народа, да је од пресудне важности максимално пажљиво праћење и процењивање констелације снага и односа између великих сила, да своје тежње морају везати за интерес оних спољних фактора који им могу помоћи, да у велике подухвате не крећу без осигуране подршке барем једне велике силе. Вођама њихових националних покрета морало је бити јасно да владе европских сила у акцијама према Балкану не мотивишу принципи француске револуције, нити осећај хришћанске солидарности или право народа на слободу и независност који су јавно истицали, већ искључиво егоистични интереси стицања позиција и утицаја у овом делу света. Карађорђева Србија је у том погледу имала мало искуство, али су њени вођи, иако далеко вичнији оружју него дипломатији, сасвим јасно уочавали неопходност добијања снажне спољне асистенције, успевајући да на том плану постигну релативно добре резултате и то у изузетно тешким и компликованим околностима великог, преко две деценије дугог, обрачуна европских сила. ■

ДУШЕВНИ БОЛОВИ ИЛИ НАСТАВАК „ЧАЈЕВИЋА ПРОТИВ СРПСКЕ РЕЧИ“

Болови једни и болови други

Десет година судског спора поводом текста који је неке
погодио у дубину душе

У лето 1993. године, кроз исповест Фаика Тафра, заточеника логора у фочанском (касније Србиње) КПД-у, „Српска реч“ је у више наставака објавила фељтон о злочинима српских оружаних формација над Муслиманима у Фочи, лета 1992. године. Фељтон је у „Српску реч“ донео Шефко Аломеровић, касније председник санџачког Хелсиншког одбора за људска права. У то време, наиме, „Српска реч“ је била једини београдски медиј, поготово међу онима са националним предзнаком, који је у ратној клиници отворено и принципијелно бранио не само свој народ од оних који су га нападали (што се подразумевао), него и друге народе од свог, кад је то налагало историјско, национално и професионално достојанство (што је тада било више него опасно) па је фељтон, у кулминацији рата у БиХ, и објављен.

Шефко Аломеровић, код кога је Тафро са још десетак Фочака боравио по ослобађању из логора, каже да је овај текст претходно нудио „Времену“ и „Борби“, али да су га тамо глатко одбили.

Фељтон је објављен под насловом „Приче са источне стране: Фочанско лето 1992.“ У четвртој наставку исповести, објављеном 2. августа 1993, Фаик Тафро поред имена педесетак Муслимана побијених у фочанском КПД-у од 25. јула до 2. августа 1992, помиње и 16 имена, презимена или надимака наводних учесника у злочинима. На том списку нашли су се и извесни „Чајевићи“, без имена или надимака, и то је једина реч „Чајевићи“ у целом фељтону. Међутим, нешто касније, међу овим „Чајевићима“ „препознали“ су се Петар и Миле Чајевић из Фоче и тужили „Српску реч“ због изношења неистине којом им је нанет „душевни бол нарочите јачине и дугог интензитета“ и повређени „част и углед“.

У сведочењу пред Првим општинским судом у Београду Петар и Миле Чајевић, отац и син, поднели су извод из матичне књиге рођених и потврду фочанских општинских органа да су „једини Чајевићи у Фочи“. Петар је, тврди, по избијању оружаних сукоба у Фочи напустио град, „са групом својих пријатеља Муслимана“ и избегао најпре у Црну Гору, а затим Србију. У Фочу се, наводно, није враћао. Његов син Миле Чајевић био је, каже, војно ангажован у обезбеђивању важних објеката. У сведочењу пред Судом није спорно да су се у Фочи дешавали разни злочини, да

су људи убијани, али је казао да „он никада ни у кога није пуцао, нити би икада икога убио“.

Занимљиво је да Чајевићи тада нису прихватили предлог Богољуба Пејчића, главног уредника „Српске речи“, да испричају своју верзију догађаја и да овај лист објави деманти, из чега би се могло закључити да су паре а не душевни бол или истина главни мотив покретања тужбе.

Шефко Аломеровић је, опет, био сигуран да у Фочи има још Чајевића. Он зна за Чајевиће из села у Бунчића и Фочанских јабука у околини града и да „по логици ствари најмање 2-3 породице носе исто презиме“. За доказ

који су Петар и Миле Чајевић поднели Суду каже да није валидан пошто, иако потиче из друге државе, није оверен у конзуларном представништву. „Постоји индиција да је један Чајевић који је вршио насиље и на кога је Фаик Тафро највероватније мислио, погинуо у оружаним акцијама“.

Било како било, „Српска реч“ и Богољуб Пејчић кажњени су најпре са укупно 1.200.000 динара, што је пресудом Окружног суда децембра 2000. смањено на укупну казну од 400 хиљада динара. Средином 2001. Четврти општински суд издао је одлуку о принудној наплати казне, а „Српска реч“ се у форми ванредног правног лека жалила Врховном суду на пресуду, тражећи ревизију процеса, што

није одложило извршење. Врховни суд Србије пристао је на ревизију процеса.

Међутим, после свега, Први општински суд у Београду је крајем 2003. донео пресуду којом поново сасећа са великим душевним болом тужилаца и кажњава „Српску реч“ и Богољуба Пејчића са укупно 1.200.000 динара. Тужени су, међутим, од Окружног суда у Београду у жалби затражили да укине или преиначи ову пресуду због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене материјалног права и битних повреда одредаба ЗПП-а, који пресуду чине не само правно неоснованом него (пошто су у игри и „душевни болови“ и „морална штета“) и морално неприхватљивом.

Процес, дакле, још траје.

Међутим, сасвим узгред поставља се и овакво питање. Негде у исто време, кад је учињено наводно „инкриминисано“ дело „Српске речи“ према Чајевићима, учињен је пред целим светом и сасвим стваран злочин државе Србије према породици Драшковић. Ко се још не сећа како је 1. јуна 1993, поводом догађања у Скупштини СРЈ, почела **једномесечна јавна, интензивна, физичка, ментална, морална, затворска и законска тортура** над Вуком и Даницом Драшковић. И какво је очигледно зло нането тим људима. Такво да су у одбрану њиховог физичког и моралног достојанства, па на крају и **голог живота**, устали и сви највећи светски лидери. Е, приближно у исто време кад је поменути Чајевићима „тешка душевна бол“ на основу **про-**

читаног чланка у новинама процењена на 1.200.000 динара, пред **истим, Првим општинским судом у Београду** стварни бол и патња Драшковића „процењени“ су, веровали или не, на **четири пута мању** суму. И колико год се исти Суд сада труди да моралну штету и болове Чајевића, који чак, што је парадокс, тврде они и нису ти о којима се говори, учини невероватнима и ненадокнадивима, толико се јуче трудио да стварну и очигледну патњу и понижавање Драшковића прикаже као малу непријатност и колатералну штету, која, јел'те, иде с јавном послом!

Тако долазимо и до „душевних болова“ самог Суда и судија. Али, о томе неком другом приликом.

ПОНАЈМАЊЕ О ЉУБАВИ

Не тражити правду за невине жртве по мени није национални понос већ националистичка глупост. Која ће нам се још једном, ко зна који пут, обити о главе. О којем националном поносу уопште може бити речи све док се пракса узајамног тамањења унутар сопственог народа тако доследно спроводи? Док год чинимо оно што чинимо једни другима ја не могу да будем поносна ни као јединка а камоли као представник свога народа. Mea culpa, mea maxima culpa.

Признајем да су ме годинама чак и чувене књиге, ако превасходно говоре о љубави, помало нервирале. Можда зато што сам се зарана у животу, а то значи почетком осамдесетих, професионално окренула домаћој књижевности у којој је љубав (ах, љубав!) била ако не баш сасвим скрајнута као тема, а оно свакако потиснута у ко зна који план, успутна и пратећа појава уз, како се тада сматрало, неупоредиво важније проблеме и питања које је литература, проза особито, била дужна да решава. Био је то као неки неписан закон, махом поштован са рекла бих грчевитом озбиљношћу, да се у књижевности расправља о крупним питањима нација, друштва, историје, идеологије и да појединац буде сатрвен и жртвован свим тим колективним морама и фрустрацијама, опредељивањима и дилемама.

Право на личну срећу и патњу у хијерархији устоличених вредности сматрано је другоразредним, а љубав као врхунски облик тог права провлачила се тек као сенка или осујећена могућност под теретом другачијих изазова времена. Сећам се како ме је пријатно обрадовао роман Воје Чолановића „Пустоловина по мери“, потом „Долазак на крај лета“ Бошка Петровића (вративши се недавно овим књигама схватила сам и зашто, изврсне су и дан-данас), те прозе Павла Угринова.

У поллави историјских романа, националних драма, партизанштине па потом раскринкавања комунизма, голороточких и иних логоролошких књига, трагедија од Косова до Првог и Другог светског рата, јама и јасеноваца и голубњача, рехабилитација грађанске класе, четничког покрета или ликова из даље и ближе прошлости, стидљивих или грлатих, лажно или истински храбрих и одлучних јединка се са својим личним проблемима (па још мекушним и сентименталним као што је љубав) до гуше утапала у широке фреске историјских и националних покрета и пресека, у распону од националистичких жалопојки и поклича до напора објективизације и критичког преиспитивања у обимним романсијерским формама. Свако је од нас, свесно

или несвесно, дао свој обол том времену у зависности од свог узраста, знања, укуса, природе и личне пријемчивости за ову врсту тема и дилема.

Један мој колега, и сам писац са склоношћу према наведеним темама, покушавао је почетком деведесетих да начини антологију љубавних (штавише еротских) проза, укључујући и одломке из романа, те у ту сврху однео на позајмицу пола моје тадашње библиотеке, иако сам му тврдила да неће наћи богзнашта и саветовала га да се у такву антологичарску авантуру не упушта. Након годину дана одустао је и сам закључивши да су у то доба најцењенији писци имали у својим делима мало и најчешће не одвећ вредних страница о љубавном и еротском животу својих јунака. Код многих су те ретке странице биле и најслабији делови књига; сва им је списатељска енергија одлазила на отворене или прикривене идеолошке битке или друштвену критику, реконструкцију историје из угла повлађивања или преиспитивања, националне заносе или отрежњења од њих, имплицитне или експлицитне расправе са прошлошћу...

Не верујем да људска потреба за љубављу, нежњошћу, еросом, сексом зависи од времена и простора који су појединцу дати, нити од друштва, идеологије, нације. Напротив, мислим да зависи искључиво од појединца, његове психичке и физичке конституције, те да је најшири круг који је обликује породица. Међутим, на потребу, жељу, намеру или одустајање појединца да се овом темом бави, утиче и може да утиче све: од природе личности, васпитања, средине у којој живи и ради, до повиновања или побуне према свим могућим факторима које чине друштво, време, религија, важећи морални кодекси и слично. Ми смо били и остали патријархално друштво, што само по себи много значи када је реч о

Глигана
ШОП

препрекама за извесне индивидуалне слободу, али истовремено пружа и неслућене могућности у виду отпора и побуне, или рецимо езоповског језика који у вредносном смислу може да буде ваљанији од транспарентности или вербалне агресивности.

ЉУБАВ ЈЕ САМО РЕЧ

Ништа од до сада реченог, као ни оног што нисам стигла или умела рећи, не даје одговор на питање зашто има тако мало изразитих љубавних романа у историји наше књижевности и зашто су они не само ретка, него и ретко вредносно релевантна чињеница наше литературе. Неко ће рећи да смо имали мало списатељица а да је тема „женска“, с чиме се не могу сложити јер љубав не бира полове. Неко ће рећи да смо ратнички народ, али остаје чињеница да је тај народ испевао неке од најлепших љубавних песама које се у свему могу мерити са светским. Неко ће се позивати на историјске муке и разлоге, али је чињеница да нема народа без историјских мука и од њих наслеђених мучнина и траума. Неко ће рећи да је неприкосновена оаза љубавног осећања поезија, али ја не видим зашто то не би била и проза на свој „прозни“ начин. Начитала сам се прозаичне поезије које има колико и прозаичне прозе...

Разлоге би онајпре ваљало тражити у прећутној али увреженој хијерархији тема по значају, у предрасуди о великим и малим темама као да од оних „великих“ зависи и квалитет и значај дела. И док су се наши прозаисти вртели у зачараном кругу судбинских питања уверени да их литературом морају не само постављати него и решавати, другде су настајале књиге у којима је доминирала опуштеност, игра, лакоћа лепог причања приче, неоптерећеност „специфичном тежином“ теме, друштвеним ангажманом и обавезујућим идејама. Упркос таквом моделу, неперечиви су квалитети стотина писаца који су причали обичне или необичне мале приче без амбиција да уреде, промене, објасне свет, препору историју, реше проблеме сопственог народа и човечанства, свргну тиранина с власти, донесу истину и правду, докажу (не)постојање Створитеља...

Може ми се рећи, навођењем појединачних примера, да је увек било и другачијих идеја, намера, писаца, дела. Наравно, али ја говорим о преовлађујућој клими, о атмосфери у којој тихо подразумевање и јавно вредновање одређеног модела мишљења и стварања обликује стандарде и у својој садашњости утиче на будућност мишљења и стварања. Многи данас верују у некакав рез, посебно у уметности, који нас је ослободио наслеђених матрица а оставио искуства довољна да не понављамо старе грешке или барем не чинимо нове. Ја тај рез не видим, тачније, видим шав, шивен аматерски, фолирантски и демагошки. Данас се у уметност, те и у књижевност, меша другачија политика и не примећујем – част изузецима какви су увек постојали – ни да се уметници чуде, узбуђују и противе, нити да политика има неки другачији однос према овом феномену. Наслеђе је наслеђе, и када је болест и када је здравље. Само је форма модернија, суптилнија. Демократска, тобоже. Експертска с обе стране, ма шта то значило.

Мешање у стваралаштво више нема старе облике забрана, суђења, цензуре, иза којих је

неумитно остало „спржено поље“ на коме још једино успева аутоцензура, велика невидљива мрља у мозговима које многи нису ни све-сни. Финији облик мешања је, дабоме, одувек било или могло да буде државно финансирање, или какво год спонзорисање или меценарство, где (даро)даваоци имају различите мотиве а ствараоци илузију слободе и сатисфакцију да их је неко разумео и пригрглио.

Велике теме су имале деценијама и велику подршку ако су дела била подобна, али ни

ћа, једноставност и непретенциозност се тичу у одређеним условима које пречесто нисмо имали а ни научили да ценимо као вредност. Учење од других такође нам није јача страна. Избор оних од којих вреди учити своди се на пречицу ка јефтиној слави и комерцијалном успеху, угледање на трећеразредне хитмејкере и имитацију светског гламура. Као што нисмо имали свој пандан Сингеру или Кундери, Милошу или Шкворецком, тако немамо ни пандан Барнсу или Барику, Горде-

Медији раде свој посао. Све прикладно, под конач, поучно и поручујуће, као каква световна кампања. Од прекосутра ће сви певати другу песму, дабоме, само да се обави овај васкршњи задатак. Говори Амфилохије – за тренутак послушајте, некако на опрезу ма да не знам зашто. И добијам што нисам тражила. Новинар нас подсећа да је митрополит својевремено послао Милошевићу у Хаг Библију, а овај одговара да не само што ју је послао, већ је и уверен да се света књига у добар час нашла у правим рукама. Сигуран је у то, „рече му један чоек“ да је тако и да је баш њему хашки заточеник изјавио како тамо није сам, јер је и Бог с њим. Није него! Само што се нисам расплакала. Не зато што не прихватам улогу вере у преобраћењу злочинаца, већ зато што је избор управо ове приче на управо овај дан за нас обичне смртнике (који сами себи купују, тј. поклањају Библију) ствар огољене политике а не вере. И коначно, ствар укуса за јагањце Божије који су се данас сетили Ђурувије, Стамболића, Ђинђића, а пре њих још хиљада безимених жртава које се директно или индиректно могу и морају ставити на душу поменутом власнику Библије. Знам да је њему Библија потребнија него многим од нас, али што му је неко не даде барем деценију раније као реалистичан а не симболичан поклон? Као опомену, а не као метафору. Вероватно се то нико није усудио да учини док је пред собом имао моћног и бахатог диктатора. Са сужњем, међутим, ствари стоје друга-

друга страна медаље (назовимо је нашим „дисидентством“) није била тако рђава по многе ствараоце (само)задужене за такве теме. С времена на време било је и жртава и „жртвава“. Колатерална штета, па ко се како снађе. Мале теме нису имале ништа; можда су зато и постале реткост, са шансом да их се у будућности неко сети и вреднује их. Малецом шансом, с обзиром на наше памћење, навике, менталитет, инерцију и вечито почињање од сопственог почетка који ретко сеже и до генерације очеве.

Било како било, ја сам се очигледно променила. Умориле су ме велике теме, идеје, заноси, колективне драме и историјске фреске. Са задовољством прочитам књигу лишену амбиција да мења свет, упозорава човечанство, освештује нацију, ослобађа од различитих предрасуда... Једноставну причу о томе како су Она и Он мало срећни а много више збуњени, уплашени, несрећни и у суштини сами и у тренуцима највеће блискости и заноса. Варјају се они који мисле да је добру књигу ове врсте лако написати. Напротив, управо је овај мали простор, микрокосмос људске душе, вечити изазов где вребају тривијалност свакодневице и баналност општих места, сладуњавост емоција и мера индивидуалне трагике, патетика или опценост, обичност или сваковрсно претеривање.

Наша савремена књижевност готово да нема оваквих књига нити их поседује у својој традицији (част изузецима који само потврђују правило). Неће их лако ни стећи, како због непостојеће традиције тако и због инерције и уврежених навика. Љупкост и лако-

ру, Остеру, Бувијеу, али ни Генису, Јерофејеу, Јаркевичу... Није ни чудо, јер лауреати Букера или Пулицера код нас не би могли да добију ни НИН-ову награду, предвиђену за неговање неких другачијих „вредности“. Наших, наравно, ма шта то значило. Од Чачка до Ел Паса...

НЕКА ДРУГА ЉУБАВ

Данас је Васкрс. Дан када многи размишљају а сви говоре о некој другој и другачијој љубави која може да спасе свет или да га барем учини бољим и подношљивијим за живот. Радосна свечаност у срцима верника, при том ове године и православца и римокатолика у истом дану, поклопила се и са мојим приватним датумом – даном рођења. Пре пет година, у дану овакве подударности највећег хришћанског и личног празника, једна вест је учинила да се не осећам ни слављенички ни свечано. Убиство Славка Ђурувије. Уместо да празнујем села сам да напишем текст протеста, ужаснутости и мучнине. Један у низу дугогодишњих текстова истог осећања исказаног различитим поводима. После пет година убица Славка Ђурувије је на слободи, можда чак слави Васкрс заједно са петогодишњицом свог злочиначког чина. И многе су друге убице и инспиратори бројних злочина такође слободни. Нервозно мењам канале на телевизији јер не подносим едукативни тон којим су пропраћене све емисије од преноса литургије до концерата духовне музике. Увек вас неко сматра незналицом, празноглавцем и хрпом меса и кезију коју је могућно обликовати по својемој!

Наједном смо се разнежили, стварно или глумљено, те је нежност према хашким сужњима постала врхунски тест патриотизма. Одвојићемо од уста и оно што немамо да бисмо олакшали затворске дане креаторима најтрагичније деценије у нашим животима.

Ја не схватам и не прихватам овакву врсту националног поноса. За мене се ту не поставља чувена реченица о памћењу и праштању. Никада нисам била за то да изроде властитога рода вешамо на Теразијама, али нисам ни за то да од њих временом правимо националне хероје, жртве и мученике. Овај народ је у својој историји сурово побио многе своје владаре чега се стидим ма какви да су били, као што се стидим и када од убица правимо јунаке. Судови и затвори су историјска тековина човечанства у потрази за правдом а не за осветом. Нисам за освету али јесам за правду. Нико нам није крив што не умемо да је делимо сами, а безброј је доказа да не умемо. Можда не умеју ни други, али они барем покушавају а ми ни толико. Зар Ђурувија, Стамболић, Ђинђић, Ибарска магистрала итд. нису довољан доказ?

Не тражити правду за невине жртве по мени није национални понос већ националистичка глупост. Која ће нам се још једном, ко зна који пут, обити о главе. О којем националном поносу уопште може бити речи све док се пракса узајамног тамањења унутар сопственог народа тако доследно спроводи? Док год чинимо оно што чинимо једни другима ја не могу да будем поносна ни као јединка а камоли као представник свога народа. Меа culpa, mea maxima culpa.

БОЖИЋ

АЛЕКСАНДАР
ЧОТРИЋ

ПИСМО ГЕНЕРАЛНОМ СЕКРЕТАРУ УН

Поштовани генерални секретару,

У име групе сународника, и у своје име, обраћам Вам због неправде која нам се чини од организације на чијем сте челу. Наиме, Међународни суд у Хагу, чији је оснивач Савет безбедности УН, грубо крши права нас Срба и односи се према нама крајње дискриминаторски. Надлежна лица из поменутог Суда игноришу наше дописе, а и када одговоре, онда не показују ни минимум спремности да нам изађу у сусрет. А ми не тражимо много. Од оних који су Вама подређени, тражимо само људски и коректан однос. Захтевамо да нас нико не узнемирава, да нам се не прети и да не живимо у страху. Тражимо живот достојан човека, управо онакав каквим живе људи у стабилним и уређеним државама. Зар је то много, питамо се?

Свесни смо да имате пуно обавеза, али ми вас преклињемо да нам што пре одговорите, јер у питању је оно најсветије што имамо. Ради се, наиме, о нашем здрављу и животима, који су озбиљно угрожени због поступака неких лица из Хашког суда. А, као што је Вама добро познато, Уједињене нације су и донеле Декларације о људским правима, управо ради заштите поменутих вредности.

Дакле, питамо вас, чиме смо ми заслужили такав маћехински однос? Да ли само зато што смо Срби, што смо православци, што најмање марили за веру, што се крстимо са три прста, што славио крсну славу, што постимо, што једемо сланину и бели лук, што пишемо ћирилицом, што имамо славну историју, што смо робавали под Турцима пет векова, или због свега тога заједно? Откуда такво неповерење само према нама?

Понављамо да ми заиста не тражимо много. Ми смо сви у пензији, стари смо и болесни људи и желимо једино да нам се дозволи да последње године проживимо као људи. Тражимо да нам се одобри да свакога дана једе-

мо три пута, да у оброцима буде и месо, да редовно мењамо рубље, да спавамо у чистом, сувом и топлом, да можемо да читамо новине и гледамо телевизију, да нас лекари прегледају и да су нам лекови доступни.

Преклињемо Вас, не остављајте нас на слободи у Србији и одобрите нам смештај у удобне и топле ћелије Хашког суда! Ако Бога знате...

ПОДРШКА

– Даме и господо, народни посланици!

Част ми је да вам се обратим са скупштинске говорнице и да вас позовем да гласате за подршку влади. Ово је прва демократска влада у историји нашег народа. Под пуном моралном и материјалном одговорношћу тврдим да српска држава никада није имала успешнији кабинет. Влада није направила ниједну грешку, а најбрже је остварила реформе, приближила нас Европи, предложила највећи број закона, радила без афера, повећала плате, искоренила мафију, учинила судство независним, то јест независним, приватизовала привреду, унередила, пардон, унапредила пољопривреду, обезбедила вечни мир, довела инвеститоре, повећала девизне резерве и украла, овај укротила инфлацију.

Ево, видим да се смеју неки опозициони посланици из првих редова, али њихов је проблем што неће да прихвате истину. Само ви додајте, а боље би вам било да ме слушате и чујете нешто паметно!

Дакле, захваљујући влади и премијеру, добили смо међународне санкције, не него санкције. Домаће банде су стабилизоване, опростите банке су стабилизоване, а инострани повериоци су нас отписали... Односно, отписали су нам силне дугове. Ова влада о којој данас расправљамо либерализовала је трговину, повећала извоз и производњу, а због сигурности коју је створила, увећана је девизна штедња.

Молим председавајућег да опомене поједине посланике који стално нешто приговарају и тако ме ометају да говорим. Господине председниче парламента, изреците опомену

овом посланику који се све време непристојно понаша! Ево, сад ме је и лично увредио, пошто је помену премијера. А овај други ме је опсовао. Па то је нечувено! Овакво понашање не приличи једном озбиљном парламенту, али то говори да овде има људи којима није место у посланичким, већ оптуженичким клупама...

Шта, шта, си рекао...? И ја теби, кретену, оца и мајку!

Господине председавајући, зашто сте и мене изrekli опомену? Не прихватам да ме изједначавате са овим примитивцима. Шта, сад сте ми одузели и реч?! Добро, нисте ми дозволили да завршим свој говор о влади, и зато вам га прилажем, уз молбу да га доставите премијеру.

И да напоменем (шапућући председнику парламента) у прилогу говора је број мог жи-ро-рачуна.

ЕКСПЕРТ

Поштовани гледаоци, извините због кашњења наше емисије, јер је гост господин академик професор доктор Прока Теофиловић, уважени политички аналитичар и експерт за каснио у ТВ-студио. Њега не треба посебно представљати јер је он човек којем се верује на реч. Његова ерудиција, перцепција, елоквијенција и моћ предвиђања сврставају га међу најцењеније стручњаке. Он је стипендиста више међународних фондова, аутор је бројних студија и дугорочних политичких прогноза. Господина Теофиловића због добре обавештености и прецизног указивања на будуће догађаје и процесе високо уважавају у домаћим и страним стручним и дипломатским круговима.

Професоре, разговараћемо вечерас о томе шта као нација и држава можемо да очекујемо у времену пред нама. Истовремено, од вас очекујемо одговор на питање, има ли излаза из државне, политичке, привредне, културне и духовне кризе у којој се налазимо већ двадесет година? Зато смо вас и позвали у емисију државне телевизије „Како даље“. Али, на почетку, уважени академиче, зарад наших

цењених гледалаца, питаћемо вас – зашто сте закаснили у емисију која се директно емитује?

– Хвала на најави. Ово је заиста све тачно што сте казали. Још само да додам да моје пројекције у којима до танчина предвиђам развој ситуације у нашем региону користе стране владе и њихове обавештајне службе. Није нескромно ако кажем да сам ја најбољи познавалац свеукупних друштвених и политичких прилика на овим просторима и да су моји пројекти увек били путоказ за оне који доносе одлуке. Ја сам за своје анализе будућих кретања на нашим просторима добитник неколико веома вредних награда у свету.

А што се тиче мог кашњења, ради се о баналним разлозима. Мислио сам да вечерас неће падати киша, па сам изашао напоље без кишобрана. Међутим, пошто је био снажан пљусак, морао сам да се вратим у стан, али сам тада установио да сам заборавио кључ, а улазна врата се затварају аутоматски. Рачунао сам да ми кључ неће бити потребан, пошто је жена требало да дође у међувремену док траје емисија у којој гостујем. Због тога сам хтео да позовем такси, али мобилни телефон је био неупотребљив јер нисам претпоставио да ће се истрошити батерија, па је у току дана нисам пунио. Онда сам двадесет минута звонио на вратима код комшија, да од њих позовем такси, а потпуно сам превидео да су ме обавестили да су отпутовали на петнаестодневни одмор. Ето, нашао сам се у низу потпуно непредвидљивих ситуација, и шта сам друго могао него да одлучим да дођем трамвајем, али нисам могао ни да претпоставим да ће доћи до застоја у јавном превозу због обилне кише.

– Хвала на овим објашњењима, професоре Теофиловићу. Верујем

да ће наши гледаоци уважити ваше објективне разлоге, а сада нам реците – шта нашој држави и нацији на глобалном плану предвиђате у годинама које долазе?

ТРЕТМАН

– Дајте ми ваше документе! Испразните џепове и извадите све из кофера! Одвезите пертле и скините каиш! – саопштио ми је службеник на улазним вратима. Урадио сам тако, јер сам схватио да овде нема шале. Наиме, нашао сам се под снажном светлошћу ре-

ЂОРЂЕ В:

Пронашао сам савршен алиби.
Био сам ван себе!

Да нисам држао свећу
прогутао би ме мрак.

Пронашао сам идеалан лек!
Нека сада остали научници
пронађу одговарајућу болест.

Жене деле мушкарце на две групе –
на свиње и на касице прасице.

Операције над потпуно
здравим пацијентима
су најрисиктније.

Никада се зна
хоће ли доктор преживети.

И вук сит и овце на броју.
Недостаје само пастир.

(Из збирке афоризама у припреми
„Погрешан корак по корак”)

флектора, а свуда око мене била су намргођена лица под шапкама и шлемовима. Пси вучјаји бесно су се пропињали уз ограду и уз гласан лавеж показивали су оштре очњаке.

– Ово је ваш број. Немојте случајно да га изгубите, биће невоље! – рекао ми је службеник, дајући ми цедуљу.

– Пружите десну руку да вам узмемо отиске прстију! – строго ми је саопштио човек у униформи.

Одмах потом други полицајац ме је ухватио за раме и привео код фотографа који ме сликао из профила, полупрофила и анфаса.

Затим су ме, без речи објашњења, привели у просторију у којој су на вратима и прозорима биле решетке. Осврнуо сам се и на дрвеним клупама угледао сам уплашене људе којима су на рукама биле полицијске лисице, а на ногама праве правцате металне букагије. Сви су ћутали, осим једног бунџије који је шефу одељења објашњавао да је дошло до замене идентитета. Бркати, крупни полицајац који је нервозно витлао пендреком пришао ми је и детаљно ме претресао од ципела до косе.

Када је био готов и овај непријатни третман, одвели су ме до једног пулта, за којим је седела пунија госпођа са пунђом.

– Основни подаци! – подвикнула је гласом од којег се леди крв у жилама. У овоме је надмашила чак и моју жену.

Ту сам сазнао да у моје основне подацима и девојачко презиме покојне бабе по оцу, имовно стање тече Радише и боја косе ујне Драгице. Уз повремено ударање врховима пендрека у леђа спроведен сам у ординацију. Узели су ми крв, мокраћу и достојанство, пошто су ми детаљно прегледали све отворе на телу. Дефинитивно нисам имао ништа ни на себи, ни у себи, па ми је дозвољено да приступим у следећу просторију у којој сам потписао десетак изјава.

Када се и то завршило, коначно сам ступио на тло САД – најслободније и најдемократскије државе света!

ЈВУО У ЦРНОЈ ГОРИ

Бранислав Јефтић је двадесет година истраживао ко су били учесници равногорског покрета, из чега је произашла обимна документација, рекло би се својеврстан споменар са тачним личним подацима четника у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Хрватској и Словенији. Из те обимне документације „Српска реч“ у овом броју објављује списак припадника Југословенске војске у отаџбини у Црној Гори.

Брадић Мило, пеш. порпоручник, Лимски одреди 43, на служби у Краљском батаљону

Брајковић Ј. Благоје Блажо, капетан 1. класе, потпуковник, Расински корпус, Први косовски корпус, Групе корпуса, командант Жупске бригаде, командант корпуса, командант Јужноморавске групе корпуса, успео да се са групом војника пребаци у Аустрију 1945.

Брајковић Богдан, поручник, Србија 41, на служби у Колубар. одреду (код Јове Шкаве)

Брајковић Миладин, Острошки корпус, управник затвора у Даниловграду

Брајковић Милош, Нац. комитет Црне Горе, члан Националног комитета Црне Горе 1944.

Брајковић Радивоје, одбори у Црној Гори, председ. Националног одбора у Црној Гори

Брајковић Радомир, наредник, Острошки корпус, Острог 43, на служби у Трећој чети Јуришног батаљона, учесник одбране Острога

Бракочевић Н. Вукосав, наредник, поручник, Лимски одреди 43, командир Друге чете Трећег батаљ. Омладинске бригаде, командант батаљона, стрељан у Словенији 1945.

Брауновић Драшко, Лимски одреди, био благајник у јединицама из Бијелог Поља

Брашанац Ј. Драгомир Драго, поручник, Први милешевски корпус, командант Милешевске бригаде, убијен у скривању 1950.

Брновић Милош, порески чиновник, команда Црне Горе, интендант код Павла Ђуришића

Бубања Владо, официр, Лимски корпус, био активан у Бијелополском срезу, командант батаљона

Буј Милан, Нац. комитет Црне Горе, члан Националног комитета Црне Горд 1944.

Букилић Н. Милика, учитељ, поручник, Комски корпус, командант Горњоморачког батаљона 1. колашинске бригаде, нестало у одступници 1945.

Букилић И. Милутин, капетан, Комски корпус, активан од 41, нестало у одступници 1945.

Букумира др Митар, поручник, команда Црне Горе, ордонанс Павла Ђуришића

Булајић др Ружа, лекар, Никшићки корпус, лекарка из Никшића, пришла Покрету, стрељана од комуниста 1943.

Булатовић Батрић, потпоручник, Требињски корпус, командант Љубињске бригаде

Булатовић Божидар, професор, Колашинска конф. 42, Национални ком. Црне Горе, де-

легат за Берански срез, члан Националног комитета, нестало у Словенији 1945.

Булатовић М. Божина, чиновник, Комски корпус, деловођа општине Колашин, отрован од комуниста 1945.

Булатовић Бранко, потпоручник, поручник, командант Ист. БиХ 43, Врховна команда, Реорганизација 1945, командант омладинске пропагандне групе за рад у Херцеговини, члан пропагандног одсека В.К., командант Штабског батаљона при команди, погинуо на Озрену 1945.

Булатовић Велимир, наредник, Лимски одреди, командир чете Првог батаљона Прве омладинске бригаде

Булатовић Војо, поручник, капетан, Први косов. корпус, командант Лебанске бригаде

Булатовић Р. Владимир Владо, поручник, капетан, Комски корпус, активан од 41, страдао у Словенији 1945.

Булатовић В. Војин, Комски корпус, командир Речинске чете Колашинско-речинског батаљона, септембра 1943. предао своју чету партизанима, преживео рат

Булатовић Војислав, богослов, Лимски корпус, полазник мисионарског курса, на служби у Другој беранској бригади

Булатовић Вуко, капетан, Црна Гора 1941, један од организатора устанка, из Речине

Булатовић Р. Вукосав, вазд. поручник, Комски корпус, командир чете, нестало у одступници 1945 (Похорје)

Булатовић В. Вукота, наредник, Комски корпус, ком. Требаљевско-влаховићке чете Колашинско-Речинског батаљона, убијен од Озне 1946.

Булатовић В. Дмитар, гардиј. официр, одступница, нестало у одступници (Зидани Мост)

Булатовић В. Живко, подофицир, одступница, погинуо 1945, код Загреба

Булатовић В. Зарија, подофицир, Црна Гора 41, командир Булатовићке чете Колашинско-речинског батаљона, погинуо на Бјеласици 1942.

Булатовић Крсто, потпоручник, Групе корпуса, на служби у Јабланичкој бриг. јужноморавске групе корпуса

Булатовић П. Љубо, пеш. поднаредник, Комски корпус, на служби у Ровачком батаљону 42.

Булатовић В. Маринко, подофицир, одступница, стрељан 1945. у Гор. Стењевци

Булатовић П. Машан, потпоручник, Комски корпус, ком. Булатовићке чете Ровачког бат. Колашинске бригаде, умро од изнемоглости код куће 1945 (Смајлагића поље)

Булатовић В. Милан, Црна Гора 41, председник Колашинско-речинске општине, убијен са породицом 42. у својој кући у Смајлагића пољу

Булатовић М. Милета, Комски корпус, председник Ровачке општине

Булатовић П. Милица, мајор, Комски корпус, Команда Никшића, на служби у корпусу, на служби у команди места, председник Војног суда у Колашину, преживео рат

Булатовић А. Милинко, Комски корпус, кмет села Мујића, Речине, током 1943, преживео рат

Булатовић Милорад, потпоручник, Команда Ист. БиХ, на служби у Вишеградском одреду

Булатовић М. Миљан, капетан, одступница, нестало у одступници 1945.

Булатовић Митар, рез. поручник, Команда Никшића, на служби у команди места

Булатовић К. Никола, потпуковник, Црна Гора 41, активан од 41, умро од задобијених рана 1942. у Андријевици

Булатовић Никола, полицијски писар, Лимски одреди, на служби у Одредима, стрељан 1943.

Булатовић Ж. Новеља, Комски корпус, кмет села Мујића, Речине, током 41-42, преживео рат

Булатовић М. Радован, наредник, Комски корпус, на служби у корпусу, нестало у одступници 1945.

Булатовић В. Петар, наредник, Комски корпус, командант Булатовићке чете Колашинско-речинског бат. Колашинске бригаде

Булатовић Раде, поднаредник, Групе корпуса, на служби у Јабланичкој бриг. Јужноморавске групе корпуса

Бурић Василије, Црна Гора 1944, био послан као Павлов делегат у Италију

Бурић М. Војин, наредник, Никшићки корпус, командир 1. чете Луковског батаљона Никшићке бригаде

Бурић Драгутин, поручник, Крајински корпус, Јуришни корпуси, командант Петровоселског батаљона Кључке бригаде, командант Друге кључке бригаде, ком. Кључке јуришне бригаде Крајинског јуришног корпуса

Бурић Марко, рез. поручник, Команда Никшић, командир Пете чете одбране Никшића

Бурић Милан, Нац. комитет Црне Горе, судови у Црној Гори, члан Националног комитета, члан Војног суда у Подгорици на Забјели

Бурић М. Михајло, Омл. конф. Шаховићи 42, потпредседник Омладинске конфедерације (из Подгорице)

Васић Видак, Светосавски конгрес 44, делегат Црне Горе на конгресу

Васовић Васо, капетан, Расински корпус, помоћник команданта корпуса, командант Прве Крушевачке бригаде

Васовић Р. Вукајло, поручник, Комски корпус, активан од 41.

Васовић Ђ. Крсто, капетан 1. класе, Лимски одреди, командант Трепачког батаљона Друге андријевићке бригаде

Васовић Р. Мило, правник новинар, Омлад. конф. Шаховићи 42, Врховна команда, дел. за Андријев. срез, члан пропагандног одсека В.К., стрељан у Марибору 1945.

Васовић Милосав, Комски корпус, командант места Трѣпча

Вековић Дивна, доктор наука, књижевник, Црна Гора, идеолог Покрета из Берана, организатор Црвеног крста, убијена код Зиданог Моста 1945.

Вековић Манојло Мане, поручник, капетан, мајор, Комски корпус, Реорганизација 1945, командант Мојковца, командант Гарде у одступници, командант Штапског батаљона, стрељан у Бијелом Пољу 1945.

Вековић Тодор, поручник, Лимски одреди 43, ађутант команданта Манастирског батаљона

Великић Гавро, Централни нац. комитет, члан ЦНК

Вељић М. Вукота, официр, Команда Црне Горе, официр у штабу војводе Ђуришића, командир чете 1. батаљона 2. омладинске бригаде, убијен од усташа у Јасеновцу 1945.

Вељић Јагош, учитељ, Лимски одреди, био активан у Покрету, нестало у одступници

Вељовић Новица, капетан 1. класе, Први косовски корпус, командант Лебанске бригаде, командант Лебанског среза

Весковић Андрија, мајор, Команда Црне Горе, Јабланичка операција 43, Комски корпус, судови у Црној Гори, Лимско-санц. одреди 43, Станишићев командант у Мостарској операцији 43, командант средње колоне коњичке групе, командант корпуса, командант Андријевичке бригаде 1941, председник Првог четничког суда у Колашину, командант групе одреда у Босни 22.1.43, убијен у Лијевој Ријечи маја 1943.

Весковић Душан, поручник, Први косовски корпус, организатор покрета у Ђуланском срезу

Весковић Ј. Љубомир, резервни капетан, Лимски одреди, помоћник команданта батаљона, погинуо у борби са комунистима 1943.

Весковић А. Милић, Комски корпус, командир чете Горњоморачког бат. 1. Колашинске бригаде, нестало у одступници 1945 (у Марибору)

Весковић Милојко, наредник, Руднички корпус, командир чете у Качерској бригади

Вешовић Владо, свештеник, Млавски корпус, војни свештеник, парох села Рибаре, родом из Црне Горе

Вешовић Драго, поручник, Лимски одреди 43, Комски корпус, ађутант команданта Омладинске бригаде, на служби у 4. чети Љеворечког бат. 1. Андријевичке бригаде, ађутант команданта групе упућене у Босну фебруара 1943.

Вешовић Р. Душан, потпуковник, Комски корпус, активан од 41 (син генерала Радова-на Вешовића)

Вешовић Радивоја Душан, потпоручник, Комски корпус, активан од 41.

Вешовић Л. Павић, пеш. потпоручник, Комски корпус, пензионер, у организацији од 1941.

Вешовић Петар, потпуковник, Команда Западне Босне 44, на служби у Команди

Вешовић Б. Пуниша, мајор, Тимочки корпус, Млавски корпус, командант подручја Борског рудника, помоћник команданта корпуса

Вешовић Радомир, санитар, наредник, Лимско-санц. одреди 43, на служби у санитету у Босни 22. 1. 43.

Видаковић Михајло, поднаредник, Љешкопољски батаљон, водник Трећег вода Треће чете

Видовић Видо, командант Бос. одреда 42, начелник штаба Одред сектора Борје 42.

Витковић Душан, капетан, Први косовски корпус, помоћник команданта корпуса

Витковић Т. Новак, поручник, Требињски корпус, командант Завоћког батаљона Билећке бригаде, ађутант команданта Билећког одреда 42.

Вишњић Филип, рез. поручник, команда Никшић, командир Четврте чете одбране Никшића

Влаховић В. Божо, Комски корпус, ком. Влаховићке чете Колашинско-речинског батаљона

Влаховић М. Васо, жанд. наредник, Комски корпус, ком. Горњолиповске чете Липовачког бат. Колашинске бриг.

Влаховић П. Вук, мајор, Комски корпус, активан од 41.

Влаховић М. Вуле, судија, судови у Црној Гори, члан Првог већа Војног суда у Колашину, родом из Бабљака, командант Колашина, нестало у одступници 1945.

Влаховић Димитрије, поручник, Комски корпус, командант Друге андријев. бригаде

Због великог интересовања читалаца а ради помоћи аутору у прикупљању података објављујемо његов телефон:

Бранко Јевтић,
Тел. моб. 069/066370

Влаховић Г. Драго, поднаредник, Србија 44, погинуо у Топлици 1944.

Влаховић Душан, подбан Зетске бановине, Главни нац. одбор Ц.Г, члан Главног нац. одбора за Колашин, послат као делегат у Италију 1944.

Влаховић Р. Јоко, Комски корпус, кмет села Изласви током 41-43, преживео рат

Влаховић П. Лука, општ. деловођа, Комски корпус, био активан у Покрету, стрељан 1945. у Марибору

Влаховић Р. Љубомир, капетан, Комски корпус, активан од 41, умро 1944. у логору

Влаховић Т. Милинко, поручник, Комски корпус, ком. Влаховићке чете Ровачког бат. 1. Колашинске бригаде

Влаховић Р. Милош, наредник, поручник, Комски корпус, ком. Речинске чете Колашинско-речинског батаљона Колаш. бригаде, нестало у одступници 1945.

Влаховић М. Никола, Комски корпус, председник Колашинско-речинске општине

Влаховић Б. Петар, капетан 1. класе, Комски корпус, ком. Влаховићке чете Колашинско-речинског батаљона, командант Колашинско-речинског бат. Колашинске бригаде, нестало у одступници 1945.

Влаховић Божа Перо, земљорадник, Комски корпус, кмет села Падеж, преживео рат

Влаховић Првослав, поручник, капетан Лимско-санц. одреди 43, интендант групе одреда у Босни 22.1.43.

Влаховић Радомир, капетан, мајор, Команда Београда, начелник штаба Четвртог београдског корпуса

Влаховић Секула, мајор, Комски корпус, помоћник команданта Колашинске бригаде, погинуо у Колашину септембра 1943.

Влаховић Р. Стеван, капетан, Расински корпус, командант Копачичке бригаде, погинуо код Бруса 1942.

Влаховић Урош, Црна Гора 1941, Лимски одреди, члан „Одбора спаса”, Срески начелник у Андријевици

Влаховић Чеда, потпоручник, Авалски корпус, командант батаљона Грочанске бригаде

Влаховић Н. Шпиро, наредник, Лимски одреди, командир чете Другог батаљона Прве омлад. бригаде, стрељан у Марибору 1945.

Војводић Блажо, финанси, Команда Црне Горе, био на служби у Бајовој пратећој чети, погинуо у одбрани Острога октобра 1943.

Војводић Војислав Војо, капетан, Команда Црне Горе, на служби у команди

Војводић Милован, пеш. капетан 1. класе, Комски корпус, пензионер, био у организацији у Андријевици

Војводић Мирко, поручник, професор, Команда Црне Горе, на служби у штабу Команде

Војводић Р. Димитрије, поручник, Никшићки корпус, командир пратеће чете Жупског батаљона Никшићке бригаде

Војводић В. Петар, пеш. поручник, учитељ, Комски корпус, командир чете Другог батаљона Прве андријевичке бригаде

Војводић Р. Радивоје (Радоје), поручник, капетан, Команда Црне Горе, Острошки корпус, Острог 43, на служби у штабу код Баје Станишића, командант Бјелопавлићке бригаде, учесник одбране Острога, ком. колоне у борбама 6.8.44 између Никшића и Даниловграда

Војиновић Војин, рез. поручник, поручник, Црна Гора 41, Лимско-санц. одреди 43, ком. 2. чете Равноријечког одреда (Бијелополски срез) 41, ком. чете Бјелополске бриг 2. одреда групе у Босни 22.1.43.

Војиновић Ј. Милован, капетан 1. класе, Први милешевски корпус, на служби у пљевалским јединицама, убијен 1942.

Војиновић Панта, Први Милешевски корпус, на служби код капетана Раилића

Војиновић Радивоје, капетан, Команда Црне Горе, командир пратеће чете Баја Станишића 1943.

Војиновић Стево, поручник, Романијски корпус, на служби у Другој сарајевској бригади

Војиновић Филип, Први милешевски корпус, идеолог у корпусу и командант с. Миоче

Воротовић Крсто, наредник, водник, команда Никшића, на служби у команди места

(Наставиће се)

Принципи и апсурди (4)

АУТОНОМИЈА ВОЈВОДИНЕ:

ТУМБАЊЕ НА СВИМ СТРАНАМА

Нова партизанско-комунистичка власт у Југославији одмах је, још 1945, почела да мења својинске односе, посебно у пољопривреди, а нарочито у пољопривреди Војводине. Формиран је Аграрни савет Југославије на челу са Мошом Пијаде, који је фиксирао основне принципе односа у пољопривреди. Али, у почетку је доносио и конкретне одлуке: рецимо, забрана повратка ранијих колониста на Косово и Метохију и у Македонију, ако су тамо добили земљу која је била у приватном власништву, а ти ранији колонисти су још били жандарми и/или у другим службама, које су, како се писало, били у служби бившег ненародног режима. Па су за време рата још, по несрећи, били – ако су били – у редовима четника Косте Пећанца и/или Драже Михајловића. Далеко обимнији посао био је у вези са аграрном реформом и колонизацијом. Будући да се и једно и друго највише тичало Војводине и Србије, убрзо је основано и Министарство за колонизацију и аграрну реформу Србије. За министра је постављен Војвођанин Јован Веселинов – Жарко (Жарко: псеудоним из рата) и то 1. септембра 1945. Тиме је и формално Веселинов напустио Војводину, а што је било у претходном тексту поменуто.

Постојало је и Министарство пољопривреде, за аграрну реформу и колонизацију и у Федерацији, и ту је за министра био постављен познати социолог села Сретен Вукосављевић из Санџака, данас казано – Рашке области. Министарство у Федерацији, као и Аграрни савет, бавило се општим прописима и координацијом; сву проблематику око колонизације и аграрне реформе у Србији па и у Војводини решавало је републичко министарство на челу са Јованом Веселиновом. Најделикатније и најконкретније питање било је утврђивање тзв. квота – колико породица из којих крајева Југославије колонизирати у Војводини и у којим деловима Војводине. Ту није ишло све глатко. Два пута ми је причао Јован Веселинов како је тих дана код њега у канцеларију просто бануо, дошао ненајављено, Сретен Вукосављевић и одмах почео, чим је сео: „Жарко, стави руку на срце, хоћу да те закунем. Ни по коју цену да Србе са Косова и Метохије не померате, да их не колонизирате у Војводину. Жарко, то може да буде врло опасно!” И, заиста, тада је симболичан број Срба са Космета колонизиран у Војводину. Кад будем писао – ако будем писао – текстове о аутономији Косова и Мето-

хије, бићу конкретнији и детаљнији, овом приликом само две реченице, које на неки начин кореспондирају са Вукосављевићевим упозорењима.

Средином октобра 1964. разговарао сам са Слободаном Пенезићем – Крцуном, тада председником Владе Србије. Разговор је био у његовом апарману у приштинском хотелу „Косовски божури”. Пенезић је био прилично нерасположен, узбуђен, и у једном моменту ми каже: „Кад наши дедови нису добро обавили свој посао, сад ми имамо велике проблеме. Грдне муке ћемо имати са Шиптарима. Па додаје: И са Македонцима нам неће бити лако. Говоре да су их Срби ослободили од Турака, али су их окупирани истовремено, ставили у ново, српско ropство. Критикују Степу Степановића што је ишао на Једрене, што није освојио Солун, сад би тај град био у Македонији. Кочи Поповићу замерају што се наводно недовољно бори за ствар Македоније у односу на Грчку и Бугарску...”. (Напомена: К. Поповић је једном у Атини, на питање грчког министра спољних послова за ставове Југославије око неких аспирација Македоније, на њему својствен начин кратко и помало цинично одговорио – фрижидер!).

Кад је реч о колонизацији у Војводини обавезно ваља подсетити на једну околност која се последњих година сасвим неосновано, погрешно и тенденциозно интерпретира. Наиме, тврди се: Титова смишљена политика, пресељени Срби из Хрватске и Босне и Херцеговине да би их тамо било мање... Не, то није био мотив! Напротив, Срби у Хрватској и Босни и Херцеговини надпросечно су били у партизанским јединицама (често то је био једини начин да спасу живот од усташа и Муслимана!), па им је колонизација у Војводину била награда, напуштају сиромашне крајеве, селе се у плодну војвођанску равницу, добијају лепе куће и економске зграде које су напустили одбегли Немци. Разуме се, долазак тако великог броја људи из других крајева, другог поднебља, другачијих навика, начина живота... није било једноставан ни за колонисте ни за староседеоце. Временом то се доста успешно превладало.

Још док је трајала колонизација, из Војводине је почело делимично пресељавање неких индустријских објеката (млинова, куделара, филцара...) у друге крајеве Југославије, највише на југ Србије, да би се створила каква-таква привредна основа у тим крајевима.

ма. Но, истина је и ово: за време Информбироа 1948-1953. и из Србије је било сељења индустријских погона, посебно војне индустрије (Крагујевац, Чачак, Крушевац) у Босну и Херцеговину, али и у Хрватску и Словенију. За Србију и Војводину није био хендикеп само у том пресељавању индустријских објеката, него и у томе што су многи погони, који су и због природних околности требали да се граде у Србији, посебно источној, грађени у брдима и кланцима у другим крајевима и другим републикама.

Кад се говори о Војводини и информбиро-ситуацији вреди се подсетити сведочења генерал-пуковника Павла Јакшића, који је тада био командант свих југословенских јединица за евентуалну одбрану од инвазије војски ИБ земаља: „Било је од неких у нас, врло одговорних, предвиђено потапање Војводине, пробијање насапа и канала, како би се излио Дунав и друге реке и тако спречио продор инвазионог војски ка Београду. У страху су велике очи!”

Тешко је са дистанце од 60 година дочарати драматику, посебно у Војводини, која је везана управо за пољопривреду. Осим аграрне реформе, која је баш у Војводини имала наглашени значај и опсег, истовремено, или убрзо, долази до обавезног откупа пољопривредних, ратарских и сточарских производа, а то ће рећи и обавезног планског засејавања одређених површина одређеним пољопривредним културама... Кад се читају записници и извештаји тадашњих среских одбора и комитета имате утисак да читате извештаје команданата са фронта, који хитно долазе у штаб, добијају директиве: читај квоте, количине разрезаног откупа, оствареног откупа, па ту су и хапшења, осуде, „борба са кулацима”... И тако из дана у дан, годинама. Узгред: 1964. било је скоро све припремљено да се уведе обавезни откуп жита. Производња мала, увоз отежан, прети велика несташица у градовима... Сећам се побледелог Јована Веселинова, који одлично зна шта је обавезни откуп значио, како узвикује: Обавезан откуп, па то значи и обавезна сетва тога и тога на толиким и толиким површинама, па то значи и пуне апсане... Буде ли то, биће катастрофа за Србију, посебно за Војводину! И вратио се врло расположен са седнице Извршног комитета ЦК СКЈ са Бриона, на којој седници планирана одлука ипак није добила проћу.

Затим, у пољопривреди се нижу друге и непопуларне одлуке: стварање сељачких радних задруга (да се Стаљину докаже како КПЈ не води кулачку политику!), па онда њихово расформирање, али истовремено доношење закона о пољопривредном максимуму – највише 10 хектара обрадиве земље, толико и толико са шумским земљиштем, итд. Турбуленције, трзавице које погађају и буквално сваког земљорадника, сваки кутак у Војводини.

И крај свега тога, у целом послератном периоду депресивне цене пољопривредних производа, а и релативно високе цене робе коју купују пољопривредници. То је посебно погађало Војводину, све њене становнике. Чак и раднике и становнике у градовима Војводине, јер су они добијајући јефтину хлеб, уље, шећер... на другој страни плаћали више

преко виших цена робе коју су куповали од индустрије прерађивачке, која је махом била ван Војводине. И Србија, односно део Србије ван Војводине, био је у сличној ситуацији али ипак повољнијој.

Војвођани су све ово релативно мирно подносили. Било је гунђања, приговора, али далеко од одлучних акција да се штрајкује, прети... По мом суду то се може објаснити двама околностима: прво, Војвођани су, посебно Банађани и Бачвани, мирни и мирољубиви људи, кроз векове знали су шта значи туђин, немирна времена. Нека је мир – издржаће се и ово, без лебушке у Војводини никада бити неће...; друго, управо досељеници, колонисти, и у овако експлоатисаној Војводини, имали су бољи животни стандард од онога који су имали у својим ранијим пасивним крајевима, или би га имали сада да су тамо остали. Помиње се и трећи разлог: Војводина није имала непосредно своје представнике у органима Федерације, а Федерација је одређивала укупну привредну политику, па и цене и односе међу њима (пољопривреда – индустрија), те „ако бисмо имали своје представнике директно у Федерацији било би боље по нас“.

Ово би био један од разлога, оправдања за пледирање људи из политичких врхова Војводине за садржајнијом аутономијом, који у континуитету траје до дана данашњег. Други моменат у вези са наглашенијим захтевима за широм аутономијом лежи у чињеници да су се после измирења са СССР и ИБ-земљама, са колико-толико већим степенем производње, већим животним стандардом итд. почеле законито јављати сепаратистичке, па и изразито антисоцијалне и себичне калкулације на свим странама широм СФРЈ, па делом и у Војводини.

Завршићу овај текст констатацијом: Све што би освојила Војводина у јачању аутономних права, аутоматски је добијала и друга покрајина – Косово и Метохија. И обрнуто. И било је просто занимљиво гледати како час једна, час друга покрајина, често подбадане од Хрватске и Словеније, еродирају Републику Србију.

Милентије Пешковић, Београд

КАНДИДАТ НИЈЕ РАГОВАО

Поштована редакцијо!

Прво и пре свега бих желела да Вам се захвалим на објављивању чланка о „Извршном шинтеру у извршном одбору“ (Српска реч бр. 342). Нема много гласила у земљи Србији који се удостоје или боље усуде да пишу о овој проблематици. Само неколико дневних новина такозване жуте штампе, не баш наклоње-

них партији овог шинтера, објавило је само кратку вест о овом нечувеном барбарском понашању.

Од партије „европске оријентације“ би се у најмању руку очекивало да овакве чланове одстрани из својих редова и ограда се од његових поступака, а од градских власти да реагују примерено, независно од тога о коме се ради. И да барем прекршајно казне дотичну особу, јер не само да је извршила кривично дело угрожавања безбедности људи већ је прекршила и „Правилник о мерама за заштиту од мучења при извођењу мера здравствене заштите животиња, извођењу експерименталних над животињама и извођењу других поступака са животињама, о мерама за спречавање злостављања животиња, као и одређивању врсте средстава која се могу користити за убијање животиња на хуман начин“ („Службени гласник РС“, бр. 44/94). Извињавам се на дужини наслова овог Правилника, али добро је знати да постоји, па ако оне који би требало да га познају и примењују не интересује, барем да јавност зна да постоји.

И по Београду се трују пси креозаном, постоје индиције да се то врши организовано уназад три године и нико ништа не предузима, ваљда чекају да се неко дете отрује или, што је вероватније, баш их брига и за децу. Првом човеку ИО престонице (и будућем кандидату – градоначелнику) сам у протекле две године два пута писала о овој проблематици, нудила помоћ, није се удостојио ни да ми одговори, опет у складу са европским демократским стандардима ваљда.

Уз велики поздрав

*Ева Живковић De Wispelaere,
волонтер и члан управног одбора
„Плави крст“, Друштва за заштиту
животиња из Остендеа, Белгија*

НЕДОМАЋИНСКО ПОСЛОВАЊЕ

Бити „капетан на белу ладју“ је недосањани сан и највећа жеља многих скоројевића и никоговића у земљи Србији, па зато и не чуди што чине изузетне напоре да им се он и оствари. Многи од њих као средство за промоцију у наведени чин виде и у лику руководиоца друштвених фирми па зато и чине све да то и постану, чак и потезима који пре компромитују, него што афирмишу ову професионалну функцију у друштву. Зато се данас жеље многих запослених да руководе и управљају фирмама у којима пословно егзистирају са правом сматрају жељама за устоличења у „капетане беле ладје“ и за приближавања Богу, а не жељама за поштеним и мукотрпним радом у корист и за добро матичне фирме.

Наиме, више пута се потврдило у пракси да многи, када им је била указана прилика за руковођење, то нису знали ваљано да раде, а посебно овај посао нису обављали поште-но и људски. Права је реткост да се данас наиђе на руководиоца друштвене фирме који ће се са поштовањем и хумано односити према потчињенима, а у односу на фирму да се по-наша домаћински. Основна преокупација им је некритичко и грамзиво задовољавање сопствених мегаломанских прохтева и богаћење, док им је судбина фирми којима стоје на челу и статус радника у њима од другоразред-не важности.

Еклатантан пример занемаривања интереса фирме и тоталне неодговорности руководиоца људи, њиховог немара и нехаја, нехуманог опхођења са радницима и недомаћинског пословања, пример који би их због свега овога у свакој правној држави водио ако не директно у затвор онда сигурно ка суспензији и губљењу посла, дешава се данас у нишском делу „Телекома Србија“. Ради се о следећем.

За потребе појединих служби овог предузећа пре десетак година закупљене су просторије у хотелу „Ниш“, за које „Телеком Србија“ сваког месеца издваја велику суму новца. Због неусловности закупљених просторија за послове „Телекома“, а и продаје хотела, руководство „Телекома“ сачинило је уговор о закупу нових просторија у Нишкој банци. Радови на њиховом уређивању отпочели су још јануара 2003. године. Од истог месеца почело је да тече и плаћање новог закупа у висини од 350.000 динара месечно. Плаћају се, иако се просторије још увек не користе, грејање и остали комунални трошкови, што подиже суму на око 400.000 динара. Истовремено плаћа се и закуп просторија у хотелу „Ниш“, где се веома отежано и у неприкладним условима још увек обављају све врсте послова за потребе „Телекома“.

Иако су у међувремену, јула или августа 2003. године, неопходни радови на сређивању просторија у Нишкој банци завршени, усељење још није обављено и поред неколико кампања да се то учини. О узроцима неусељавања руководству се питања не смеју постављати, па зато између радника „Телекома“ колају разне приче. По једној од њих узрок је следећи. Наводно се некој од многобројних тзв. шефица, „капетаници на белу ладју“, уживљеној у замишљеној улози несудојене краљице, не свиђају фотелје и намештај, па се сада чека њихова нова испорука. Значи, због хира и пробуђеног ноблеса надобудне примадоне предузеће „Телеком“ мора да трпи велику штету, а радницима једино остаје да се муче и раде у неусловним просторијама. Процењује се да штета нанета предузећу у овом случају није мала. До сада је већ постигла цифру од 6.000.000 динара, што је алармантно.

Шта даље рећи осим да је ово прави криминал и беспризорни нехај најодговорнијих људи у нишком делу „Телекома“. Због свега овога би они морали под хитно да буду смењени са руководећих места, суспендовани и законски процесуирани, уз обавезу да предузећу надокнаде штету. Радници овакав епилог управо и очекују.

Драган Петровић, Ниш

ХУМАНИТАРНИ ТУРНИР У МАЛОМ ФУДБАЛУ

Месни одбор Српског покрета обнове из Миријева организовао је за ускршње празнике хуманитарни турнир у малом фудбалу на коме је учествовало осам екипа из разних београдских општинских одбора. Цео приход од котизације у износу од шеснаест хиљада динара упућен је, преко миријевске цркве, као помоћ деци Косова и Метохије.

С друге стране, на сам дан Ускрса, у недељу 11. априла, месни одбор је и ове године наставио традицију поделе ускршњих јаја на миријевској пијаци, након чега су представници СПО обишли избеглички камп и том приликом су деци прогнаних с Космета подељени ускршњи пакетићи.

**SRPSKA
REC I**

ШАХ

Уређује: **ВЛАДИМИР
ЈОВИЋЕВИЋ ЈОВ**

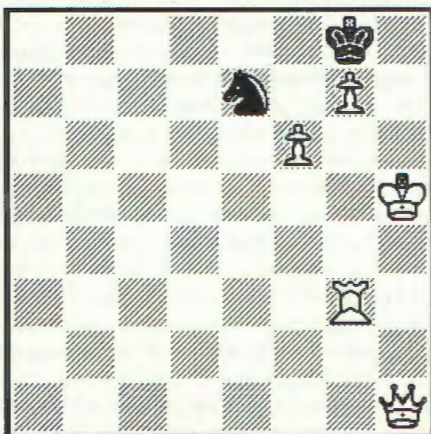
ДРЕВНА ИГРА У ДИЈАСПОРИ

Наши људи који живе у дијаспори, далеко од домовине – воле шах! Тако је у Штутгарту, у немачкој покрајини Баден Виртемберг (у којој живи доста Срба) за време ускршњих празника одржано 12. по реду Првенство Европе за наше гастарбајтере у западноевропским земљама. Титулу првака Европе одбранио је Мирко Микавица из Цириха (члан ШК „Светозар Глигорић“) који је победио на првенству одржаном 2002. године у Бечу. Поред главног турнира одржан је традиционални брзопотезни турнир „Меморијал Рудолфа-Гице Марића“, на којем Србију представља наш најпознатији шаховски новинар и ФИДЕ мајстор Бранислав Крца Ракић.

До сада је одржано 11. првенстава Европе за наше гастарбајтере. Рекорд по броју учесника држи Хамбург, јер је у њему учествовало 104 такмичара. Поводом Првенства Европе за гастарбајтере, за све наше људе из дијаспоре, „Српска реч и шах“ вам приказује ефектан крај партије између два врхунска светска играча.

ПРОБЛЕМ БРОЈ 204

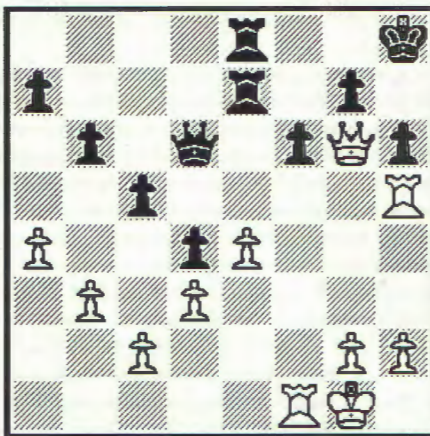
Владимир Јовићевић Јов
Београд

МАТ У ТРИ ПОТЕЗА

**РЕШЕЊЕ ПРОБЛЕМА
БРОЈ 203: 1. Ke5!**

СВИДЛЕР – КРАМНИК МОНАКО, 2004.

1. Тф6! Дф6, 2. Тх6!, гх, 3. Дф6, Кх7, 4. а5!
и бели је реализовао предност (јача дама од топова).

ШАХОРИЗМИ

Посвећено велемајстору
Милану Матуловићу

Ривали у шаху.
Прса у прса и за време Ускрса.

Не играјте шах са Казановама!
Увек имају даму више.

С пионима – трон,
с фигурама – без трона!

Избегао сам мат,
али не и Матуловића!

Нисмо прихватили „нерешено“,
јер с нерешеним
све остаје нерешено!

Владимир Јовићевић Јов

SRPSKA REC

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР:
Даница Драшковић

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:**
Богољуб Пејић

УРЕДНИК:
Стево Батић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:
Александар Чотрић, Благоица Костић,
Ђорђо Вукоје (фото), Ивона Живковић,
Љиљана Шоп, Милена Поповић,
Мирјана Калинић, Миодраг Крстић,
Владимир Јовићевић Јов

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
Велимир Бранковић

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бугарски,
Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

**КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:**
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
Тел. 011/ 625-937, 624-598

НОВИ ЖИРО-РАЧУН:
Српска реч
205-9963-75
Комерцијална банка АД

**РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ
СЕ НЕ ВРАЋАЈУ**

ШТАМПА:
Политика А.Д., Београд

ПРЕТПЛАТА
Претплату на „Српску реч“ можете
извршити уплатом на жиро-рачун
205-9963-75, Комерцијална банка АД
са назнаком – за претплату – и то за
3 месеца (6 бројева) – 360 динара
6 месеци (12 бројева) – 720 динара,

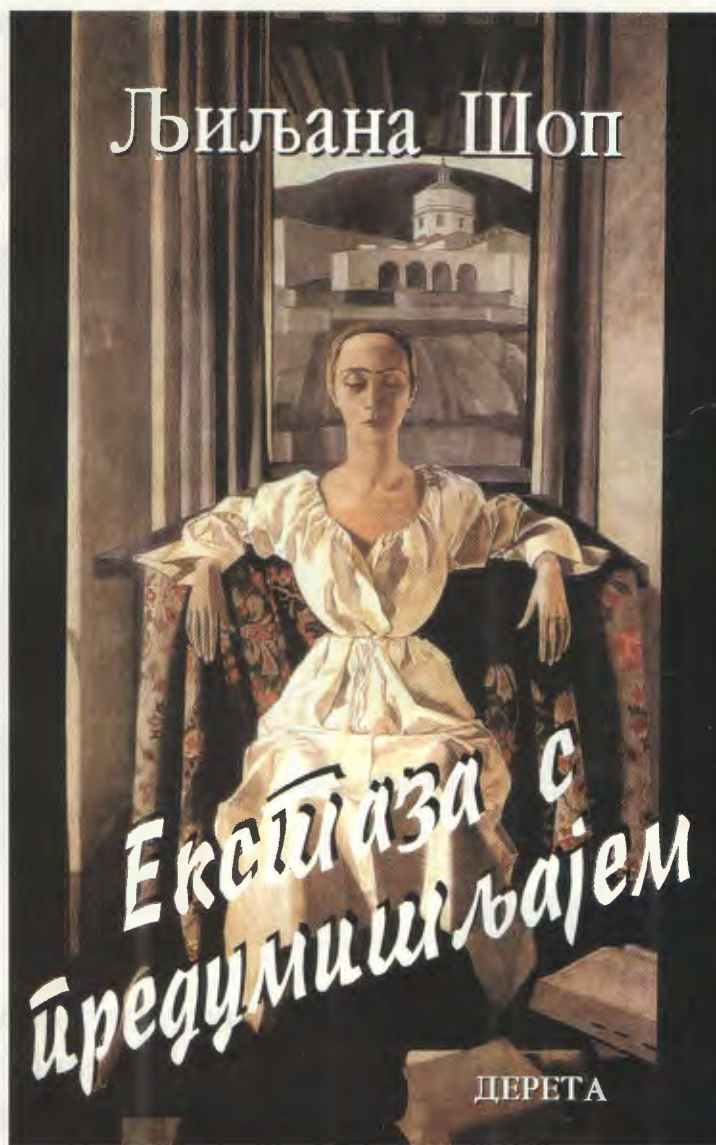
за иностранство
3 месеца (6 бројева) – 30 ЕУРА
6 месеци (12 бројева) – 60 ЕУРА

YU ISSN 0354-2963

„SRPSKA REC“ НА ИНТЕРНЕТУ

www.srpska-rec.co.yu
E-mail: rec@EUnet.yu
srprec@netscape.net

У ИЗДАЊУ ГРАФИЧКОГ АТЕЉЕА ДЕРЕТА
НОВА КЊИГА ЉИЉАНЕ ШОП
ЕКСТАЗА С ПРЕДУМИШЉАЈЕМ

„Љиљана Шоп спада у оне који су умели и смели рећи да је цар го и када то други нису чинили.”

Теофил Панчић

„Љиљана Шоп компонује своје књиге мешајући документарне странице (изабране из свакидашњице) са чисто естетским опсервацијама о појединим уметничким делима начинивши значајан експеримент у жанровском погледу који се потврдио као занимљив, нови аутентичан књижевно-критички поступак.”

Павле Угринов

КЊИГУ ПО ПОВЛАШЋЕНОЈ ЦЕНИ ОД 300,00 ДИНАРА МОЖЕТЕ КУПИТИ ИЛИ НАРУЧИТИ У КЊИЖАРИ
ДЕРЕТА, КНЕЗ МИХАИЛОВА 46, телефон (011)627-934, ИЛИ У ГРАФИЧКОМ АТЕЉЕУ ДЕРЕТА,
ВЛАДИМИРА РОЛОВИЋА 30, 11030 БЕОГРАД, телефон (011)512-221, 512-461

Нова књига у издању „Српске речи“

ЗЛОЧИН БЕЗ КАЗНЕ

Ова књига је сведочење о терористичком злочину Слободана Милошевића 3. октобра 1999. године на Ибарској магистрали.

То је сага о четвороструком убиству, потрази за убицама и голгота битке за истину и правду која траје и даље.

Ова књига је сведок, хроничар, тужилац и судија.

Ова књига нема ни краја ни последњег издања, пише се сама од себе и стално, и неће јој умаћи ниједан кривац ни тајна.

„Све што је сакривено биће откривено”, каже Јеванђеље.

Књига има 928 страна, са више стотина фотографија и оригиналних докумената.

Књигу по повлашћеној цени од 960,00 динара (плус ПТТ трошкови) можете купити поузећем на телефоне 011/628-242, 620-891 или на адресу редакције „Српске речи”, Вука Караџића 8/1, 11000 Београд као и у књижари „Српске речи”, Змај Јовина 13-15 у Београду.